

„Scrisul rămâne o artă pe deplin umană și divină, scriind poți face acel semn ca abisul în care să se resoarbă lumile, scriind, hârtia poate lua foc de lumina lui Dumnezeu...”

Cezar Ivănescu

Banat 12

Revistă editată cu sprijinul Consiliului Municipal Lugoj și al Primăriei Municipiului Lugoj

Fondator: Ioan Ardeleanu

Anul IX ♦ Nr. 12 (108) ♦ decembrie ♦ 2012 ♦ Lugoj

Anul literar
Anișoara
Odeanu

(29.05.1912 - 01.09.1972)

Întorcerea dintre oameni

Anișoara Odeanu

Toate vor trece
atunci când voi merge
pe străzile largi,
cu oameni
din ce în ce mai puțini,

atunci când,
în orașul fără lumini,
îmi voi ridica, mândră,
fruntea
sub ploaia de toamnă

(Din volumul Noaptea creației,
ciclul Poemele toamnei, semnat
de Anișoara Odeanu, Editura pentru
Literatură, București, 1969)

și voi spune,
mereu surâzând,
îngânându-mă
cu picuratul ei mărunț:
“Eu sunt - eu sunt”.

Cronica în imagini

Fotografie: Adriana Weimer

Comemorarea a 5 ani de la trecerea în eternitate a profesorului Ioan Ardeleanu – poet, prozator, critic literar, fondatorul revistei „Banat” din Lugoj; întâlnirea de suflet, în semn de omagiu, a avut loc în 16 noiembrie 2012, de la ora 13.00, la Centrul de Informare și Documentare „Ioan Ardeleanu” al Școlii Gimnaziale „Eftimie Murgu” din Lugoj; organizatori: Cenaclul & Revista „Banat” Lugoj, Biblioteca Municipală Lugoj, Școala Gimnazială „Eftimie Murgu” Lugoj; au fost prezenți: scriitorul Dorin Murariu – redactorul-șef al revistei „Banat”, scriitorul Dan Florița-Seracin – redactor al revistei „Banat”, Henrieta Scabo – directoarea Bibliotecii Municipale Lugoj, Daniela Dobrin – directoarea Școlii Gimnaziale „Eftimie Murgu”, scriitoarea Adriana Weimer – Biblioteca Municipală Lugoj, secretar general de redacție al revistei „Banat”, prof. Marcela Balint, prof. Daciana Ardelean, prof. Corina Sîrbu, poetul Ionel Panait, elevi ai Școlii Gimnaziale „Eftimie Murgu”, care au recitat din creația poetului.

Lansarea primei cărți dedicate bibliotecilor publice din România, Căutătorii de povești – O călătorie prin bibliotecile de astăzi (Editura Humanitas, București, 2012), carte însoțită și de un CD (cartea în format PDF, cu ilustrații), povești scrise de scriitorii și jurnaliștii Radu Paraschivescu, Cătălin Ștefănescu, Irina Păcurariu și Vlad Petreanu; au participat: Radu Paraschivescu – coautor al cărții; Cristina Văileanu – reprezentată IREX București, specialist Dezvoltare Biblionet; Tudor Crețu – directorul Bibliotecii Județene Timiș; Nicoleta Vasi – Biblioteca Județeană, coordonator Biblionet Timiș; Gabriela Șerban, Clara Maria Constantin, Adriana Weimer, Dana Nicoleta Popescu, Ileana Berariu, bibliotecari, reprezentanți ai mass-media; organizator: Biblioteca Județeană Timiș; miercuri, 5 decembrie 2012, ora 18.00, la Sala „Café Text” (Bastion Theresa, corp A) a Bibliotecii Județene Timiș.

Coloquiul Național de Folclor „Sabin V. Drăgoi” – Folclorul românesc hânătean și muzica cultă – și lansarea volumului Sabin V. Drăgoi. Monografia muzicală a comunei Belint, 90 melodii cu texte culese, notate și explicate – XXX Coruri aranjate și armonizate după melodiile populare culese, notate și alese din comuna Belint, Ediție anastatică îngrijită de Constantin-Tufan Stan, cu un studiu muzicologic al lui Constantin Catrina și un studiu lingvistic de Simion Dănilă, carte apărută la Editura Eurostampa Timișoara; au participat: Gelu Stan, Constantin Catrina, Dumitru Jompan, Ioan Tomi, Simion Dănilă, Constantin-Tufan Stan, Ion Căliman, Gabriela Șerban, Constantin Gruescu; organizatori: Primăria Belint, Consiliul Local Belint, Școala Gimnazială „Filaret Barbu” Lugoj și Școala Gimnazială Belint; moment artistic susținut de elevi, studenți și profesori de la Școala Gimnazială de Muzică „Filaret Barbu” Lugoj și Colegiul Național de Artă „Ion Vidu” Timișoara; duminică, 4 noiembrie 2012, ora 10, la Școala Gimnazială Belint.

Concertul Corului „Ion Vidu” al Casei de Cultură a Municipiului Lugoj, dirijat de Lucian Onița, cu prilejul Zilei Lugojului – 20 Decembrie 1989 – și al Sărbătorii Nașterii Mântuitorului, tradiționalul Concert de Crăciun; repertoriul a cuprins compoziții corale din muzica românească și universală, care a creat, ca în fiecare an, o atmosferă caldă, de adevărată sărbătoare; soliștii concertului au fost: soprana Maria Onița și Daniel Zah; concertul de Crăciun al Corului lugejean „Ion Vidu” a avut loc joi, 20 decembrie 2012, de la ora 18.00, în Holul Universității Europene Drăgan Lugoj.

Concertul de colinde „Vestim Nașterea” al Cercului Profesorilor de Religie din Lugoj; organizatori: Cercul Profesorilor de Religie din Lugoj și Protopopiatul Ortodox Român din Lugoj; corurile care au colindat: Corul Preștilor Protopopiatului Lugoj (dirijor: Cristian Cerbu), Corul Colegiului Național „Coriolan Brediceanu” Lugoj (dirijor: Alina Bogojević), Corul Colegiului Național „Iulia Hasdeu” Lugoj (dirijor: Vasile Gondoci), Corul Școlii Gimnaziale Nr. 2 Lugoj (dirijor: Laurențiu Radu), Corul Colegiului Național „Iulia Hasdeu” Lugoj (dirijor: Corina Peia), Corul Școlii Gimnaziale Nr. 4 Lugoj (dirijor: Sorin Șutac), Corul Școlii Gimnaziale din Tomești (dirijor: Zoica Nicoric), Corul Școlii Gimnaziale din Pietroasa (dirijor: Liviu Trif); joi, 13 decembrie 2012, ora 17.00, la Biserica Ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului” din Lugoj.

Banat

Director:

Iosif Crăciunescu

Redacția:

Dorin Murariu
redactor-șefSimion Dănilă
redactor-șef adjunctConstantin-Tufan Stan
redactor-șef adjunctConstantin Buiciuc
redactor-șef adjunctAdriana Weimer
secretar general de redacțieCristian N. Ghinea
prozăMaria Bologna
poezieDan Florița-Seracin
Grațiela Benga

Mihai Murariu (Germania)

Denis Taurel (Franța)

Laurian Lodoabă

Haiganuş Preda-Schimek
(Austria)

Concepție grafică:

Adriana Weimer
Silviu Nopcea

Tehnoredactare computerizată:

Adriana Weimer

Administrator site:

Dan Bortoc

Redacția și administrația:
Lugoj 305500, județul Timiș,
str. Nicolae Bălcescu nr. 1

Telefon:

0256-357 631; 0720-052 278

Site: www.revistabanat.roE-mail: revistabanat@yahoo.frFacebook: [Banat Lugoj](https://www.facebook.com/BanatLugoj)

ISSN - 1584 - 3890

Răspunderea pentru
opiniile exprimate revine,
în exclusivitate, autorilor.

Imprimat la

S.C. Bab Media S.R.L. - Lugoj

Editori:

Cenaclul „BANAT” al Casei
de Cultură a Sindicatelor Lugoj
și Biblioteca Municipală LugojAcest număr este ilustrat
cu imagini din creația
artistelor plastice
Eugenia Olar
și Carmen
Cecilia Olar.

Dorin Murariu

Biblioteca din Vest

Insule reflexive în marea de proză

Cinci volume de eseuri definesc poetica, dar și poietica lui Paul Eugen Banciu: *Picătura de cuciută* (1997), *Infinitul rău* (2000), *Grădina lui Epicur* (2003), *Exerciții de exil interior* (2006), *Omul abstract* (2008). Dacă unii comentatori ai fenomenelor românești contemporane pun preț pe scriitura spumoasă, cu dantelării – să zicem – mozartiene, gânditorul timișorean mizează pe acordurile grave, solemne, pătrunzătoare, venind mai cu seamă din muzica wagneriană. Sau a lui Beethoven. Fraza are cadențe grele, strivitoare, preocupată de a transmite cititorului numai adevăratele adânci, alarmante, câteodată ultimative. Crescute dintr-un strat filosofic temeinic cultivat, aceste rânduri nu sunt ale unui gazetar capabil oricând doar să descrie orice eveniment, ci ale scriitorului care – oricât ar suna de pompos – trăiește lucrurile fundamentale, trăiește ideea. Orientează care nu se bazează, din fericire, pe ambiguitate, pe cecuri sugestive. Dimpotrivă. Demonstrand mereu o teză, eseurile sunt limpezi precum tăurile ce respiră ozonul plaurilor înalte.

O mie de pagini despre noi și lumea în care trăim. Despre artă, superficialitate, nepuțință, lehamite. Despre a care. Scrie. Verb fundamental la Paul Eugen Banciu, drogul zilnic mijlocind eliberarea de întrebările terorizante. Scriitorul (cu majusculă) este protagonistul acestor cărți, pentru că în umbra scribului a crescut povestea timpului, a oamenilor, iar tentația de a-l portretiza din diferite unghiuri este prea seducătoare pentru a o ignora.

În fond, de ce scriem? De ce mii de oameni numai în spațiul românesc stau în fața deservului de hârtie căutând să-l străbăte cumva, cu trufie, cu umilință sau cu disperare, conștienți fiind că numai câțiva, dureros de puțini, vor ajunge la liman? Simplitatea întrebării generează, parado-xal, răspunsuri numeroase, bogate în argumente definitive și în atitudini extreme. De pildă: pentru a nu rămâne captivi în negreala ființei, sufocați de zgura interioară ce i-ar condamna pe unii la nebunie. „Scriem nu pentru a fi citiți, ci pentru a uita că trebuie să trăim [...] Scriu, deci atac, sau mă apăr. Oscilez între asediat și asediator? [...] Cândva, în zona amintirilor petrecute, când hălăduiam pe creste n-aveam stavilă. La fel când scriu o carte. Căștarea riscantă îmi era destinată mie și sufletului, cartea, în cele din urmă, unui cititor. [...] E o vârstă a bătațiilor. Le-am dat la timpul potrivit, cu un curaj care mă sperie azi. Acum e vârstă asediului celorlalți, a timpului, a necunoscutului, a biologicului, a informației, a unui vacarm de zgomote.” Scriem pentru că în viață totul este limitat și pentru că, neîndoindu, există un blestem al creației. În viziunea lui Paul Eugen Banciu, creatorul „este oia neagră a unei societăți care, de cele mai multe ori, îl va ignora, privindu-l mereu din dreptul a ceea ce e ea, ce simte și crede marea majoritate a oamenilor. El e oia neagră a familiei aristocrate, burgheze sau sărace. E oia neagră a lumii în care trăiește, ce așteaptă de la el să fie adoma celorlalți, cu banale obsesii ale vieții cotidiene, cu obișnuitele lor tipicuri calculate meschin, să ajungă de azi pe mâine, să prisoasească, să adune pentru o viață pe care, de multe ori, nici nu mai apucă să o trăiască.”

Există, adesea, o defazare între viața sa și urma lăsată în timp. Într-o vreme când reperul nostru era Alecsandri, Eminescu a fost apreciat doar în cercul junimistilor. După un veac de moarte, numai exegeza eminesciană continuă să umple rafturile bibliotecilor... Coleștii de înfrângere din timpul vieții, Cervantes a descoperit la cincizeci și opt de ani că în sine viețuia Don Quijote. A trăit cât să mai scrie povestea cavalerului în care, mai apoi, s-au regăsit milioane de oameni. Astăzi, vedetele scrișului se pot fabrica după rețete cu dozaj atent exersat. Se alege o scriitură simplă, accesibilă și celui deprins

numai cu pagina de sport/mondnitați/horoscop, se alege un subiect pe muchia scandalului, trama neapărat alertă, cu descrieri și accente analitice minimaliste, ici-colo câteva simboluri să dea gust, și campania publicitară poate începe. După încasarea banilor, locul în istoria literaturii devine un biet amănunt.

Evident, pentru autorul *Ziguratului* o asemenea fantoșă iese din discuție, cu toate că, ce se citea pe când exista Biblioteca din Alexandria se citește și după două milenii: aventură, galanterii picante, erotism, crimă. Pentru el, „scriitorul de literatură bună, în înțelesul clasic al termenilor, e cel cu tiraje confidentiale, tradus în doar câteva limbi și premiat ostentativ, pentru a se putea spune că nimic nu s-a schimbat în receptarea și respectarea culturii. El se simte exilat în cetate, învins, uitat de toți. El continuă să trăiască pe cursul principal al culturii, să o considere singura formatoare a generațiilor din care face parte, singura purtătoare de stindard a idealurilor omenirii. Eroare pe toate planurile, pentru că în urma operelor sale fie se va face o expoziție vizitată de câțiva amatori de artă, fie se va face un film în cazul romanelor, fie se va face un festival de muzică clasică, unde să-și găsească și piesele sale loc, printre operele titanilor”. O uriașă zădărnice pare a pândi fiecare pas, aducând numai înfrângeri repetate. Și totuși, motorul creației, atenă la acuratețea turajilor, își vede mai departe de rostul său, încercând să-și inventeze un mic univers în a cărui aură să se regăsească și cel care citește și cel care scrie, propunând o ieșire dintr-o dimensiune ostilă, agrestă.

Scriitorul timișorean se arată conștient de mulliema neavenitilor în acest spațiu, toți neimpliniți din alte domenii refugindu-se în literatură, fără a le păsa că trebuie să fie născuți cu adevărat pentru ea. Migrația acestora spre oaste confuzie, mai ales că „primul pas pe care-l fac este să-și conteste importanța, să-și conteste valorile, să-și conteste rolul complex, pe care-l joacă în viața socială, în cea culturală. Al doilea pas este să se contrazică, să treacă de cealaltă parte a baricadei și să idolatrizeze totul. Al treilea pas este făcut atunci când se apucă de scris, când editează, se zbat să-și lanseze cât mai fastuos cărțile, ca într-o campanie electorală, când își trimit cu generozitate opera criticilor și revistelor literare și așteaptă eoul, care, de cele mai multe ori, se lasă așteptat. Al patrulea pas este să conteste din nou o lume, altfel bine stratificată valoric, a scriitorilor, pentru simplul fapt că i-au ignorat. În fine, al cincilea pas este cel al consecvenței în eroare, când continuă să scrie, cu o osârdie demnă de admirat, dar sub semnul unei resemnări asemănătoare tratamentului psihoterapeutic. E zona unde apar cele mai multe cărți de confesii, jurnale, poezii marcate de o introspecție severă, fără miză literară, cu sponsori amabili, cu lansări modeste și cu tiraje confidentiale, deși unele, spre așteptare, beneficiază de ediții bi sau multilingve.”

Asediat de cohorte de traducători și de celeale grafomanilor, scriitorul român autentic răzbată cu greu la lumină, unde constată cu stupeoare că obiectivul, până la urmă ratat, al Festivalului „Cântarea României” – distrugerea profesionalismului – abia acum are toate șansele să se împlinească, pentru că amatorii ies în față în toate domeniile, fiind imediat preluați de foștii activiști, recent îmbogățiți, prin fructificarea regulilor știute încă de când erau mărunți pionii de umplutură prin structurile partidului unic.

Fiecare scriitor duce cu sine topusul în care s-a născut, dar numai cel adevărat, scriitorul de profesie, are capacitatea de a se elibera de propriile determinări, căutându-și temele valabile oriunde și, dacă s-ar putea, oricând, căci numai el, creatorul, „e stearcă pură a iubirii sacre convertită în lumesc, în trup.”

Blaga și Noica în actualitatea vieneză

O conferință la Viena a Mădălinei Diaconu despre Constantin Noica

Rezistență prin cultură?

În „Seria de filozofie a religiei”, la Centrul Otto Mauer al Arhidiecezei din Viena, cu prilejul trecerii a 25 de ani de la moartea filozofului român Constantin Noica (1909-1987), doc. univ. dr. Mădălina Diaconu de la Institutul de Filozofie din Viena a ținut în 17 septembrie 2012 conferința *Rezistență prin cultură? Constantin Noica și moștenirea europeană*. Referența a vorbit despre înrăurirea importantului filozof al religiei, fără de scrierile și teoriile căruia România de astăzi n-ar putea fi înțeleasă și a cărui operă e disponibilă acum și în limba germană. Astfel, *Scrisorile despre logica lui Hermes* au fost traduse pentru prima dată în 2011 de Stefan Moosdorf și Christian Ferencz-Flatz. *De dignitate Europae* în traducerea lui Georg Scherg (publicată prima oară în germană în 1988 la Editura Kriterion din București) a fost receditată și prevăzută cu o introducere de Mădălina Diaconu în 2012. Ambele volume au apărut în seria *libri nigri* (scosă de Hans-Rainer Sepp) a editurii germane Traugott Bautz (Nordhausen).

Conferința, care a fost pregătită de Mădălina Diaconu prin foiletonul *Rezistență prin cultură?* din săptămânalul vienez „Die Furche”, a intenționat să-l prezinte pe Constantin Noica publicului austriac și a atins în principal patru aspecte: programul așazi-

sei „rezistență prin cultură” a lui Noica din anii '70 și '80 ai secolului trecut, biografia lui Noica și evoluția gândirii sale, receptarea lui Noica după 1993 și, în fine, dimensiunea creștină a gândirii sale.

A fost scos în evidență, între altele, caracterul dialectic al gândirii sale, a cărei complexitate se pierde prin poziționări unilaterale pro sau contra, precum și constanța sa pledează pentru o cultură a dialogului reciproc fecund. Și dimensiunea creștină a gândirii sale a fost explicată pe baza laimtoivelor creștine care străbat filozofia, iar dialectic, raportați unul la altul, pe de o parte Noica și Cioran, pe de altă parte, Noica și „celălalt Noica”, fiul său Rafaël, care din 1993 trăiește în România ca monah ortodox.

Notă: Georg Scherg (1917-2002) este un scriitor de limbă germană din România, emigrat în 1990. Mădălina Diaconu (n. 1970, București) este dozentă universitară de filozofie la Universitatea din Viena. Stefan Moosdorf a studiat romanistica și slavistica la Köln, iar din 2006 este traducător literar profesionist. Christian Ferencz-Flatz este cercetător la Institutul de Filozofie „Alexandru Drăgoș” din cadrul Societății Române de Fenomenologie din București. Promovează doctoratul în 2008 la Universitatea din București cu teza *Situații și relevanță. Deconstrucția heideggeriană a conceptului de valoare*. Traduceri în românește din operele lui Heidegger (*Ontologie. Hermeneutica funcțiilor*) și Husserl (*Cercetări logice*, împreună cu Ion Ionescu și Bogdan Olaru. *Idi referitor la fenomenologie pură și la o filozofie fenomenologică. Cartea întâi*).

Hans Dama, Viena

Lucian Blaga – filozof, poet, diplomat

Lansarea Cunoașterii luciferice la Institutul Cultural Român din Viena

De curând a apărut, pentru prima oară, o traducere în limba germană a unei dintre cele mai importante opere a marelui filozof român la Editura LIT, care, prin aceasta, își aduce o contribuție hotărâtoare la propagarea ideilor lui Lucian Blaga în spațiul germanofon. I traductorul este dr. Rainer Schubert, care a fost ani de-a rândul atașat cultural pe lângă Ambasada Austriei din București. Dr. Schubert se ocupă de multă vreme cu filozofia lui Lucian Blaga și, după încheierea misiunii sale diplomatice, a fost doi ani profesor de filozofie la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj. În prezent funcționează ca profesor onorar la Școala de Inalte Studii Filozofico-Teologice Benedikt al XVI-lea din Heiligenkreuz/Austria Inferioară.

Prezentarea cărții a avut loc joi, 11 octombrie 2012, la Institutul Cultural Român, sub titlul *Lucian Blaga – filozof, poet, diplomat*, în prezența unui numeros public avizat. După cuvintele introductive ale domnului dr. Gabriel Kohn, în numele Institutului, Mag. Richard Kisling, directorul Editurii LIT din Viena, și Mag. Lukas Vocksky, secretar general al Asociației Austro-Române, a luat cuvântul dr. Schubert abordând cele trei domenii tematice mai sus-amintite.

Ținând seama de faptul că Lucian Blaga a fost timp de patru ani, în deceniul al 3-lea al secolului trecut, atașat de presă pe lângă Ambasada Română din Viena, și-a concentrat atenția mai întâi asupra activității diplomatice a filozofului în capitala austriacă. Pentru aceasta, dr. Schubert s-a sprijinit pe sursele cele mai autentice: jurnalele soției lui Lucian Blaga, Cornelia Blaga-Brediceanu, și cartea fetei sale Dorli Blaga intitulată *Tată meu, Lucian Blaga*. Ca diplomat, Lucian Blaga a fost martorul unor vremuri agitate în Austria. A trăit aici războiul civil din 12 februarie 1934, asasinarea cancelarului federal Engelbert Dollfuß, statul austriac corporativ, ca și acapararea pe nesimțite a poliției interne austriece de către național-socialiștii dinaintea intrării triumfale a lui Hitler în martie 1938. A doua secțiune a conferinței a fost apoi dedicată poetului Lucian Blaga, raportându-se la cartea lui Mircea Vaida-Voievod: *Lucian Blaga. Un poet român și literatura germană*, în traducerea Erikăi Scharf. Conferințiarul a evidențiat importanța satului în poezia lui Blaga și a citit din renumita poezie *Sufletul satului*, care începe astfel: *Eu cred că veșnicia s-a născut la sat*. A fost citat, de asemenea, *Autoportretul* lui Blaga (*Lucian Blaga e mur ca o lebădă etc.*) și reliefat rolul tăcerii nu numai în poezia, ci și în filozofia sa, în măsura în care ultima rațiune a tuturor lucrurilor este și va și rămâne un mister pen-

tru om. În partea a treia a conferinței sale, dr. Schubert a sfârșit prin a vorbi despre gânditorul Blaga. Lucian Blaga și-a promovât doctoratul în 1920 la Universitatea din Viena cu o teză redactată în limba germană purtând titlul *Cultura și cunoștință. Contribuții la teoria cunoașterii din punctul de vedere al istoriei culturii*. Dr. Schubert și-a făcut o copie a acestei lucrări de doctorat și a prezentat-o publicului. În această disertație sunt anticipate multe din ideile ulterioare ale lui Blaga. În expunerea sa, conferințiarul a accentuat importanța aducerii în discuție mult mai mult decât până acum a filozofiei lui Blaga în spațiul de limbă germană, în măsura în care atât teoria cunoașterii, cât și metafizologia sa tratează probleme care sunt de aceeași maximă actualitate și în lumea occidentală. În final, dr. Schubert s-a referit și la dificultățile unei traduceri de felul textului blagian *Cunoașterea luciferică* (de fapt, a doua parte a *Trilogiei Cunoașterii*) și a mulțumii colegilor români (doc. univ. dr. Mădălina Diaconu, prof. dr. Mircea Florea, dr. Andrei Todoca) pentru minuțioasa lectură a spalturilor.

Imediat după conferință s-a încins o discuție interesantă. Aportul și problemele ridicate de participanți s-au învărtit în jurul alianței politice a lui Blaga, al situației sale restricționate până la dispariție în era comunistă, al manierei sale de a scrie românește marcate de limba germană, al însemnății sale pentru lingvistică pe baza teoriei lui despre metaforă. Părerea preponderentă a fost aceea că Blaga nu poate fi măsurat cu unitățile de măsură politice și că încadrarea de tipul „stanga” și „dreapta” este improprie în privința opereii lui. Referitor la modul său de exprimare marcat de limba germană s-a făcut specificarea, categoric plauzibilă, că în Transilvania cultura este predestinată la acest bilngvism. Cât privește arta metaforei, s-a precizat din partea conferințiarului că aceasta nu este importantă numai pentru lingvistică, ci și, în cazul lui Blaga, pentru întregul fel de a înțelege cultura și deci și pentru științele naturii, în măsura în care și acestea depind de un context cultural. În mod deosebit trebuie menționat aici, printre oaspeții prezenți, prof. Hans Dama, care nu este numai un remarcabil traducător al liricii lui Blaga în limba germană, ci și omul cărăuia îi dă șes imboldul să pună la locuina vieneză a lui Lucian Blaga de pe Schafberg o placă memorială. Căci, prin reconstruirea casei, placa veche a dispărut, dar să sperăm că va fi montată din nou acolo.

Harald Diehl

(Traducere de Simion Dănilă)

Cristian Ghinea

Gala Premiilor Lugojene 2012

Gala Premiilor Lugojene a răsplătit, din nou, valorile care s-au afirmat pe plan național și internațional. Vineri, 7 decembrie, Universitatea Europeană Drăgan din Lugoj a găzduit cea de-a cincea ediție a Galei Premiilor Lugojene, organizată de Fundația Europeană Drăgan, ButanGas International, săptămânalul „Redeșteptarea” și Primăria Municipiului Lugoj. „Bine ați venit la cea de-a cincea ediție a Galei Premiilor Lugojene – Josif Constantin Drăgan. Ca în fiecare an, încercăm să aducem în fața dumneavoastră lugojeții cu care România se mândrește. A cincea ediție a Galei va răsplăti ca de obicei lugojeții care s-au afirmat în diferite domenii, pe plan local, na-

țional și internațional”, așa au început prezentarea Galei de anul acesta, colegii noștri Alina Damian și Ștefan Festo.

55 de ani pe scenele teatrelor de amatori și profesioniști din țară, a declarat că “am făcut tot ceea ce aparține de teatru din iubire, așa cum a spus marele nostru actor Radu Beligan, în sectacolul său de la Lugoj”.

Cealaltă distincție a revenit unei comitată a literaturii române, scriitorul Gheorghe Schwartz, director al Institutului Cultural Român, Filiala Timișoara. Anul acesta, Gheorghe Schwartz a primit Premiul Național “Mihail Sadoveanu”, care se acordă celui mai bun prozator roman. În lipsa d-lui Schwartz, aflat într-o deplasare la Paris, premiul său a fost luat de poeta Adriana Weimer, membră a Uniunii Scriitorilor, care a mulțumit în nume-

laureatului. Doar în anul 2001, Stația Lugoj din cadrul Serviciului de Ambulanță Timiș a avut peste 11.000 de intervenții. Punctul de lucru este deservit de nouă doctori, 24 de asistenți și 25 de ambulanțieri pregătiți în orice minut să răspundă celor aflați în necaz. Lor le-a fost dedicat premiul din acest an pentru domeniul social. Dr. Ildiko Vasiescu, șefa Serviciului de Ambulanță Lugoj, a spus că principul “fapte, nu vorbe”, a fost cel după care s-a ghidat toată viața. “Mulțumim organizatorilor că ne-au acordat acest premiu în condiții de bine, pentru că Salvarea, așa cum îi spun lugojeții, vine la greu, și nu la bine. Și o face fără oprire, simbăta, duminica, de sărbători, pe ploaie, frig sau caniculă. Vă urez așadar multă, multă sănătate!”

În primul moment artistic al serii, regii comediei, revistei și varietelului românesc, Stela Popescu și Alexandru Arșinel, s-au dovedit din nou la

laureatului. Doar în anul 2001, Stația Lugoj din cadrul Serviciului de Ambulanță Timiș a avut peste 11.000 de intervenții. Punctul de lucru este deservit de nouă doctori, 24 de asistenți și 25 de ambulanțieri pregătiți în orice minut să răspundă celor aflați în necaz. Lor le-a fost dedicat premiul din acest an pentru domeniul social. Dr. Ildiko Vasiescu, șefa Serviciului de Ambulanță Lugoj, a spus că principul “fapte, nu vorbe”, a fost cel după care s-a ghidat toată viața. “Mulțumim organizatorilor că ne-au acordat acest premiu în condiții de bine, pentru că Salvarea, așa cum îi spun lugojeții, vine la greu, și nu la bine. Și o face fără oprire, simbăta, duminica, de sărbători, pe ploaie, frig sau caniculă. Vă urez așadar multă, multă sănătate!”

laureatului. Doar în anul 2001, Stația Lugoj din cadrul Serviciului de Ambulanță Timiș a avut peste 11.000 de intervenții. Punctul de lucru este deservit de nouă doctori, 24 de asistenți și 25 de ambulanțieri pregătiți în orice minut să răspundă celor aflați în necaz. Lor le-a fost dedicat premiul din acest an pentru domeniul social. Dr. Ildiko Vasiescu, șefa Serviciului de Ambulanță Lugoj, a spus că principul “fapte, nu vorbe”, a fost cel după care s-a ghidat toată viața. “Mulțumim organizatorilor că ne-au acordat acest premiu în condiții de bine, pentru că Salvarea, așa cum îi spun lugojeții, vine la greu, și nu la bine. Și o face fără oprire, simbăta, duminica, de sărbători, pe ploaie, frig sau caniculă. Vă urez așadar multă, multă sănătate!”

laureatului. Doar în anul 2001, Stația Lugoj din cadrul Serviciului de Ambulanță Timiș a avut peste 11.000 de intervenții. Punctul de lucru este deservit de nouă doctori, 24 de asistenți și 25 de ambulanțieri pregătiți în orice minut să răspundă celor aflați în necaz. Lor le-a fost dedicat premiul din acest an pentru domeniul social. Dr. Ildiko Vasiescu, șefa Serviciului de Ambulanță Lugoj, a spus că principul “fapte, nu vorbe”, a fost cel după care s-a ghidat toată viața. “Mulțumim organizatorilor că ne-au acordat acest premiu în condiții de bine, pentru că Salvarea, așa cum îi spun lugojeții, vine la greu, și nu la bine. Și o face fără oprire, simbăta, duminica, de sărbători, pe ploaie, frig sau caniculă. Vă urez așadar multă, multă sănătate!”

laureatului. Doar în anul 2001, Stația Lugoj din cadrul Serviciului de Ambulanță Timiș a avut peste 11.000 de intervenții. Punctul de lucru este deservit de nouă doctori, 24 de asistenți și 25 de ambulanțieri pregătiți în orice minut să răspundă celor aflați în necaz. Lor le-a fost dedicat premiul din acest an pentru domeniul social. Dr. Ildiko Vasiescu, șefa Serviciului de Ambulanță Lugoj, a spus că principul “fapte, nu vorbe”, a fost cel după care s-a ghidat toată viața. “Mulțumim organizatorilor că ne-au acordat acest premiu în condiții de bine, pentru că Salvarea, așa cum îi spun lugojeții, vine la greu, și nu la bine. Și o face fără oprire, simbăta, duminica, de sărbători, pe ploaie, frig sau caniculă. Vă urez așadar multă, multă sănătate!”

laureatului. Doar în anul 2001, Stația Lugoj din cadrul Serviciului de Ambulanță Timiș a avut peste 11.000 de intervenții. Punctul de lucru este deservit de nouă doctori, 24 de asistenți și 25 de ambulanțieri pregătiți în orice minut să răspundă celor aflați în necaz. Lor le-a fost dedicat premiul din acest an pentru domeniul social. Dr. Ildiko Vasiescu, șefa Serviciului de Ambulanță Lugoj, a spus că principul “fapte, nu vorbe”, a fost cel după care s-a ghidat toată viața. “Mulțumim organizatorilor că ne-au acordat acest premiu în condiții de bine, pentru că Salvarea, așa cum îi spun lugojeții, vine la greu, și nu la bine. Și o face fără oprire, simbăta, duminica, de sărbători, pe ploaie, frig sau caniculă. Vă urez așadar multă, multă sănătate!”

laureatului. Doar în anul 2001, Stația Lugoj din cadrul Serviciului de Ambulanță Timiș a avut peste 11.000 de intervenții. Punctul de lucru este deservit de nouă doctori, 24 de asistenți și 25 de ambulanțieri pregătiți în orice minut să răspundă celor aflați în necaz. Lor le-a fost dedicat premiul din acest an pentru domeniul social. Dr. Ildiko Vasiescu, șefa Serviciului de Ambulanță Lugoj, a spus că principul “fapte, nu vorbe”, a fost cel după care s-a ghidat toată viața. “Mulțumim organizatorilor că ne-au acordat acest premiu în condiții de bine, pentru că Salvarea, așa cum îi spun lugojeții, vine la greu, și nu la bine. Și o face fără oprire, simbăta, duminica, de sărbători, pe ploaie, frig sau caniculă. Vă urez așadar multă, multă sănătate!”

laureatului. Doar în anul 2001, Stația Lugoj din cadrul Serviciului de Ambulanță Timiș a avut peste 11.000 de intervenții. Punctul de lucru este deservit de nouă doctori, 24 de asistenți și 25 de ambulanțieri pregătiți în orice minut să răspundă celor aflați în necaz. Lor le-a fost dedicat premiul din acest an pentru domeniul social. Dr. Ildiko Vasiescu, șefa Serviciului de Ambulanță Lugoj, a spus că principul “fapte, nu vorbe”, a fost cel după care s-a ghidat toată viața. “Mulțumim organizatorilor că ne-au acordat acest premiu în condiții de bine, pentru că Salvarea, așa cum îi spun lugojeții, vine la greu, și nu la bine. Și o face fără oprire, simbăta, duminica, de sărbători, pe ploaie, frig sau caniculă. Vă urez așadar multă, multă sănătate!”

laureatului. Doar în anul 2001, Stația Lugoj din cadrul Serviciului de Ambulanță Timiș a avut peste 11.000 de intervenții. Punctul de lucru este deservit de nouă doctori, 24 de asistenți și 25 de ambulanțieri pregătiți în orice minut să răspundă celor aflați în necaz. Lor le-a fost dedicat premiul din acest an pentru domeniul social. Dr. Ildiko Vasiescu, șefa Serviciului de Ambulanță Lugoj, a spus că principul “fapte, nu vorbe”, a fost cel după care s-a ghidat toată viața. “Mulțumim organizatorilor că ne-au acordat acest premiu în condiții de bine, pentru că Salvarea, așa cum îi spun lugojeții, vine la greu, și nu la bine. Și o face fără oprire, simbăta, duminica, de sărbători, pe ploaie, frig sau caniculă. Vă urez așadar multă, multă sănătate!”

laureatului. Doar în anul 2001, Stația Lugoj din cadrul Serviciului de Ambulanță Timiș a avut peste 11.000 de intervenții. Punctul de lucru este deservit de nouă doctori, 24 de asistenți și 25 de ambulanțieri pregătiți în orice minut să răspundă celor aflați în necaz. Lor le-a fost dedicat premiul din acest an pentru domeniul social. Dr. Ildiko Vasiescu, șefa Serviciului de Ambulanță Lugoj, a spus că principul “fapte, nu vorbe”, a fost cel după care s-a ghidat toată viața. “Mulțumim organizatorilor că ne-au acordat acest premiu în condiții de bine, pentru că Salvarea, așa cum îi spun lugojeții, vine la greu, și nu la bine. Și o face fără oprire, simbăta, duminica, de sărbători, pe ploaie, frig sau caniculă. Vă urez așadar multă, multă sănătate!”

la “o seară foarte frumoasă și pozitivă”. Artista a încălzit publicul cu vocea sa expresivă și dicția re-marcabilă. Ea a cântat piese de rezistență din repertoriul internațional și a încheiat cu colindele “White Christmas” și “Șanta Claus is Coming to Town”.

În aplauzele asistenței, dl. Florin Mihai, directorul Fundației Europene Drăgan, a înmănat Marele Premiu “Josif Constantin Drăgan” de anul acesta d-nei dr. ing. Virginia Faur, cercetător în domeniul medical, cu peste 100 brevete de invenții la active. “Sunt foarte emoționată, nu mă așteptam să primesc acest premiu”, a spus doamna Faur, care, în cuvântul său de mulțumire, a făcut o adevărată pledoarie pentru viața sănătoasă și cura pe bază de medicamente extrase din plante naturale.

Prezentatorii acestei frumoase gale au fost Alina Damian și Ștefan Festo, iar premiile, constând în diplome, trofee și flori, au fost înmănate de Mirabela Olariu și Iasmina Soicu. Ediția din acest an a Galei Premiilor Lugojene s-a încheiat în aplauzele numerosului public prezent, dovedind încă o dată că Lugojul are valori de nivel național și internațional care merită răsplătite!

înălțime. Cuplet, monolog, gaguri, precum și un moment muzical aparte, marca “Sandu” Arșinel, care a îmbinat șlagărele anilor 70 cu colindul bucovinean, au făcut deliciul spectatorilor.

Un premiant inedit, Mișcarea ciclistă lugojeană, a primit Premiul Special 2012 din partea edilului șef Francisc Boldea. Cicliștii lugojeți au fost reprezentați de Răzvan Crăciun, Cătălin Țăru și Alin Roșu, care a mulțumit “celor au susținut campaniile noastre”, amintind că duminică de duminică are loc acțiunea “Lugojul pedalează”. Cicliștii au afirmat că, prin tot ce fac, doresc să restabilească prestigiul Lugojului ca “oraș al bicicletelor”.

Cântăreța Claudia Popa a urcat pe scenă declarând că este bucurioasă să participe

Eugen Dorcescu, în Revista spaniolă “Cuadernos del matemático”

Revista spaniolă “Cuadernos del matemático” (“Revista Ilustrada de Creación”), ce apare la Getafe (Madrid) și ai cărei director este reputatul scriitor Ezequias Blaco, publică, în numărul 49, decembrie 2012, în suplimentul *Les cresson bleus*, dedicat traducerilor din literatura universală, o amplă selecție din volumul *Elegiile de la Bad Hofgastein (Elegias de Bad Hofgastein)* al poetului timișorean Eugen Dorcescu, în tălmăcirea cunoscutului poet spaniol Coriolano González Montañez.

Cele 11 texte, în apariție bilingvă, spaniolă – română, sunt însoțite de o detaliată bio-bibliografie și de o fotografie ale scriitorului român.

De menționat că aceeași prestigioasă revistă madrilenă a mai publicat, în numărul său 41-42 din 2008, secvențe extinse (de asemenea bilingve) din volumul de poezie *Drumul spre Tenerife (El camino hacia Tenerife)* al lui Eugen Dorcescu, volum încă inedit în acel moment, în traducerea Rosei Lentini și a autorului.

Mihai Murariu

Codul și Cârlișul

Călătoria fusese lungă, împărțită în episoade fugare, începând cu dimineața cea albă și lipsită de sunete. Urmărea apoi ore întregi de pete verzi, fășii de imagini amestecate pe ferestrele curate, ploaie și soare împreună, până când am simțit vârtejul în adâncul pieptului. Eram în alt loc. Eram în secolul Cârlișului și al Codului, când oamenii purtând însemnele orașelor libere și cele ale casei de Burgundia se pândeau tăcuți la câte o răscrucă. În secolul când luptătorii își acopereau chipurile și inimile cu fier, iar țipetele răsunau în mlaștină și în crângurile obosite. Pe câmpiile umede și în pădurile întunecate se dăduseră acele războaie care consumaseră un secol din viața flamanților, purtând mereu în ele amintirea pintenilor de aur ridicați din noroiul amestecat cu sângele cavalerilor francezi. Un secol de mișcare a oamenilor și a tășurilor, a vârfului de suliță înaintea flăcărilor de toamnă, până când orașenii liberi au trebuit să se supună în fața Marelui Duce al Vestului, în fața lui și a corturilor sale împodobite cu stele și safire. Așa a început aventura burgundă pe câmpurile de aur ale Flandrei.

Oamenii liberi au fost suși, însă aceiași primari bolnavi de gută au rămas să stăpânească în numele cuceritorilor. Lăna și țesăturile au curs din nou pe apele întortocheate, sprâjinind luptele dintre pretendenții la tronuri tot mai șubrede. Aici a înflorit Jan van Eyck iar, prin el, arta flamandă. Ca un fel de reacție a subconștientului care e forțat să se adapteze din mers la zbuciumul naturii și al oamenilor din jur, flamanzii s-au îndepărtat de pictura idealistă, căutând mereu cutele și trăsăturile realului. După ce l-a servit pe Phillip cel Bun până la moarte, van Eyck a fost îngropat în catedrala St. Donatien. Pe lângă ea au trecut secole nepăsătoare, atașate mai mult de firul neîntrerupt al comerțului care a făcut din Țările de Jos centrul financiar al imperiului lui Carol al V-lea sau

de fanatismul mării revolte împotriva spaniolilor. Biserica a fost distrusă în 1799 de oameni care se eliberaseră prin sânge de ideea monarhiei și care urmau să elibereze o umanitate de toate relele sale, cu sau fără acordul ei.

Astfel, perioadele se întretaie, uneori cu ușurință, alteori cu greutate, asemenea unor copii care vin din părinți diferiți, dar care au mâncat la aceeași masă de când se știu. După ultimul război a rămas doar o parte din clădiri, păstrate în diverse stadii de abandon sau de strălucire încăpățanată și trușă.

În Antwerpen, gara e un colos de sticlă și oțel împărțit pe mai multe nivele, ce par să poarte mai mult în joacă trenurile și oamenii mereu în mișcare. Când ceri informații despre stația din Bruxelles Nord, cei de la tejgheta nu îți pot răspunde. Doar aici e deja altă țară. În jurul meu aud franceza acra a valonilor, olandeza aparte a flamanților, araba guturală și rapidă a noilor sosiți din Magreb, toate cântate fără oprire sub domul de sticlă.

A fără plouă nehotărât, o dată la câteva minute. Străzile murdare sunt pline de oameni, de culori vag turistice. Sunt și câțiva localnici îmbrăcați în culorile sterse ale Belgiei. Pe alocuri, predomină negrul hainelor și al vâurilor, adunate în ciorchine de-a lungul magazinelor și a băncilor. Un imam bătrân în alb trece în fugă drumul să prindă un tramvai. Privită din afară, mulțimea e un corp haotic, zgometos, alcătuit dintr-o mie de unități comune, trăind același iureș care împinge mereu mai departe, fără rațiune. Înăuntrul mulțimii, asemenea uraganelor pictate pe ecrane, există o liniște a perspectivei. Soarele e orbitor și face oamenii să privească în pământ, în loc să își cunoască împrejurimile. Între lumina lui și murdăria străzii stau doar stâlpii. Prin umbra fină pe care o aruncă, poți, măcar pentru un moment, să îți ridici privirea și să cauți, dincolo de raze, drumul către marea de altădată.

Simion Dănilă

Nietzscheana

Printre păsări de pradă

Pe cine se-nfund-aici iute-l vor înghițiți adăncimile!
– Dar tu, Zarathustra, tot mai iubești genunea, tot te mai ții ca *bradul*? –

El prinde rădăcini acolo unde stâncă însăși în adănc privește-nfiorându-se –, el zăbovește-n marginea genunii, acolo unde totu-n preajmă e gata a se prăvăli: printre nerăbdarea grohotișului sălbatic, a șuvoiului năvalnic, răbdător îndurând, ne-nduplecat, tăcut, singur...

Singur!

Cine-ar cuteza să fie oaspete aici, să-ți fie *tie* oaspete?... Poate-o pasăre de pradă: ce, răutăcioasă, neliniștitului martir de păr i se agată, cu hohote smintite, cu hohote de pasăre de pradă...

De ce atâtea neclintire?
– Iși răde ea cumplit: când îndrăgești abisul, trebuie să ai aripi... să nu rămâi atârnat, ca tine, spânzuratule! –

O Zarathustra, cel mai crunt Nimrod! Ieri încă vânător de Dumnezeu, năvod pentru orice virtute, săgeată a răului!
Acum – vânat de tine însuși, tu, propia-ți pradă, înfipt în tine însuși...

Acum – singur cu tine, de două ori însingurat în propia-ți știință, între sute de oglinzi fals răsfrânt, între sute de-amintiri indoielnice, obosit de fiecare rană, degerat de fiecare ger, găituit în propriul ștreang, *cunoșcător de sine!*
ucigaș de sine!

De ce te-ai legat cu ștreangu-nțelepciunii tale?
De ce te-ai lăsat ispitit de raiul bătrânului șarpe?
De ce te-ai furisat

În *tine* – în *tine*!...

Bolnav acum, îmbolnăvit de-al șarpelui venin; un ocaș acum, care-a-ndurat cea mai cumplită soartă: în propriul puțin muncind încovoiat, scobit în tine însuși, îngropându-te pe tine însuși, neajutorat, țepăn, un cadavru –, strivit de sute de poveri, împovărat de tine, un *știutor!*
cunoșcător de sine!
înțeleptul Zarathustra!...

Ai căutat povara cea mai grea: și te-ai găsit *pe tine* –, de tine nu te lepezi!...

Pândind, pitindu-te, ca un ulcifer nu mai stă-n picioare, drept! Tu mi te tot îngărovești săpându-ți groapa, duh *chircit!*...

Mai ieri așa de mândru, pe toate cataligele mândriei tale! Mai ieri sihastrul fără Dumnezeu, sihastrul în doi, cu dracul, tu, stacojiule priinț al semeției de tot felul!...

Acum – între două neanturi cocărat, un semn de întrebare, o enigmă istovită – o enigmă pentru *păsări răpitoare* ...

ele te vor "dezlega", răvnesc la "dezlegarea" asta, fălăie de pe-acum în jurul tău, enigmă ce le ești, în jurul tău, spânzuratule!...
O Zarathustra!...
Cunoșcător de sine!
Ucigaș de sine!...

(Din *Ditirambii* lui Dionysos)

Traducere de Simion Dănilă

NOTĂ: Richard Schottky demonstrează în *Nietzsche-Studien* 22/1993, p. 1-27, că în acest ditiramb se obiectivează experiența unei primejdiei mortale: deși aici se exprimă conștiința lui Zarathustra despre propria situație fără ieșire, este vorba, de fapt, despre destinul lui Nietzsche, care se identifică și în acest caz cu Zarathustra.

Adriana Weimer

Numărul aniversar al revistei „Paradox”

Salutăm cu multă bucurie apariția noii serii a revistei de science-fiction „Paradox”, revistă a Asociației „Wells – Timișoara”, care a dovedit, încă de acum 40 de ani – la apariția ei în 1972, valoarea. Deosebit de important este faptul că pe site-ul revistei „Paradox” sunt postate numere din arhivă, chiar din 1972 (o muncă imensă și demnă de considerație); astfel ne amintim că primul număr al revistei a apărut în noiembrie 1972, ca fanzin al Cenaclului de literatură științifico-fantastică „H. G. Wells”, sub directa coordonare a Centrului Universitar Timișoara și a Casei de Cultură a Studenților Timișoara. În *Cuvântul înainte* al acestui prim număr al revistei „Paradox” se menționa: „Primul fanzin tipărit al fandomului românesc apare la Timișoara. *Paradox* constituie pentru noi un moment deosebit, cu profunde implicații în viața ce-

naclului, un moment care certifică existența unui potențial creator ce permite susținerea unui asemenea fanzin. Deoarece iubim literatura științifico-fantastică – a cărei aderență în rândul tineretului e unanim recunoscută – atât de generoasă prin cantitatea de informație pe care o oferă, prin investigația pe care o încearcă în lumea viitorului”. Concluzionând în acest sens, putem spune că această mișcare literară de science-fiction a pus o piatră de temelie la ceea ce înseamnă evoluția informaticii, a cunoașterii, a „Jumii viitorului”, așa cum s-a menționat, a prezentului pe care îl trăim.

Editarea revistei „Paradox”, realizată de Cenaclul timișorean de literatură științifico-fantastică „H. G. Wells”, este strâns legată de istoria cenaclului nu doar prin faptul că membrii acestuia au fost principalii ei autori, ci și prin soarta comună „în niște vremuri

deloc fericite pentru libertatea creației”, cum se specifică pe site. Despre această nouă serie, tot pe site-ul revistei „Paradox” scrie: „Vom încerca nu doar să continuăm editarea acestei reviste în format electronic (este de dorit și tipărirea), ci să aducem la lumină și numerele vechi, relevante pentru istoria SF-ului bănățean, în particular, și pentru cea a SF-ului românesc, în general”.

În ediția aniversară a revistei „Paradox”, Nr. 22, octombrie 2012 – 40 de ani de apariție –, semnează nume consacrate în literatura SF, și nu numai, scriitori importanți ai literaturii bănățene și naționale: Viorel Marineasa, Lucian Ioniță, Antuza Genescu, Laurențiu Nistorescu, Dușan Baiski, Dorin Daviddeanu, Lucian Sava, Györfi-Deák György, Silviu Genescu, Traian Urdea, Marcel Luca, Doru Treta, Darius Luca Hupov, Daniel Haiduc, Dănuț Ungureanu, Nicolae Strâmbeanu.

Îi dorim revistei „Paradox” multe apariții!

Maria Bologna

Valeriu Valegvi, un portret sedus de nostalgie

Cartea capricornului în echinocții (Editura Opera Magna, Iași, 2011) cuprinde poeme apărute în volum, între anii 1995 – 2011. Antologia impresionează prin caracterul unitar al textelor selectate, de la **Târziu de mare incertitudine** (1995), **Tectonica mării** (2003), până la **Profesiunea insular** (2011, **Inedite**). Cum s-a observat (Viole Ștefănescu) există o axă de trăiri și senzații, un continuum de forme și repere existențiale, în această poezie, care, în contextul mai larg al deculturării simbolului, se află undeva, la granița dintre imaginația particulară (profund și ineluctabil selectivă) și cea structurare matricială tradițională, inspirată din patrimoniul simbolic. Titlul iese în față cu o viață cotidiană („capricornul de serviciu”), dar și cu o neconțință, reînnoită așteptare, pe care cititorul ar trebui s-o împărtășească, drept prelungire dincolo de poeme („mi-e aproape primăvara”, declară V. Valegvi).

Poetul strungește marile referințe, apropiindu-se de ele reținut, poate cu febra orgolioasă a celui ce trăiește deziluzionarea lumii și astfel se produce automat un recul al actului individual. Timpul regăsit ar însemna și o filtrare a remușcărilor neumite, dar care fac parte din **natura nostalgiei**, ca mărturie a ceea ce se stinge: orice amănare, solicitată sau nu (amănare „pe cord deschis”), nefiind decât un **eufemism**, în fața căruia ezită, cu jerbe de insomnii, cu seismele din la-crimi: „numește-mă peste mai marii târziu-lui”, „poate și mâine, vei înșela vigilența din rodii”, „doar vei pierde la ruleta verde”. Portretul poetului se regăsește în profesiunea de **insular**, care posedă „cel mai vast teritoriu „în genere” (**Singurul locuitor**), insula îi conferă un sentiment de plenitudine. Alegerea este evident, a modernului, tot ce pare apropiat și intim, e văzut ca o depărtare efectivă, o tință a „peregrinului”, cum se arată în două capete de poem: „prin pielea capricornului adie un frison” (2003) și „chei va să cutreier elizeul/cu masea morții pe față” (2011), „pribeg prin ochiul articulat” (2003) etc. Pe de altă parte, îndepărtat, insesizabil, îi pătrunde propria compoziție psihică: „Tristețe petreceri din ape/ după miezul zilei/ în mîntea capricornului prelungindu-se” (**Tristețe petreceri**). O temă secundă, dar recurentă, cu impact asupra multora dintre textele poetului, ar fi **saturația, maturizarea, precapitulul**, ceea ce ne amintește, și doar sub acest aspect, de titlul unui volum de versuri, semnat de George Achim: **Dulcețuri din fructe târzii de pădure**. Sub jurisdicția acestei certitudini, a **târziului** (certitudine transversând printr-o indeterminată), este scris și poemul **Acorduri. Mea culpa**, care prezintă un trup greu și un suflet neobosit și larg: „Cu câtă osteneală trebuie/ să-mi astămpăr sufletul/ își spunea urcând la etajul doi/ de unde de peste douăzeci de ani/ admirai panorama asupra orașului în declin”.

Dintre marile referințe, care intră în atenția sa, un exemplu este marea. În fața valurilor, poetul își simte obturate năzuințele și de neregăsit vreun tumult furtunos, declarând **ex abrupto**: „Dintre toate ieșirile la marea/ dragă interiorului/ nicuna nu te-a copleșit... / nu te-a ademenit cât/ să te regăsești în zărnuzelul/ senzațiilor după festa deschisă”. Pentru sentimentul covârșitor al maturității, inventează o serie de eufemisme: „Ești preaplin pentru/ a mai putea îmbuca cineva/ ceva de la tine”, „îmbubat cum te știu”, „o, buclățele e târziu”...

Sub chipul unui „paria”, trecut de prima tinerțe, poetul identifică o traumă, care poate figura și ca profundă poezie existențială: „ieșirile la mare/ s-au pretrecut precum un alăptat târziu” (10); mereu și mereu năzuiește să monitorizeze acele **seisme** interioare și să transmită conexiunile particulare ale afinității sale cu lucrurile, cu largul din jurul său, „ne sincronizăm sufletul cu marea” (1), „o foame neastămpărată de peste m-a iscodit” (III), „atrage-mă-n umbra valului piranha”, nu numai **valul**, ci și **verdele** intră în amalgamul versurilor, sau anotimpul, **ceața**, cu aspectul ei surprinzător, de incertitudine, ca în poemul **În aula plină ceața crește**: „atația vieții/ avem de memorat (...) și peste noi într-un buhai înfricoșător/ ceața crește”. V. Ștefănescu are dreptate să scrie despre **indeterminarea**, din poezia sa, pentru

că există o senzație de volatilitate, de întrepătrundere a plămăniilor și chiar teama de **ștergere** a celor, a privilegiilor imaginate („să ștergi/ a-cesta privește înainte de a pleca/ spre lumea orizontului palpându-ți sufletul” – (2).

Poetul forțează barierele amintirii, până la obsesie: („Pentru că nu te-ai obișnuit/ cu marea agonisind la țărni”, „Cum ne strecurăm printr-o ieșire mătăre”, dar nu vrea să trezească ceea ce dormitează acolo, felin: „atât de aproape ni-merese tința/ sărbătorile din amintirea încă verde” (4), „trupul său va jubila precum capricornul rece” (4).

V. Valegvi caută și măsura, în lucruri și în sine, iar pentru aceasta **ciutura** e un simbol important, selectat de poet și are, printre altele, menirea de a-i revigora spiritul, de **a-l înfrăgezi**, pe lângă faptul că deține și are una unui principiu vital. Ea este asociată cu ora cea mai rece, a verdictului inspirativ, clipea ce urmează elevației: „Printre cei aleși/ cu ciutura fructului la gură/ brusc mă trezesc/ mă văd și nu mă văd (...) nu știu verdictul clipei reci/ inspirat sau neinspirat” (**Verdictul clipei reci**). Natura fructului completează și plasticizează această împărțire din esențe, cu gust, dulceață sau amarăciune, continui, imprevizibil, și a speranța poetului să se impace cu propriile-i resurse interioare. (Un alt poet al târziului, Argehezi, scria: „Înimă, ciutura spartă...”). Ceea ce l-atinge, chiar sub jurisdicția târziului, și-i umple privirea de nostalgie purității, a „acului tare”, este zborul păsărilor: „Flotila de păsări/ dragă ochiului tău...”. Extrapolând, chiar imaginile din propria-i poezie îi urmăresc, așa, ca niște umbre, ce dublează viața cotidiană, în care poetul nu vede o contradicție (sau nu-i pasă), mereu se produce o umanizare, alfel spus, poetul își achiziționează chiar și clipele obișnuite, pe cele din marea moartă a existenței comune, aurolele de ademenire, de **seducție** („întâmplări seduse”), ceea ce-i dă puterea să declare cu orgoliu: „o tandrețe peste rând să vrea”. Deserțica traumă a lumii i se pare de necuprins în nebunia-i negativă: „cât să mai poți întinde mâinile/ peste turmentate continente?” Diferența este numită și altfel: „Mai am de dat un pat liber/ unui biet suflet”, poetul lasă loc și pentru imaginile luminoase, mâna în rugăciune, solarul, luminșiurile lui Dumnezcu: **anotimpul neîmplinit**. Noția este încorporată într-un limbaj unitar și se observă, în ultimele poeme din antologie o acutizare a temei retragerii. Ca un aspect particular al textelor sale; poetul se află printre cei care mai pun un preț pe corpul/ trupul uman, atribuindu-i o anumită cunoaștere, în suferință, în schimbare și în lumină (**O trup**). Procedează ca Dorian Gray, vizitându-și **portretul sedus**, în secrete încăperi interioare („Aștepti punți de culori/ peste un portret sedus”, și oferă, pe de altă parte, deschis, insomniile unui poet care trece, bacovian, „cu mâinile la spate/ spre limanul său”).

Lucian Gruia

Ana Calina Garaș – Taina*

Ana Calina Garaș utilizează o idee ingenioasă în abordarea literară a obsedntului deceniu în romanul **Taina** (Ed. Rao, București, 2006). Dacă majoritatea cărților, apărute cu duimul după 1989, când fiecare autor voia să-i etaleze pretinsele (uneori adevărate) concepții anti-comuniste, analizează obsedntul deceniu prin prisma maturității, prozatoarea abordează, în primă instanță, epoca instaurării noii orândurii, impusă în țara noastră cu tan-curile sovietice, prin ochii umiți ai copilului. Scenele de barbarie în schingiuirea partizanilor anticomuniști bănațeni, ajutați și de părinții autoarei, îi vor marca pentru totdeauna destinul. După peregrinări prin Europa și America, Ana Calina Garaș, întorcându-se în loculurile natale, află adevărul scenelor de coșmar, întipărite în mintea-i de copilă. Intervievând doi partizani supraviețuitori ai evenimentelor, prozatoarea immortalizează eroismul acestora. Acum se lămurțește și titlul cărții, **taina** desemnând esența sufletului moriortic al românilor care, prin dărzenie și diplomație flexibilă au supraviețuit vicisitudinilor istoriei, avatarii care continuă și astăzi, sub o altă formă.

Cartea cuprinde așadar două părți, una a copilăriei miraculoase și una a maturității lucide. Amintirile din copilărie se deschid cu un capitol admirabil în care autoarea își amintește, depășind cu ajutorul imaginației bariere psihologice obișnuite, de perioada su-avă, când, aflată în scutece, se mira de propria-i existență mirifică și de a lumii exterioare. Perioada paradisiacă va continua cu jocurile copilăriei, precum și cu obiceiurile tradiționale sărbătorești – prilej de bucurie în lumea satului românesc călăuzit de credință și înaltă moralitate – până când a intervenit cu cruzime noua orânduire socială. Trebuie să menționez că din această perioadă, cuprinsă între copilărie și adolescență, datează sentimentul profund de contopire organică a autoarei cu natura mirifică, autoarea atâșându-se cu dragoste frățească de: copaci, flori, animalele casei, și-n special de câinele Mantu pe care îl vedea ca pe un sprin-jin de nădejde. În romanul **Liberi să iubim**, vizuina unei natuiri însuflețite, căreia îi aparține și omul, este întărită prin asimilarea unor doctrine indiene, de aceeași obârșie cu viziunea tradițională românească asupra lumii. Aducerea partizanilor prinși de către armată, în satul natal al autoarei, Domășnea, legați cu picioarele de parii puratați pe umeri de soldați și alții doi, deși încușăți purtându-se demni – va marca pentru totdeauna sufletul copilului. Momentul prezentat marchează intriga romanului. Desfășurarea continuă cu arestarea tatălui romancierii și a unuia dintre frații pentru că au ajutat la fuga unui partizan arestat, lucru negat cu

vehemență de cei doi, dar care s-a soldat cu bătaii crâncene primite în sediul securității. Autoarea urmează școala pedagogică la Caransebeș, este repatriată la Jimbolia, apoi se mărită în București și emigrează în Belgia, de unde își continuă peregrinarea în America și revine în țară stabilindu-se în București.

Finalul cărții ne dezvăluie motivul scrierii acestuia, acela de a pomeni faptele eroice de rezistență anticomunistă ale bănațenilor din zona natală scriitoarei. În pomenim și noi intru cinstirea memoriei lor: gruparea colonelului Uță, fost prefect al județului Severin și președinte al organizației PNȚ; partizani din satul domășnea Petru Român, Gheorghe Cristescu, Ilie Cristescu, frații Ion, Nistor și Petru Duicu, Dumitru Ișvănuț, Meost Jurchescu și Petru Pușchiță; gruparea lui Gheorghe Ionescu, Gruparea lui Spiru Blănuș etc. Erau în total peste o mie de grupări și colonelul Uță se străduia să le unească în Bloul Național Anticomunist care să reziste până la venirea anglo-americanilor ceea ce nu s-a împlinit. Grupările au fost prinse mai ales datorită trădătorilor autohtoni.

Pentru analiza stlului specific autoarei pornim de la considerentul că fiecare autor original își creează propriul său univers artistic. Pentru Ana Calina Garaș acesta are, utilizând matricea stilistică elaborată de Lucian Blaga, ca orizont spațial peisajul moriortic deal-vaie. Continuând abordarea în cheie bliagiană, putem detecta în epica autoarei, un timp sinusoidal care se ridică și coboară odată cu bucuriile și tristețile vieții. În copilărie, până la intervenția brutală a socialului în existența familiei, timpul era solar și lumina îmbia locuitorii satului la viață harnică și îmbelșugată. Apoi, după ce li s-au luat pământurile, țărâmi cinstiți au început să fure de la gospodăriile agricole de producție, aceste proprietăți ale nimănui, în cădrășie cu paznici. Când autoarea trăiește deziluziile societății românești postdecembriste, timpul se prăbușește bruscă în bezna fărădelegilor conducătorilor venali și corupți care au acaparat puterea după 1989.

Depășind greutăților vieții, datorită firii vesele, senine și optimiste, Ana Calina Garaș ne captivează cu o atitudine pozitivă în fața vieții. Prestația senină este întărită și de împlinirea autoarei pe plan familial, profesional cât și artistic. Prozatoarea și poetă, autoarea este membră a Uniunii Scriitorilor din România, românele ei fiind prefațate de valoroși oameni de cultură autohtoni, cum sunt criticul literar Cornel Ungureanu, regizorul și scenaristul Dan Puric, prozatorul Mihai Antonescu și alții.

* Ana Calina Garaș – **Taina** (Editura RAO, București, 2006)

Adriana Weimer

Premiile revistei “Contact International”, Iași

Lea cea de-a X-a ediție a Premiilor anuale ale Casei de Presă și Editură “Contact International” din Iași, care a avut loc în Sala Oglinzură a Uniunii Scriitorilor din România, București, la 14 decembrie 2012, juriul, alcătuit din membrii colegiilor de redacție ale revistelor “Contact International” și “Acta Neurologica Moldavia” și condus de academician Liviu Pende-funda – vice-cancelar al World Academy of Letters, a acordat premiile următoarelor nominalizări: **Premiul Memos** (pentru interpretarea alchimică a literaturii) – Cornel Ungureanu; **Premiul Pythagoras** (pentru înflorirea în aludul a materiei prima) – Adrian Popescu; **Premiul Paracelsus** (pentru excelență în redarea harului fantastic) – Nicolae Băciut; **Premiul Sophia** (pentru șlefuirea pietrei filosofale) – Gheorghe Schwartz;

Premiul Aurora (pentru sublimarea liricii în athanor) – Gellu Dorian; **Premiul Dimitrie Cantemir** (pentru așezarea erudiției în piatra unghulară a templului culturii) – revistelor “Oglinda literară” (Poceșan) și “Cultura” (București); **Premiul Acta Neurologica Moldavia** (pentru vibrația luminii în plasticitatea neuronală) – Dafin Muresanu; **Premiul Johannes Kelpius** (pentru slujirea Cuvântului pe altarul luminii) – Julieta Carmen Pendefunda; **Premiul Călătorilor Astrali** (pentru minunatele bătaii ale arripilor în poezie) – Cristinel C. Popa; **Premiul Robinson** (pentru urcarea scării lui Iacob prin sublimă încercări) – Lucian Nicolae; **Premiul Arad** (pentru excelența metamorfoză a culorilor în cuvinte) – Elena Cristina Potop; **Premiul Hiram** (pentru interpretarea luminii din arta regală) – Bogdan Constantin Dogaru.

Adriana Weimer

Căutătorii de povești la Timișoara

Biblioteca Județeană Timiș a organizat miercuri, 5 decembrie 2012, de la ora 18.00, la Sala „Café Text” (Bastion Theresia, corp A) o întâlnire literară de excepție; iubitorii de literatură au fost invitați „să descopere povești adevărate, pline de culoare și personaje pitorești”, la evenimentul lansării primei cărți dedicate bibliotecilor publice din România, **Căutătorii de povești – O călătorie prin bibliotecile de astăzi** (Editura Humanitas, București, 2012), carte însoțită și de un CD (cartea fiind în format PDF, cu ilustrații), povești scrise de scriitorii și jurnaliștii Radu Paraschivescu, Cătălin Ștefănescu, Irina Păcurariu și Vlad Petreanu – acești patru minunați „căutători de povești”.

cultură ne trebuie acum?”, spune Cătălin Ștefănescu.

În prefața cărții, Paul Andre Baran, directorul programului Biblionet în România, subliniază punctul comun al poveștilor din volumul **Căutătorii de povești – O călătorie prin bibliotecile de astăzi**: „Aceste povești vorbesc despre micile, dar neștiutele victorii ale unor oameni din zone cărora nimeni nu le dădea vreo șansă de reușită. Cuprinsul și culoarea istoriilor semenilor lor pot inspira oamenii să schimbe

Căutătorii de Povești este o campanie inițiată de programul Biblionet în România, în parteneriat cu Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România și Ministerul Culturii și Patrimoniului.

Prin programul Biblionet, cea mai mare investiție privată în domeniul bibliotecilor publice din România din partea Fundației „Bill & Melinda Gates” (o investiție de 26,9 milioane de dolari în România pe o durată de 5 ani), numeroase comunități sunt conectate la Internet, la informații. Campania este inițiată de programul Biblionet și își propune facilitarea accesului la informație prin introducerea tehnologiei moderne în bibliotecile publice – spații în care oamenii au acum acces gratuit la cărți și, mai nou, la tehnologie și informație.

Țimp de zece săptămâni de călătorii în toată țara – începând din luna martie –, cei patru scriitori și jurnaliști au vizitat 60 de biblioteci publice din România înscrise în programul Biblionet, adunând 50 de povești frumoase în acest volum colectiv **Căutătorii de povești – O călătorie prin bibliotecile de astăzi**, carte care se vrea și un manifest pentru redescoperirea bibliotecilor din țară – redescoperirea rolului bibliotecilor românești în comunitate.

Întrebarea cu care au plecat la drum cei patru autori – Radu Paraschivescu, Vlad Petreanu, Cătălin Ștefănescu și Irina Păcurariu – a fost: *Ce povești ascund bibliotecile publice din România de astăzi?* Iată și câteva dintre răspunsurile autorilor la această întrebare: „Eu cred că poveștile trebuie spuse, ca să trăiască. Dacă se întâmplă undeva ceva

lumea în bine. Exact așa s-a născut și proiectul „Căutătorii de povești”.

Călătoriile celor patru autori au putut fi urmărite, pe măsura ce erau realizate, pe site-ul campaniei www.cautatoriidepovesti.ro, unde au fost postate fragmente și fotografiile din vizitele făcute. Cartea **Căutătorii de povești – O călătorie prin bibliotecile de astăzi** a fost lansată – în format tipărit și în ediție limitată – vineri, 23 noiembrie 2012, ora 17.00, la Târgul de Carte „Gaudeamus” – carte extraordinară de frumos ilustrată. Cartea printată se va regăsi în peste 2000 de biblioteci din toată țara și este disponibilă și în format electronic pe site-ul www.cautatoriidepovesti.ro.

Toți cei patru autori ai cărții **Căutătorii de povești – O călătorie prin bibliotecile de astăzi** au darul de a scrie, de a povesti, de a creiona poveștile auzite cu foarte mare

talent. În acest demers jurnalistic, experiențele trăite de cei patru autori sunt scrise, fiecare, într-un stil inconfundabil: fie emoționante sau pline de umor, fie triste; dar cu siguranță toate sunt de neuitat – povești pozitive ale căror personaje, oameni obișnuiți, nu își pierd speranța. Admirabilul scriitor Radu Paraschivescu preferă în poveștile pe care le scrie dialogul, prin această carte, **Căutătorii de povești – O călătorie prin bibliotecile de astăzi**, stabilind o legătură directă a oamenilor cu biblioteca, povestind despre viațele schimbate cu ajutorul unor bibliotecari pasionați de meseria lor.

La evenimentul lansării la Timișoara a cărții **Căutătorii de povești – O călătorie prin bibliotecile de astăzi** au fost prezenți: binecunoscutul scriitor și jurnalist Radu Paraschivescu – coautor al cărții; Cristina Văileanu – reprezentantă IREX București, specialist Dezvoltare Biblionet; Tudor Crețu – directorul Bibliotecii Județene Timiș; Nicoleta Vasi – Biblioteca Județeană, coordonator Biblionet Timiș; Gabriela Șerban – directoarea Bibliotecii „Tața Oancea” Bocșa; Clara Maria Constantin – directoarea Bibliotecii Județene „Paul Iorgovici” Reșița; Dana Nicoleta Popescu – critic literar, colaboratoare a revistei „Banat” din Lugoj; Adriana Weimer – Biblionet – Biblioteca Municipală Lugoj, revista „Banat” Lugoj; Ileana Berariu – bibliotecară la Secția de Artă a Bibliotecii Județene Timiș; de asemenea, au participat bibliotecari, iubitori de literatură și reprezentanți ai mass-media.

Prin acest program, până acum peste 2.000 de biblioteci au fost dotate cu peste 9.441 de calculatoare și echipamente aferente.

Cartea **Căutătorii de povești – O călătorie prin bibliotecile de azi** reprezintă ceea ce s-a fructificat în urma primei campanii de promovare a bibliotecilor publice din România; este o colecție de povești adunate de cei patru autori care au vizitat bibliotecile României înscrise în programul Biblionet. Autorii cărții au consemnat schimbările și efectele din comunitate datorate dezvoltării bibliotecilor publice locale.

grozav și nu e spus mai departe, atunci e aproape ca și cum nu s-ar fi întâmplat. Ori în bibliotecile astea, din colțuri uitate de lume, am găsit povești și personaje absolut fascinante”, spune Vlad Petreanu. „Mi-a plăcut să ascult mai mult decât să întreb, să răd mai tare decât să mă plâng, să urc mai mult decât să cobor. Toate bibliotecile unde am fost aveau câteva – unele chiar mai multe – scări la intrare. Ca o probă de rezistență. Întră cine vrea, rămâne cine poate”, a recunoscut Irina Păcurariu la finalul călătoriilor. „Atunci când vii cu steagul culturii, toată lumea te respectă în față și după ce ai plecat, în general, replica este: niște iresponsabili,

Maria Nițu

Cartea-colindă din decembrie*

Mădălina Olteanu, ca fiică a Mehedintului, este o semnătură distinctă pe fila de educație și cultură a zonei. Dincolo de obolul informativ/formativ dat de la catedră, aduce primos pentru inimă și sufletul celui de alături, prin litera tipărită.

Ca o datorie de onoare, a finalizat lucrarea începută de bunicul său, Victor Boboreanț, preot în Cerneți, *Cerneți-Cetatea Severinului*, 2004, Editura Eubeca Timișoara, monografia satului-vatră (nume regăsit și în pseudonimul unchiului său, prozatorul de valoare, recunoscut, Laurențiu Cerneț).

Vocă sa proprie, de la suflet pentru suflet, Mădălina Olteanu și-o asumă însă în poezie. Debutază editorial în 2003, cu volumul *Pasărea Phoenix*, Timișoara: Editura Eubeca, ca o promisiune de renaștere poetică. Născută în decembrie, autoarea vrea să celebreze luna facerii sale prin câte o carte de poeme, lansată în decembrie, ca o colindă – de fiecare dată pe alte versuri, pe care trebuie să o împărțășești la sfârșit de an, celorlalți. Ca o spovedanie – împărțășanie, pentru a intra în anul următor într-o stare de purificare.

Astfel și el volumul *Plantația de vise*, Ed. Eubeca, 2011, după cum adnotează în prefața „O întoarce sub steaua poetică”, Nina Căranu (editoarea recunoscută de autoare ca mentorul ei spiritual), „seamănă cu o colindă de Crăciun. O spui, lumea ia aminte la ea, se bucură sau se întristează, iar tu... tu treci mai departe în alt an, în altă stare...”. De altfel, doar poezia poate avea puterea de purificare a apei sfințite, având și ea un harharul poetic – prin care e singura de nedefinit exact în cuvinte, acea emanație artistică inefabilă (ce e poezia? ce-i cuvântul ei? „nu e nimic” și totuși e/ o sete care-l soarbe/ e un adănc asemenea/ uitării celei orbe” – extrapolând versurile eminesciene), „E o spovedanie ce-o să scriu mai departe”, mărturiseste, o confesiune sinceră și cu gând curat, de bună credință, doar lumină, nu și înteneric al demonului: „eu n-am știut niciodată să dans pe alt ritm/ decât al ingerului din mine”. Ea nu știe masca, teatralitatea. Totuși, autoarea întuiește funcția de criptare și de sugestie proprie poeziei: „într-o șaradă mă ascund să mă caute/ sub alte nume/ zilele acestui decembrie”. Orice artă poetică e decalogul unei „șarade”, în care autorul se spune prin alte voci, într-un joc de alte identități. Acest volum, cea mai recentă apariție editorială, este trilingv, cu traduceri în engleză și... japoneză: *Plantația de vise – Le Jardin des rêves – Yume no shokubutsusen*, cum în ediție similară, multilingvă (engleză, franceză, spaniolă) a fost și un alt volum anterior: *Visând la Fata Morgana*, 2009. Opțiunea pentru ediții bi-, tri- etc.-lingve poate fi fructuoasă, dar și amuzant mondenă. Când aria de difuzare rămâne zonală, e o practică la modă ușor puerilă, poleială inutilă. Doar când perspectivele sunt de depășire a regionalismului, atunci e o practică necesară, care într-adevăr poate mări proporțional numărul de potențiali cititori (după formula trei în unu). Și nici atunci nu e o simplă joacă de-a Turnul Babel: traducere poetică făcută cu responsabilitate, de către traducătorii vorbitori nativi ai limbii respective, ori specializați beton, altfel e riscul să fie chiar în dezavantaj crunt, să sunte... penibil, greșit chiar, pentru un vorbitor nativ (francez, japonez, englez, spaniol etc.).

Cum, prin definiție, ca existență de sine subiectivă, poezia este autoreferențială, leit-motiv, ca scântee a existenței, e *motivul nașterii*, „la crucea nopții”. Aceasta, fiind în proxima vecinătate, prin însemn calendaristic, a celebrării Nașterii din Biblie, se luminează în umbra unui con de iradiere sacralizantă. Când se prăznuia biblica vestire de către arhanghelul Gavriil a nașterii lui Iisus, într-o lume teărăstră, în orașul autoarei, „umbra năucă/ în zeghe/ de aur/ vesteă că-n fragilul vis/ am intrat/ eu/ nou-născută/ că-ntr-un abis”. Protocolul nașterii implică, intru legitimize a existenței, înălțarea cu urșitoarele. De aceea, poemele au și funcție tauma-

turgică de autocolindă, o provocare a bunelor urșitoare: „să le mai spuică e vremea nașterii mele/ și c-am plecat/ cu daruri/ ca să-nmăpîn urșitoarea cu haruri” și întâmpinarea (fără mită!) a fost de bun augur: prima urșitoare i-a pus în mână „lăna de aur și-un fus/ să torc zilele/ să-mor nopțile din drumul lor...”, până când, „ajunsă-n lumină/ fiind, clopotul vestitor, notează autoarea (pentru că se simte ca o persoană aleasă) „din înaltul nașterii mele pare/ un cântec din cele rare/ pe care le cântă doar zeii”. E o autodefinitură cu entuziasm, din magnanimitatea artistului încrezător că e o stea, chiar dacă „luceafăr stingher”, arzând de dor să se lumineze, prin poezie alimentându-și împlinirile, să descopere penele „cozilor de păun/ cu care m-a împănăut/ Viața”.

Fiind în decembrie, la granița dintre anotimpuri, firec, un motiv recurent în volum este *motivul toamnei* – anotimp disecat în multiple nuanțări simbolice posibile, stors ca o lămâie (culinarism poetic), în balans cu iarna (anotimpul nașterii sale – „prin fereastra cu sprâncenele ninsă”). Toamna, „anotimp al pieirii”, e în același timp anotimp benefic, ca un cavaler de onoare care o duce la altarul cununii cu următorul anotimp, întră în iarnă „cu toamna la braț” și cu visele sale – o ieșire/ intrare într-o lume tumultuoasă, în care cântă cu toamna – anotimpul când are „dezlegare/ la visare și zbor”.

Dincolo de melodramele unui album de domnișoria de pension, care visează și suspină după Făt Frumos...zburător cu negre plete”, motivul *mirelui* așteptat, căutat, are evoluția sa „frumosul mire” devine „mire târziu”, ori „mirele nevăzut” – când se află pe undeva „în deșertul rătașilor/ unde desena ancore pe nisip”. Firec, acest motiv atârând după sine – ca lumina acelor comete invocate – *motivul feminității*. Eul liric își declamă mai accentuat feminitatea, chiar în dualitate, femeia matură născând din adolescența impetuoașă, când se poate trăi pe sine în ambele ipostaze: zbor cu aripi și fără aripi, fiindare cu rostire sau cu tăcere, învățând: „să tac și să flu/cealaltă femeie/ năducă/ ce mai zăbovește ades în trupul-mi/ uităc”. Deși mai are la activ șapte volume de versuri, nu experimentează scriitura proaspete, moderniste, rămâne credincioasă metaforilor romantic-poetizante, imaginilor poetice vapoaroase, ca-ntr-un vals de adolescent la bal. Sentimental-subiectivă, operează cu o recuzită clasicizată prin valențele de poetizare, accentuat vișător-feminină, a stărilor de așteptare a iubirii, cu natura sub aștri nopții – eternul decor romantic: „voi rotunji din nou luna plină”, într-un cloceț tinereș-năvalnic de viață și iubire, când lumea e cuterăată „de neastâmpărul inimii” sale „ca de cal năvălăș hrănit cu jeraticul/ unor povesi”, proiecție feerică de basm în cursul firesc al universului, când, metaforizată autoarea: „bătrâna ploaie de comete/ vemea spre mine. // Și mă adăpam cu sete/ din apa lor cea vie”. E un *modus vivendi* plăcut, un edenism al jocurilor copiării ori al vișărilor adolescenței prelunge prin poezie delicată, când în petale regale din palma-i își încălzește obraji și când poțta înimba cerul cu hedonismul: „să ne jucăm de-a viața/ am învățat/ lumină/ în cozi de comete/ am lăsat să ne-mbețe/ dând de dușcă un pic de cer similitu”. Treptat se infuzează melancolie, nostalgie, stare de deziluzie – nu-i totuși totuș roz pe lume – visele devin fragile, inima plătând, sunt „îndoilele și/ temerile/ flori de colț care sunt”, „de la o vreme strâng în mine/ alte întrebări și vise nebune/ străne/ de mine și de văsărit”, până la a ajunge chiar la unele poeme (e drept, doar vreo două-trei) în întregime pe negativ, cu tristețe și deznădejde, mărturisind că „sunt păcate mai vechi/ și rani încă deschise”, sunt „bube” de „oblojiți”, „sub frunze brumate/ și-n visele mele stinse”, ori când răsăritul arată de fapt „un tablou cu lumi desarte”.

Volumul e un jurnal intim al unui parcurs rezumat în final într-o confesiune spașită:

Erwin Josef Țigla

Modelul cultural german din Banatul Montan

Începând cu anul 2005 această manifestare s-a dezvoltat în cadrul Festivalului Minorităților „Măndru mi-s că-s bănațean”. Cea de-a XIX-a ediție, care a avut loc în data de 5 august 2012, a fost o paradă o tuturor germanilor din Banatul Montan, cu oaspeți din ară și de peste hotare.

Astfel manifestarea concepută inițial ca o festivitate internă a minorității germane a devenit o prezență vie a obiceiurilor și tradițiilor germane din Banatul Montan către exterior, pentru publicul larg. Prin această paradă, mii de concetățeni au ocazia să ne cunoască istoria și activitatea și să participe la ele, precum și să se familiarizeze cu câteva tradiții germane. Astfel de manifestări deschise contribuie la întărirea spiritului comunitar.

Nu doresc să uit alte câteva elemente caracteristice activității asociației noastre, dezvoltate de-a lungul anilor: Concursul cu caracter internațional „Copiii desenează inutul natal”, prima ediție: 1992; se desfășoară odată la doi ani, primăvara; Ciclul de manifestări „Primăvara Culturală Germană”, prima ediție: 2003; se desfășoară anual, în luna mai; Ciclul de expoziții „Luna iunie - Luna expozițiilor”, prima ediție: 2008; se desfășoară anual, în luna iunie; Ciclul de manifestări „Toamna Culturală Germană”, prima ediție: 2003; se desfășoară anual, în luna noiembrie.

Un alt eveniment, pe care îl organizăm începând cu august 2001, este *sărbătorearea hramului Bisericii Romano-Catolice „Maria Zăpezii” la Reșița*. În comunitatea șvabilor bănațeni, acest gen de sărbătoare religioasă are o tradiție veche, însă la germanii din Banatul Montan nu este atât de răspândită. În ultimii ani a regimului comunist, la Anina s-a încercat introducerea unei sărbători o hramului bisericesc după modelul șvabesc, însă abia cîteva ani mai târziu, după revoluție, în localități ca Steierdorf - Anina, Oravita, Sasca Montană, Brezun și Gărnăna, perechile tradiționale s-au prezentat din nou la paradă sărbătorii hramului, conduși de purtătorii coroanei din crengi de brad, împletit special pentru această ocazie.

Urmând vechea tradiție, în Reșița se încearcă îmbinarea sărbătorii hramului bisericesc cu un spectacol de dansuri populare. Slobja festivă din biserică este urmată de reprezentații ale formațiilor de dansuri în curtea bisericii. Participanții la

slobja festivă încep să se obișnuiească încetul cu încetul că sărbătorearea hramului bisericesc din Reșița redevine o sărbătoare a comunității. O contribuție importantă la această transformare a avut-o și asociația noastră.

Din fondul de obiceiuri și tradiții fac parte și sărbătorile importante de pe parcursul anului, ca de exemplu: carnavalul, Sfințele Paști, postul Crăciunului (Advent) și Crăciunul.

Comunitatea germană se străduiește să păstreze vechile obiceiuri transmise din generație în generație. Redescoperirea tradițiilor din perspective noi și valorificarea acestora sunt foarte importante pentru noi.

Activitățile editoriale sunt de asemenea demne de remarcă. Nu mai puțin de 53 de cărți poartă semnătura Asociației Germane de Cultură și Educație a Adulților din Reșița, dar și următoarele periodice: publicația lunară „ECHO der Vortragsreihe”, începând cu nr. 1 (primul număr a apărut la 1 februarie 1990), periodicul „Impreună, miteinander, együttesen”, din mai 1997 (nr. 1), periodicul „Info”, începând cu nr. 1, apărut în noiembrie 2007. Lor le sunt alăturate numeroasele CD-uri, CDROM-uri și casete muzicale realizate începând cu anii nouăzeci ai secolului trecut.

Exemplele de activități enumerate mai sus, care au fost realizate de-a lungul anilor și vor mai avea loc și pe viitor la Reșița și în Banatul Montan sub coordonarea Asociației Germane de Cultură și Educație a Adulților Reșița, nu reprezintă decât o parte a eforturilor noastre depuse în vederea păstrării identității etnice.

Pe data de 19 noiembrie 2012 sărbătorim 25 de ani de activitate împreună cu prietenii și membrii noștri. Ceea ce s-a realizat în acești 25 de ani se poate vedea, căci nu este puțin!

Înainte de 1989, despre germanii din Banatul Montan apăreau în mass-media de regulă doar informații despre activitatea lor din industrie și silvicultură. După căderea regimului comunist a intrat în atenția publică un alt aspect al vieții acestei comunități - ca urmare a dezvoltării istorice a culturii germane din Banatul Montan.

Scepticii se pot convinge căutând informații în mass-media și la fața locului.

„de-am trecut prin vămile cerului/ cîntînd zilele/ rătaicene-n iubire, ca ouă de cucci/ am greși/ recunoscu/ si-apoi... / iartă-mi-se/ c-am trădat” dorind să deseneze curbucee, să adumbrească ochiul cerului (*Desenze curbucee*). Aceșai glisare într-un alt registru, de umilnitate: „de-o vreme/ mi-am ieșit din inima de sărbătoreare/ știam că-i înfîmărare/ să prănuiești”, este cu nostalgia unui ieri edenic, în timpul unui azi prea lucid, al realității aspre, fără mistere, „dezișărit, azi sunt mai sărăcă cu o inimă/ bună”.

O confesiune rezumată e și în poemul *Luceafăr stingher*, unde explicitează titlul „pe plantația am speranțe și vise” și tot tructul acestei plantări de puișori în însămănări de vise și speranțe, cu soarta lor după o întreagă odisee de grădinarit, cu vise cu aripi mai lungi sau mai scurte, dar sfioase să zboare, cu cei care le-au tăiat, „din tînsoare”. Un realizat poem de atmosferă e „Teama de lele”, solidaritatea cu mamele suferinde, privind într-unerul de dincolo de „ochiul geamlui/ inchiș cu crucea de fier” unde e „un arest de copii nenăscuți”.

La acest moment al durutului, apar imagini mai aspre, cu contururi ascuțite, coloase, de revoltă, când toamna i-a scos „visele la meaz”. În acest registru al căutărilor, al frământărilor mai cu nerv ar trebui să continue exercitiul scrisului, „în mine căutărele vor fi limbile carpelui”.

Autoreferențialitatea incumbă și tema recurentă a propriei scriituri – disipării de

frânturi implicite de artă poetică, decelarea meridianelor energetice ale propriului univers poetic, în tematică și modalitate de metaforizare, în care continuă să strângă „și alte-ntrăbări și alte mirări”, alchimizate în versuri – ca o baie în lapte energizant (precum îmbăierile Cleopatrei în laptele dătător de frumusețe), încă mai așteptând zburătorul: „în miroslul soarelui/ strecurat ca un mire târziu”.

Se pare că dorește să rămână fidelă poeziei sale, preconizând scrisul următor în același registru rozaliu, al vișărilor ușor romanțioșe dulcorate, căutat poetizante: „Voi dicta câteva cuvinte: dor, floare, / aripă, cli-pă/ să se încropescă din ele/ versurile ce nu le-am scris”.

Cum întreaga artă a unui actor se consumă între intrare și ieșire din scenă, poezia finală din volum ne plasează autor și cititor în ambiguu final deschis, dubitativ, într-un exercițiu de supraviețuire în propria lume plăsmuită eteric: „cine știe cine-o-nțelege acum/ de ce luntrea-mi viseză încă albastru? / când trupul invins/ în barca/ ce trece spre apa cea mare/ eu sunt”.

Parafrazând delicatul versu-i de dragoste „inimii îi dau forma/ palme-lor tale”, poezia din volum ia forma poemelor sale, semnată Mădălina.

*Mădălina Olteanu: *Plantația de vise – Le jardin des rêves – Yume no shokubutsusen*, Ed. Eubeca, Timișoara, 2011.

Adriana Weimer

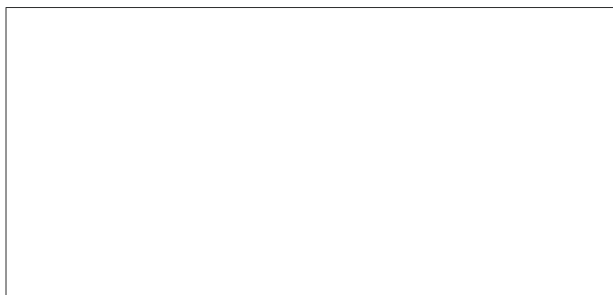
Concertul de colinde "Vestim nașterea" al Cercului Profesorilor de Religie din Lugoj

- Ediția a X-a, la Biserica Ortodoxă "Adormirea Maicii Domnului" Lugoj -

Devenit deja o tradiție, a X-a ediție a Concertului de colinde "Vestim Nașterea" al Cercului Profesorilor de Religie din Lugoj a avut loc joi, 13 decembrie 2012, de la ora 17.00, la Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Lugoj, unde profesori și elevi din școlile lugojene și din alte localități, prin colindele deosebite, au umplut sufletele celor prezenți cu lumină de sărbătoare.

Concertul de colinde "Vestim Nașterea" este organizat, în fiecare an, de Cercul Profesorilor de Religie din Lugoj și Protopopiatul Ortodox Român din Lugoj.

și organizator al acestui concert de colinde), Corul Colegiului Național "Iulia Hașdeu" Lugoj (condus de prof. Corina Peia), Corul Școlii Gimnaziale Nr. 2 Lugoj (condus de prof. Laurențiu Radu), Corul Școlii Gimnaziale Nr. 4 Lugoj (condus de prof. Sorin Șutac), Corul Școlii Gimnaziale din Tomești (condus de prof. Zoica Nicoric), Corul Școlii Gimnaziale din Pietroasa (condus de prof. Liviu Trif).

Pentru lugojenii prezenți la Biserica Ortodoxă "Adormirea Maicii Domnului" din Lugoj în seara de 13 decembrie 2012 bucuria colindelor vestind Nașterea a fost cel mai frumos cadou spiritual al Sfințelor Sărbători de Crăciun.

Julietta Carmen Pendefunda

O pată pe trepte

Trepte și spirale, trandafiri în vise; mă simt ca o pată peste petalele fierbinți de tine aruncată.

Ecuatie în lumină

Intru în lumină – început de călătorie – cu picioarele culeg din iarba pierdute ecuații ce știu că nimeni nu le știe.

Întunecata lună

Te voi lăsa să pleci, întunecată lună. Ești singura careia îi mulțumesc că mi-ai aruncat în trecere-o privire. Acum și eu lucesc.

Norii de trec, sărut acid de cer înlăcrimat mă-mbrățișează pietrificându-mi vrerea... Odihna-n zi, tu, lună, unde te așează ?

Iar de lucesc un spirit izolat, nici pe o floare azi stăpână, pe fața-mi udă de rouă și-amintiri, te voi lăsa să pleci, întunecată lună.

Vise

Albi trandafiri închiși după zăbrele stau precum dinții dincolo de buze, dar colți sunt de sălbatic animal; robia lor e mărturie tot împotriva-mi să m-acuze.

Zi după zi tot mai ascunsă-i libertatea și visele mă chinuie-n noapte. Evit să mă atingă dorul ce tunetul transformă în ne-nțelese șoapte.

În stare nu mai sunt să înțeleg tălmăciul, prezicătorul care-mi spune cine mi-s. Ci nu mă vreau nici trandafir chiar alb să fie; ci doar femeie. Și nu în vis.

Dans

În noapte conul meu dansează și-n marea care mă aude, m-aude nu m-ascultă, îi cânt fragmentele de viață din care mă exclude.

Umbră în iarba

Dacă sunt umbră sunt început de iubire, iar capul de-l așez în iarba îmi ascult inima și piciorul care îl lovește ...

Elleny Pendefunda

Debut

Harul Mamei

Bucură-te, tu, care ești plină de har (Lc 1,28)

Câtă dreptate ai, mamă, să îmi arăți atâta suferință în oamenii care trăiesc în jur. Am ascultat cu tine lacrimi de inger seara cum cad și-am știut că sunt picături de credință ce m-ar putea transforma în zbor de aripi linc și-n versul cel mai pur sufletul tău să-l scald.

Bucură-te, mamă; am strâns într-un pahar dragostea ta și lumea dimprejur orgolii și-umilință.

Rugă de seară

"Înger, ingerășul meu, ce mi te-a dat Dumnezeu," dacă mâna mi-ai condus să scriu versuri lui Isus, să ptez prin ochii tăi oamenii, și buni și răi.

De-ai fi tu ori Michael, Gabriel sau Rafael, eu te simt și-n tine cred curcubeu cu tine leg, aurore și tornade piramide și palate.

M-am rugat când eram mică să am câine și pisică; iar acum am crescut mare –

aripi eu am la picioare și în curte un alun, nuieșei lui să-i spun lumea-n pace s-o cuprindă, lumânările s-aprindă, să răzbesc când va fi greu, inger, ingerășul meu...

Rod

Rodul Duhului este iubirea (Gal 5,22)

Dacă simt în inimă atâtea dureri, nici eu nu știu ce sunt. Când însă simt iubire, iubirea dar din Dumnezeu, e sigur Duhul Sfânt.

Mielul

Iată mielul lui Dumnezeu (In 1,29)

Lângă Suceava, Bica mi-a dăruit de Paște un miel, blând și smerit ca inima; e-un dar ca Tine - de la Dumnezeu - și ochii lui îmi spun să știu: în Tine cresc, prin Tine scriu. Isus mereu e lângă mine.

Ion Berghia

Să nu uităm de Basarabia și Bucovina!

Asociația culturală, ca o canoe...

A face exerciții de echilibristică aflându-te într-o canoe care pluteste în apele tulburi ale mult prea pेत्रice brambureli politice actuale din România și din Republica Moldova e de neînțeles pentru mulți dintre congeneri, dar și inconvenabil, ba uneori chiar nociv pentru existența decentă a personajului cutezant. Pentru că acesta riscă să fie categorisit de unii drept un tip extrem de temerar, iar de alții fie neserios, fie cam dus cu pluta...

O fi având cerea dreptate sau toți împreună, știe numai Cel de Sus! Echilibrul nostru însă nu se dezmințe. Chiar dacă știe că din motive politico-diplomatice, guvernele României de după 1945, ba și cele de după 1990, nu s-au implicat și nu se implică dincolo de un anumit nivel extrem de modest în problema adunării pămintului moștenit de la străbunii onorabili, a reîntregirii neamului dezbinat! În pofida faptului că membrii Alianței pentru Integrarea Europeană de la Chișinău nu rareori uzează de o busolă defectă, unii dintre ei confundând Vestul cu Estul! Deși rămășițele infiltrării sovietice încă mai găfăie în România, iar în Republica Moldova, schimbându-și nesemnificativ machiajul, se simt ca la ele acasă și mereu creează probleme de toate soiurile – de la cele politice, la cele psihologice, economice etc. – astfel stîrbind considerabil din speranța omului simplu într-un viitor nu prea îndepărtat mai bun, fără alte colhozuri și i.a.s.-uri sau inducând în eroare pe anumiți tineri politicieni că UE este în pragul destrămării, iar salvarea Republicii Moldova și a României depinde numai de întoarcerea macazului spre Kremlin, de unde li s-ar oferi imediat (ca și Serbiile!)... miliardul! Cu toate că serviciile secrete ale anumitor state (mai cu seamă cu populație majoritară de origine slavă) continuă metodic, insistent și consistent „să aibă grijă” de cititorul/ascultătorul telespectatorului basarabean, punându-i la dispoziție – de cele mai dese ori gratuit – sute de reviste, ziare, broșuri, emisiuni audiovizuale etc., în timp ce serviciile respective românești stau „pe loc repaș” (o dovadă eloquentă în acest sens este chiar lipsa presei românești din Țara în R. Moldova!), parcă sfîindu-se să urmeze exemplul „concurrentilor” măcar pentru faptul că e vorba totuși de aceeași semnițe, a noastră, și nu se cuvine nici moral, nici tradițional sau nici în vreun alt fel să fie lăsată în voia sorții după ce atîta amar de timp a fost infectată cu microbul instrăinării! În ciuda faptului că scriitorii români de oriunde (ca să nu mai amintim de alți intelectuali de diverse categorii și niveluri) uită – cu mici excepții! – că „limba română e Patria...” noastră – vorba lui Nichita Stănescu –, că unitatea națională e garanția indubitabilă a propășirii, ba chiar a perpetuirii neamului și ea trebuie ocrotită, sprijinită, consolidată fără încetare, iar de această atitudine a lor se folosesc operativ leprele de ieri și de azi, completând pe tele albe din timp și din spațiu, din cartea românismului care se vrea reîntregit! Deși în cele două țări românești de la o vreme orișicine face orișice pofteste: elevii își bat profesorii, și foștii studenți așteaptă să fie salutați de cei care i-au dăscălit, agramatii reformează normele limbii literare și produc munți de maculatură cu pretenții de literatură beltristică, tinerii vor să trăiască pe picior mare fără să muncească, derbedeii politici au burți de iapă, biserica dispune de obiecte de aur

și slujitori de lemn, în loc să fie invers, securiști de viață veche în discursuri laudative la funeraliile foștilor deținuți politici...! Chiar dacă nu are un traseu bine definit, nu dispune de un colectiv încheiat, instruit și cu o strategie și o tactică unică, nu are o sursă financiară pentru ca vasul să existe și să funcționeze normal etc., canotorul continuă să vălească, sperând că va veni o zi mai bună.

Deunăzi, priveam o emisiune televizată despre o vajnică personalitate de astăzi, la fel de vajnică însă ca până în 1989: supra-mulțumită de sine, într-o înuțată vestimentară de ultimul răcnet, cu un zâmbet mios în care nu ar fi pătruns nici cea mai subțire suvătă de viață cotidiană a românilor obișnuiți de clipe ferice și – culmea obrazniciei sau mai degrabă a paranoiei! – în spate cu un portret care îl prezenta telespectatorului în mărime naturală, subliniind parcă și pe această cale supremația-i asupra „plebei”! Involtuar, mă întrebam cum pe profundă tristețe: până unde poate merge nimenicinia cu chip de om? Așadar, astăzi la români, proștii și nebunii sunt deștepti, făcând ce vor și cum consideră sau cum le șoptesc șarlatanii din umbră care îl aburcă în jețuri malte, le organizează căști garea unei parilde de pocher, a unei mașini de lux s. a., ca apoi să-și succesească și să-i învartăscă după bunul-plac, conform cu propriile pofte nesimțite, fără măcar să-i gădile undeva de soarta celor mulți, ba chiar de existența statului. Iar oamenii deștepti și perfect sănătoși la cap (deloc nu puțin!) au ajuns să fie considerați proști și să nu înțepindă prea multe sau unii chiar nimic pentru ca neamul să iasă din imposibilitatea reunificării și din mizeria ucigătoare. Asta, în pofida faptului că mîntea celor din urmă le merge ca ceasul. Aceștia, din comoditate, de lehamite sau din alte motive, aidoma unor sărmane bătrânele de la țară, preferă mai mult să se roage la Măntuitorul să ne salveze de ciurma timpului. O vorbă veche însă ne amintește că „Dumnezeu dă, da' în trăistă nu pune”. Cunosce o asociație culturală care poate fi comparată cu o veche valiză fără toartă la care nu vrei să renunți, însă nici n-o poți duce prea mult. Această asociație mai poate fi comparată cu o canoe (vezi DEX, „l. Ambarcație ușoară, fără cârmă...”) veche și spartă, din care de mult a sărit mai multă lume văzând că truda depusă pentru a o menține pe apă nu are rost, de care se mai țin țipării necurată care se înfășoară cu cortina basarabeană sau cu cea nord-bucovineană pentru a-și satisface poftele mai mari ori mai puțin mari, canoe de care se feresc atât factorii de decizie din București sau din Chișinău, cât și cei locali, indiferent de culoarea lor politică. Mereu cu frica de ruși în spate, sub pretextul că ei au o țară mare și pot tăbări oriicând asupra celor mici... Rusia este un stat civilizată, domnilor-tovarăși, și nu-și permite să fie hoț la drumul mare în plină zi a milenului al treilea! Ba și ea are de-a face cu cursuri de mult depășite care îi blochează dezvoltarea. Și-apoi, o țară e mare nu neapărat după dimensiunile sale geografice, ci și conform cu gândirea fiilor săi!

Unde ne sunt mințile luminate, unde s-intelectualii cu gândire profundă, cu sînge românesc în vine? Nu vă temeți, fraților sus-pusi, canoea nu amenință nici existența noastră ca demnitar, nici lichidarea celor două țări-surori de pe malurile Prutului, nici utilizarea limbii ruse, mai ales la ea acasă! Acest vas nu cară țigări, droguri, arme, „carne vie” sau alte lucruri interzise! În el uneori se pot găsi cărți pentru completarea bibliotecilor școlare din Basarabia extrem de sărace în literatură română sau o revistă care încearcă să demonstreze celor din România că în Republica Moldova nu a secat izvorul dator de oameni valoroși din toate domeniile de activitate umană: socială, economică, științifică etc. Mulțumim tuturor vameșilor care au înțeles că elevii basarabeni se pot deserta gratuit lecturii! Să vă spunem vouă, șefilor de astăzi, neveșnici, dar și „nemuritorilor derând” sau muritorilor cu dragoste de neam, care este viitorul acestui vas fără sprijinul vostru al tuturor? Arvuniți un preot beat, căci nu e departe ziua în care va trebui să-i cânte produsul...

Notă: Ion Berghia este președintele Asociației Culturale „Pro Basarabia și Bucovina” – Filiala Iași.

[Editorial preluat din revista „Dor de Basarabia”, Iași 7, nr. 35, octombrie 2012, p. 3].

Constantin Buiciuc

Impresii de călătorie

Ce căutați aici, români?*

Jurnal francez

Luni, 18 iunie 2007

Avers sur Oise. Mormântul lui Vincent van Gogh. Locurile în care a pictat artistul în ultimii ani ai vieții, până la sinuciderea din 1890. Casa în care a trăit van Gogh în cel din urmă an al lui. Muzeul Impresionismului. Tehnică modernă. O istorie a impresionismului, integrată în evoluția societății franceze din partea a doua a secolului al XIX-lea. Recrearea atmosferei timpului prin reconstituirea unor camere de epocă ale burgheziei, a străzilor Parisului anului 1860, a unei cafenele, a unei săli de teatru și a unui compartiment de tren. Folosirea unor fotografii și filme de la începutul secolului al XX-lea, ilustrarea cu imagini auditive (muzică, sunetele străzii), proiectarea unor tablouri ale marilor impresionisti, care reflectă aspectele epocii: modernizarea Parisului în timpul lui Haussmann, viața burgheză, plăcerile private, cabaretele și cafenelele, natura (picturile în „plain aer”). Explicațiile sunt spuse în limba franceză, la un telefon care primea semnalul dintr-o celulă fotoelectrică (senzor) aflată în tavanul încăperii în care ne aflăm.

După-amiază, la Saint Leu la Foret, elevele pianiste de la Școala de Arte Frumose „Filară Barbu” din Lugoj și elevii de la școala de muzică din orașul francez, au susținut un concert, cântând excepțional, la pian și la clavicin, mai ales piese de Bach.

Marți, 19 iunie, 2007

La Villette. Am trecut rapid pe lângă Muzeul Științei și Industriei, Geodă și submarinul – muzeu „Argonaut” și ne-am oprit la Muzeul Muzicii, din incinta Conservatorului de Muzică din Paris. Într-un timp relativ scurt, am trecut prin fața unui mare număr de instrumente muzicale. Am admirat multe clavicene franceze, construite între 1749 și 1777. Un clavicin construit la Bologna, în 1677, avea modele, ornamentații și capacul pictat pe dinăuntru. Un alt clavicin, construit la Anvers, în 1612, avea picturi sumptuoase, pe toate laturile și margini și piciorare aurite. Clavirele flamande se caracterizau prin exuberanțe cromatice și prin putere a sunetului. O chitară din Parisul anului 1683 avea cutia în formă de carapace de broască țestoasă. Pianele romantice erau construite la Paris, în 1812. Tot în capitala Franței, dar în 1834 și, respectiv, în 1838, au fost construite un pian hexagonal și un pian armoire. Iar firma Erard, tot din Paris, a construit, în 1855, un pian birou. Dintre numeroasele violi nu am putut să nu o remarce pe aceea construită de Antonio Stradivari, la Cremona, în jurul anului 1692. „Octobasse” este un contrabas uriaș, realizat

la Paris, în 1850, iar „Le gamelan” este o orchestră indoneziană, construită din instrumente de percuție și din tambururi. După-amiază ne-am oprit la un mare magazin din banlieue, specializat în două domenii: sport și cultură. Am privit sectorul de literatură. Oferă generoasă, multă literatură polistă și mult SF. Nume cunoscute și mai puțin cunoscute. Literatură franceză și universală. Literatură clasică (începând cu Sofocle și Ovidiu) și literatură contemporană. Un raft întreg: Jacques Prevert (la aniversare). Bine reprezentată: Albert Camus, Marcel Proust și marii autori ai secolului al XIX-lea: Balzac, Flaubert, Maupassant. Sunt prezenți laureați recenți ai Premiului Nobel: J. M. Coetzee, Gunther Grass și, mai ales, Orhan Pamuk. Am mai văzut *Versete satanice* de Salman Rusldie, *Codul da Vinci* de Dan Brown și romanele nepublicate Paul Coelho. Și sectorul de poezie era bine reprezentat, cu volume de Charles Baudelaire, Arthur Rimbaud, Rene Char. Nu am văzut niciun nume de autor român. Oferta de CD-uri și de alte elemente, care formează multimedia, era foarte mare. Am văzut – ceea ce mă interesa pe mine – sute de CD-uri cu muzică clasică. Am găsit opere complete ale unor compozitori de primă mărime: Bach, Mozart și Beethoven. Operele complete ale lui Beethoven, cuprins pe 87 de CD-uri, costau 60 de euro. Erau i-accessibile pentru mine. Priveam cele trei paralelipipede, cel mai mare, al lui Bach, cele puțin mai mici, ale lui Mozart și Beethoven, cu bine-cunoscutele chipuri imprimate pe ele, și nu-mi era deloc îndeajuns. Dar n-aveam ce face! Aveam acasă câteva discuri ale celor trei mari și trebuia să mă mulțumesc cu ele.

După ce am urmărit cel de-al doilea concert de la Franconville, seara, am fost la „Cave a biere”, un local din Taverny (orașel din banlieue, „lîp” de Saint Leu la Foret) și specializat în diferite tipuri de bere. Erau trei feluri de bere, unul mai bun decît altul. Am mers pe o ploaie torențială, dar în local era „cold și bine”. Ne-am grăbit să facem prima comandă înainte de ora zece seara, căci, după acea oră, prețurile se majorau. După primul pahar, unul dintre șoferii microbuzului care ne-a dus în Franța a spus: „Mai bem unul, chiar dacă ar costa 20 de euro”. Și am mai băut două, care n-au costat chiar douăzeci de euro, dar au fost destul de scumpe. La întoarcere, Guillaume ne-a arătat o secure de viking, explicându-ne că ea se mînuiește cu o mână, iar cu cealaltă mână se ține scutul. Cu câteva zile în urmă, aflasem că mama lui Guillaume s-a spânzurat acum patru ani. Guillaume stătea în gazdă la Dana Paul Giovanetti.

*Constantin Buiciuc, *Ce căutați aici, români?*, Editura Marineasa, Timișoara, 2010.

Veronica Balaj

“Scrisul e pentru generațiile viitoare, pentru sufletul celor ce citesc și al celor ce scriu!”

Interviu cu scriitorul și traducătorul Menachem M. Falek din Jerusalem

Pe Menachem M. Falek, vicepreședintele Asociației Scriitorilor Israelieni de Limbă Ebraică din Israel și președintele succursalei Asociației Scriitorilor Israelieni de Limbă Ebraică din Jerusalem, l-am întâlnit la Festivalul Internațional de Poezie de la Budapesta, în 2010. O persoană plină de amabilitate, de umor și solicitudină, discretă în prezentare, deși are la activ semnate aproape 30 de volume (inclusiv câteva cărți traduse), cu prietenie se apropia de colegii poeți veniți din vreo zece țări, el vorbind în trei limbi cu ușurință. Faptul că eu eram singura din România și că el vorbește în copilărie până la vârsta de treisprezece ani limba română, acum exersând-o doar cu mama sa, aflată și ea în Israel, s-a creat cu mine o comunicare suplimentară. I-am dăruit o carte în română-franceză, au urmat colaborările de traducere a cărții mele în limba sfințită, limba ebraică, și vizita mea în Israel, lansarea cărții apărută la Editura Zur-Ott din Jerusalem în 2011 și iată-mă acum în orașul – centru al spiritualității – Jerusalem, unde realizez acest interviu, la ceas de octombrie, 2012...

Veronica Balaj: Aș începe cu legătura cu limba română. Mi se pare absolut fabulos că înregistrăm această convorbire în limba română, aici, în țara ta... Am observat că ai o anumită sensibilitate pentru această limbă.

Menachem M. Falek: Româna a fost limba în care m-am exprimat în primul an ai vieții, în zona Bistrița Năsăud, și azi mai vorbesc cu mama în această limbă, ba, mai mult, cu nepotul meu, Dvir, care nu a împlinit încă un an, eu vorbesc în română. Iar el rade... I se pare oare un cântec sau un alint?

V.B.: Venind în Israel încă la vremea când erai elev, ai învățat, iată, și ebraica, o limbă grea, veche, plină de întesuri și tradiție, o limbă pe care nu o poarte cineva cunoscută dacă nu o studiază la școală, cel puțin așa am auzit...

M.M.F.: Da, este o limbă nu ușoară deloc, mă bucur că am avut posibilitatea să o studiez, iar la Universitate mi-am aprofundat cunoștințele, încă pot traduce acum din română în ebraică fără dificultate. E nevoie de studiu; de exemplu, sunt puncte speciale ce se adaugă la literă și, dacă un punct nu este pus unde trebuie, se schimbă sensul frazei sau se pierde sensul.

V.B.: Ai început prin a scrie în ebraică și ai ajuns la un număr de 22 de volume și câteva dintre ele sunt traduceri, și în limba română, și în alte limbi. Vom vorbi și despre acest aspect al traducerilor, dar mai întâi să ne oprim la Asociația Scriitorilor pe care o reprezintă la nivel de Israel, dar și în Jerusalem. Cum se desfășoară activitatea în această direcție? Câți membri sunt?

M.M.F.: Avem organizate seri de lectură, le zicem noi, adesea avem prezentări și lansări de carte ale autorilor membri și se și citește pe grupe de lectură. Am un semn preocupat de atragerea de tineri scriitori, eu fiind responsabil chiar cu această problemă, fiind șeful comitetului care adaugă membri noi, scriitori și poeți la Asociația Scriitorilor. La nivel de țară, în Israel avem cam 800 de membri. Nu peste mult timp avem o ceremonie de primire a 24 de noi membri pe toată țara. Sedul din Tel Aviv este foarte asaltat când e vorba de primiri noi.

M.M.F.: Mult tineri scriu poezie, unii multe; romane nu prea, și nici dramaturgie. Puțin scriu teatru, și aceștia sunt scriitorii deosebiți. Romelele cele mai multe sunt scrise de scriitorii mai experimentați și cunoscuți.

V.B.: Scriitorii de dramaturgie își văd des piesele jucate pe scenă? Apropo, am văzut că Teatrul din Jerusalem are trei săli de spectacol. E impresionant.

M.M.F.: Da, să știți că se poate să-și vadă piesele pe scenă, chiar avem scriitori care au reușit asta, și o parte dintre ei sunt apreciați și premiați și în alte țări, dar se joacă și traduceri, din literatura universală.

V.B.: Se cere așadar destul de mult în această limbă veche și grea de înțelesuri. Trăiești într-un spațiu spiritual special, ce subiecte sunt preferate de autori și de publicul cititor?

M.M.F.: În romane se prezintă teme istorice, despre holocaust, războiul de independență, despre tradiții și viața cotidiană, despre iubire, teme general umane, ca peste tot. Nu este diferență între scriitorii israelieni și ceilalți din lumea largă.

V.B.: Cum își tipăresc autorii volumele, cu ajutor financiar de la ministerul de resort, de la altcineva?

M.M.F.: De obicei, autorii își plătesc editarea singuri. Cam 90 la sută dintre ei așa procedează; pușini sunt cei care obțin finanțare sau dacă au sponsori. Publicarea e o problemă serioasă, altă problemă grea...

V.B.: E ca și al noi, va să zică... Dar din scris, aici în Israel, se poate trăi ca scriitor?

M.M.F.: Nu... asta e foarte rar. De exemplu, Amos Oz are un alt statut, e și foarte tradus în multe limbi, sau Alev Bet Yehoshua, sau Eli Amir sau David Grosman, Apelfeld, sau Haiim Guri, Nurit Zehi, Agi Mishol, și câțiva scriitori pentru copii și tineret, și încă foarte pușini... Nu, scriitorii de obicei, chiar dacă sunt buni, cei care scriu cărți bune vreau să spun, nu pot trăi din scris și vândut pe piață, pentru că nu prea se cumpără cărțile. Cărțile beletristice (literatură frumoasă) se vând aproape numai în carturi de prietenii sau pe la prezentări de carte. Se preferă traducerile. Dar dacă cineva simte că are ceva de spus, trebuie să scrie, indiferent cât câștigă bănește din asta...

Scrisul e pentru generațiile viitoare, pentru sufletul celor ce citesc și al celor ce scriu! Lărași ne asemănăm... și la noi este la fel, și chiar în multe alte țări din Europa... E o problemă comună, contemporană.

V.B.: V-aș întreba care este tirajul obișnuit al cărților scriitorilor marcanți, dar nu mă refer la scriitorii vedete...

M.M.F.: Să zicem 500 de exemplare, în cel mai bun caz; apoi se scade la 300, 250, deinde... E greu de vândut cartea și, dacă nu ai publicitate (sau un agent, căruia îi plătești mai mult decât câștigi...), nu prea se poate...

V.B.: Aveți reviste literare cu vechime, reviste în care să fie prezentate cronici de specialitate?

M.M.F.: Asociația Scriitorilor din Tel-Aviv, adică la nivel de țară, are o revistă veche, "Modanin", de când s-a înființat asociația, în 1926. Mai există câteva reviste importante, ca "Aprion", "Pisak", "Helikon". La modă sunt reviste pe internet... Cele mai noi pe hârtie nu au viață lungă, tot din motive financiare.

V.B.: Să vorbim acum cu scriitorul Menachem M. Falek. Aveți cărți de proză, de poezie, traduceri; unul dintre poeme a fost tradus în 35 de limbi, o performanță greu de realizat.

M.M.F.: Da, e adevărat. În anul 2008 am participat la primul congres al Fundației AOS în Ungaria, cu numele "Măști și cuvinte" (după cum ai amintit mai sus, noi ne-am cunoscut la al 3-lea congres, în 2011). Intr-o zi am scris o poezie despre pisica specială a "baromului" Aron Gaal, inițiatorul congresului. Toți poștii participanți mi-au tradus poezia, fiecare în limba lui originară, în total 10 traduceri. La festivalul următor mi s-au adăugat încă 10 traduceri, fiecare cu un cadru special. De atunci până astăzi am 35 de traduceri (printre ele japoneza, chineza, burmeza, lațino, esperanto, macedoniana, greaca, finlandeza, orabași multe altele). Peste câteva luni va apărea ediția a 4-a a volumului ce va cuprinde descrisul congreselor, mitul ce s-a construit în jurul pisicii, toate traduceri și fotografii. Textul e în ebraică și engleză. Această carte și poezia arată cum cuvintele unesc prin artă toate țările.

V.B.: Lexiconul de peste 1000 de pagini și de peste 1250 de scriitori este încă o reușită de referință. Ai luat doar doi oameni în această carte monumentală!

M.M.F.: Acest lexicon, redactat de dr. Moshe Granot și produs de mine, cuprinde scriitorii israelieni de limbă ebraică de după anul 1948, de la Independență încoace. La început, a existat un alt volum mai redus cu 400 de pagini, acum sunt scriitorii la zi, cum s-ar putea spune. S-au cerut date, s-au făcut fișe, s-a întocmit o prezențe a fiecăruia. Este o lucrare de lărgă întindere în timp.

V.B.: O țiu în mână și mă impresionează. Este un fel de istorie literară. Cime a cumpărat-o?? Cine a finanțat apariția sa editorială??

M.M.F.: Lexiconul a fost finanțat și publicat de Editura "Dani Sfarim" și e cumpărat de librării, universități, cercetători academici, scriitorii și de cei pentru care literatura și scriitorii sunt în inima lor. E clar că se poate cumpăra în prăvălii.

V.B.: Cu urări de succese, vă mulțumesc pentru această convorbire.

Nicolae Sârbu

Înfrățire internațională prin bibliotecă

Nu voi scrie acum ca fost director de bibliotecă. Deși nu mă pot desfășura, de data asta, pe multe pagini, ca în cartea de călătorii *Și veți trece prin vama ca fluturii*, este o ocazie minunată ca reporterul să-și ia revanșa. Primim o elegantă invitație cartonaș, care ne propune să participăm la un eveniment internațional. Este vineri, 16 noiembrie 2012, ora locală 16.30, iar noi ne aflăm la peste 2000 km de Reșița. În Sala Căstorilor de la Primăria din Caen (monument istoric, fosta Abație pentru bărbăți), au loc, de fapt, trei evenimente internaționale. Este aniversată înfrățirea de două decenii cu orașul Thiès, din Senegal și se semnează convenții de cooperare a orașului nostru (statut de peste o mie de ani) cu două orașe din Balcani: Ohrid (Macedonia) și, ceea ce ne interesează și ne emoționează acum, Reșița (România).

Dl. prof. Philippe Duron, primarul Caen-ului și deputat de Calvados în parlamentul Franței, vorbește înșulețitor, cu prietenie, dar și cu realism. Apoi le dă cuvântul oaspeților, se semnează documentele oficiale și se face schimbul de carturi simbolice. Între cei implicați, dl. primar Mihai Stepanescu semnează în numele Reșiței, purtând ca însemn de onoare Tricolorul României. „Mai mult decât banii, sunt oamenii” scria în ziar un coleg francez despre aceste frumoase relații. Este un moment emoționant pentru toți românii din această impunătoare sală: membri ai Asociației Caraș-Severin – Franța și unii delegați ai Primăriei Reșița. Sunt un pic nedumeriți, chiar dezamăgiți așa putea spune, că nu aud toștit clar sursă bolta multastepulată, frumostul cuvânt jumelage (înfrățire). Un cuvânt pentru care s-a militat, insistent, de ambele părți, timp de 22 de ani. Lângă mine stă doamna Noella, directoarea Bibliotecii Municipale Caen și prietena bibliotecarilor din Reșița. Mă liniștește, explicându-mi că înfrățirea și convenția de colaborare sunt, în fond, același lucru. Așa le-au gândit ei, francezii. Mă bucur și mă streor în față. Să fac o fotografie cu cei doi primari, pentru o viitoare ediție a amintitei mele cărți de călătorii.

Cele menționate până acum, aici, pot constitui o informație mai largă, sau o eventual început reportaj de ziar. Ce să caute ele într-o monografie a Bibliotecii, câtă vreme e vorba de Primăria Reșiței? Sper să-și pot convinge pe potențialii cititori, de azi și de mâine, că un asemenea eveniment chiar face parte din viața din istoria Bibliotecii Județene „Paul Iorgovici”. Fie că-i spunem „înfrățire” sau „convenție de cooperare”, acest moment festiv al semnării documentului oficial este și un succes evident al Bibliotecii Județene „Paul Iorgovici” din Reșița. De-a lungul celor 22 de ani de colaborare dintre cele două orașe, de schimburi permanente și diverse de delegații, biblioteca reșițeană a constituit mereu nucleul forte al acestor legături multiple, meru în centru fiind cele culturale.

Dar să revenim în ziua de 16 noiembrie 2012. După cea parte oficială și festivă de la Primăria din Caen, s-a trecut la obișnuitul moment (punct) lucrativ, vizavi, la Biblioteca Municipală Caen. Aici ne-aștepta, în primul rând, vernisajul unei expoziții de fotografii realizate în România. Remarc în special câteva foarte reușite portrete, imortalizate în-

reșită de referință. Ai luat doar doi oameni în această carte monumentală!

M.M.F.: Acest lexicon, redactat de dr. Moshe Granot și produs de mine, cuprinde scriitorii israelieni de limbă ebraică de după anul 1948, de la Independență încoace. La început, a existat un alt volum mai redus cu 400 de pagini, acum sunt scriitorii la zi, cum s-ar putea spune. S-au cerut date, s-au făcut fișe, s-a întocmit o prezențe a fiecăruia. Este o lucrare de lărgă întindere în timp.

V.B.: O țiu în mână și mă impresionează. Este un fel de istorie literară. Cime a cumpărat-o?? Cine a finanțat apariția sa editorială??

M.M.F.: Lexiconul a fost finanțat și publicat de Editura "Dani Sfarim" și e cumpărat de librării, universități, cercetători academici, scriitorii și de cei pentru care literatura și scriitorii sunt în inima lor. E clar că se poate cumpăra în prăvălii.

V.B.: Cu urări de succese, vă mulțumesc pentru această convorbire.

20 octombrie 2012, Jerusalem

tr-un sat de prin Dâmbovița. Apoi urmărim spre atât de familiară sală de activități culturale de la etajul al doilea.

Directoarea Clara M. Constantin și Bibliotecara Victoria I. Bitte au prezentat, cu comentarii și ilustrații, activitatea secției Franceze a B.J. „Paul Iorgovici” (rod concret și frumos al colaborării noastre) și manifestările organizate de Ziaua Francofoniei din acest an. În continuare, scriitorul care-mi poartă numele, de Nicolae Sârbu, ajutat la traducere tot de Clara M. Constantin (cum s-a întâmplat și cu un an înainte, când s-au citit poezii în 13 limbi), a lansat și în Franța antologia *Orașul cu poezi* (realizată de Gheorghe Jurma) și *20+1 poezii din Banatul Montan* (realizată de Octavian Doclin). Am încercat chiar mici caracterizări ale creației celorlor mei, stăruind asupra unor teme reprezentative din diferite generații: Azap și Doclin, Olga Neagu, dar și Liubița Raichici și Costel Stăncu. S-au făcut auzite și numele unor buni poștii dispăruți dintre noi (I. Chichere, Ref Bossert, C. Brândușoiu, Sabin Opreanu). Cele două antologii au rămas, ca de obicei în situații similare, să îmbogățească fondul de rezerva românească al Bibliotecii Municipale din Caen. Așa cum azi, la Reșița, cu ajutorul lor consistent, avem o bibliotecă franceză cu 20 000 de unități de bibliotecă.

Îată două o zi reprezentativă din cei 22 de ani de colaborare, în sfârșit parafată oficial. Doar câteva din sutele de întâlniri bilaterale, interesante, diverse, profitabile ca mesaj cultural recepționat, dar și ca schimburi de experiență. Am avut multe de învățat și de aprofundat de la colegii noștri francezi. Am oferit, în mod repetat, prin diverse arte și modalități, o imagine mai aproape de realitate a Reșiței și a României, cu talentul și potențialul creator al românilor. Este imposibil să menționiez numeroase lansări de carte, cu dezbateri în domeniu, expoziții de plastică și fotografii, schimburi de spectacole de teatru, concursuri de creație pornind de la merele alte cuvinte (Au strălucit mereu elevii de la Școala Generală de Rezerva îndrumată de prof. Calin Chinea) și de la Școala Generală nr. 8 Reșița, prof. Maria Radu). S-au afirmat și cunoscut reciproc valorii. Noi vorbim mai bine francezește, iar ei au început să-și nevețe românește. Să nu mai amintesc de încântătoare plaje ale Normandiei și de exclamații lor admirativă privind „Alpii României”. Imposibil de cuprins și de ilustrat tot. În complexitatea și puternicia lui emoționată. Până s-a ajuns aici, n-a fost un drum neted. Cunoașterea, recunoașterea și încrederea reciprocă n-au fost simple și ușoare. Nu mă refer aici neapărat la modul abuziv cum ne-a fost luat, de Ministerul de Finanțe, bibliobuzul donat de francezii și adus în România pe cheltuiala noastră și cu efortul nostru. Am mai scris. Nicii merențele orgolii și lupta pentru putere, pentru cuvântul hotărât, nu s-au neglijat. Dar nu-l locul lor aici. Fapta cea bună a celor doi, n-a fost un drum neted. Cunoașterea, recunoașterea și încrederea reciprocă n-au fost simple și ușoare.

Se ezită încă dacă, în 1990, după decembrie 1989, când Europa se uita altfel la România, au fost 4 sau 5 delegații din Caen la Reșița. Sigur în februarie 1990 s-au deplasat la Reșița M. Alain Bounefont, directorul de atunci al Bibliotecii din Caen și Gaston Gerault, care ne-a rămas prieten până astăzi. În aprilie, au ajuns la noi trimise cărți medicale. În iunie 1990, a fost pentru prima dată la noi Odile Saint-Aubert, bibliotecară. Ne-a rămas prietenă și azi, vorbind foarte bine românește. D-na Allaire era viceprimar și azi e în lumea celor drepte. Descendenta a unei familii nobiliare din secolul al XII-lea și director de bibliotecă azi, Noella du Plessis este o sarmantă „contesă a spiritului”. După colaborarea cu Genevieve Calza, a început frumoasa colaborare cu familia Labrusse. M. Hughes este un poet cunoscut și președintele Asociației Caen-Calvados-Roumanie. Mme Françoise este o neobosită regizoare de teatru. I menționez doar pe cei din sfera Culturii. Iar dintre bibliotecarii noștri să le amintim, în sensul clar, sper eu, al acestor rânduri, pe Iocnia (Coca) și pe Lavinia. Dar povestea înfrățirii prin bibliotecă mai are multe de spus. Actul parafat la primăria din Caen este o dovadă că povestea frumoasă a relației Reșița-Normandia merge mai departe.

Notă: Articolul a ajuns prea târziu să mai poată fi inclus în surmarul monografiei Bibliotecii Județene „Paul Iorgovici” Reșița.

Dana Gheorghiu

Roswita*

(1)

Totul s-a petrecut într-o clipă: Alunecarea și zborul fără aripi. Și cerul care s-a rotit brusce, cu o sută optzeci de grade, și pământul care i-a luat locul, și soarele care a explodat în mii de particule scâteietoare, și malul care s-a avântat înspre ea, și piatra de care s-a izbit, și țipătul stragulat, ce n-a avut timp să se înalțe. Urmate de întunericul brusc, în care s-a scufundat și de unde a ieșit, după un timp.

Fără nici o durere.
Fără nici o spaimă.
Fără vreo amintire.
Fără nici o întrebare de pus.
Privea. Cerul era, ca întotdeauna, deasupra. Undeva, din spatele coroanelor dese ale arborilor, soarele și trimiterea razei piezice spre locul unde se afla. Părul de Argint sura mai departe, în preajmă, iar ea a schițat o mișcare, pe care nu a putut să o facă, de parcă întregul trup îi înghețase!

Și, înainte de-a înțelege, a auzit, deodată, cum vine, ca într-o rostogolire, de sus, de pe unul dintre versanții distanței, voce amplificată a lui Rudi. Chemarea disperată, de ajutor:

— Roswita a căzut în prăpastie! Roswita! Veniți, repede! A că-zuț!!!

Săjunji, dintr-o dată, pe linia subțire, nemarkată de borne, a hotărâului dintre viață și moarte și să revii. Iar când deschizi ochii și te dezmeticești, să te regăsești într-un pat suspendat, de spital. Să ai creștetul ras și două perforații făcute deasupra urechilor, în care s-a introdus un dispozitiv, având atașată o greutate, pentru extensia vertebrelor cervicale. Să percepi o durere constantă în ceafă și să așli, mai apoi, că ai, de-a lungul gâtului, îngrămădiți câțiva saci speciali, umpluți cu nisip, pentru a-ți menține imobil capul. Să stai astfel, lungită pe spate, săptămâni în șir, într-o încercare de recuperare, prea puțin implinită.

Să realizezi, de deșteptare, în singurătatea salomului, că un lucru grav s-a petrecut cu tine. Să te înspăimâți și să simți cum îți dau lacrimile, cum îți curge pe obraz, înspre urechi, să vrei să le ștergi și să nu poți — întrucât nu reușești să-ți ridici mâna! Să înțelegi, abia atunci, că trupul ți-e cu de-săvârșire străin și lipsit de reacții, la orice comandă sau stimul. Să iei cunoștință, de la o zi la alta, de la un an la altul, în care balanța speranței devine tot mai ușoară iar talerul adevărului tot mai greu, că „imprietirea” lui e definitivă. Și că, izvidită în el, nu te vei mai putea mișca niciodată! Nu vei mai merge, nu vei mai alerga și nu vei mai înota, despăciind cu brațele masa răcoaroasă a apei! Nu vei patina, simțind sub picioare alunecarea pe suprafața mată a gheții, și nu vei mai schia împreună cu frații tăi, lăsând în zăpadă urmele șerpuitoare ale schiurilor, după cum te-ai strecurat printre marjele arii brazi.

Să înțelegi că nu vei mai simți, nici-când, durerea corpului, arsura ori frigul, și numai capul și-o parte din mușchii umerilor, dar mai ales mintea și sufletul au rămas ale tale și cu această „zestre”, aparent modestă, impulsivă de voință și de speranță, de credință și de iubire a vieții, să pornești la drum.

La numai optsprezece ani.

— Roswita a fost, la vremea aceea, singura supraviețuitoare a unei fracturi de coloană cervicală, spune, cu voce înecată, doamna Kottila. Cu secționare de măduvă, precizează, ceea ce a dus la o paraliză generală. Dar lucrul acesta nu s-a știut dintr-un burn început, ci doar mai târziu, după ce a urmat tratamente chinuitoare, care n-au dat rezultate.

Vă aflați față-n față, în două fotolii. Prin fereastra deschisă, aerul calm al după-amiezii — după-amiază blândă și însoțită, implinind încă o zi de toamnă fabuloasă care, printre multe altele, întregeste farmecul Sibului — ajunge, la ora aceea, în micul apartament, din „Târgul Peștelui”, lumânându-l.

Marika e și ea, acolo, deși preferă să stea mai retrasă și să vă ofere, zice, o oarecare intimitate, pentru a discuta în voie. Să te

lase, așadar, cu doamna Kottila, pe care ai dorit s-o cunoști, după ce, un timp, ai corespuns prin E-Mail. „Ea poate să-ți vorbească despre Roswita mult mai amănunțit decât mine, spune. I-a cunoscut părinții. Au fost și-au rămas prieteni. La fel cum și copiii lor, colegi de școală, au fost legați, de mici!”.

— În prezua bacalaureatului, își amintește doamna Kottila, de acum vocea i s-a mai întremat, întâmplarea, deși îndepărtată, este la fel de dramatică, însă trebuie prezentată cu detașare, părinții au îndemnat-o să nu mai învețe și, c-a să o distragă, au organizat o excursie. S-a optat pentru valea Pârăului de Argint, loc de agrement și de antrenamente alpine. La un moment dat, pe una din laturile stâncii ce le-a fost punct terminus al destinației, Roswita a zărit doi copii. I-a atras atenția jocul nestatornic al unei pete roșii. Sus, pe culme. Flacăra bluzei unei fetițe, și-a dat seama, care se suise până-nșpre vârful. Atrasă de mirajul frăgețelor. Apoi, l-a observat și pe el — mai mic, mai blondiu. Tuapia, întrucâtva nesigur, după sora lui, fiind între mâini un pahar de plastic, în care adunau micile fructe. S-a cutremurat. A cercetat, iute, în jur, căutându-le, din ochi, părinții. Cum nu se găseau, în apropiere, decât pătriți întinse pe iarbă și câteva mașini trase la umbră, ai căror proprietari se împărtășiseră, a decis să urce. Să-i coboare de-acolo. Cunoștea riscurile. Cunoștea poțeca. Escaladase stânca și-n vara trecută. În câteva minute se afla sus.

De mână cu băiatul. Ținând, în cealaltă, paharul de plastic. O privire, doar, aruncată în spate, spre fată. Și piciorul care alunecă, și pasul făcut în gol. Nu știe când a dat drumul mâinii copilului, nici când s-a prăbușit.

Totul s-a petrecut într-o clipă! Alunecarea și zborul fără aripi. Și rotația cerului cu o sută optzeci de grade. Și balanșul pământului, care i-a luat locul. Și explozia soarelui, ce a orbit-o. Și viteza malului care a venit înspre ea, tot mai aproape, și de care s-a izbit, fără ca, totuși, să simtă impactul. Succedate de întunericul apăsător, în care s-a scufundat. Destrămat, mai târziu, de strigătul lui Rudi. Care-i repeta numele, fără ca ea să-nțeleagă!

— A evitat, pe cât a putut, să pomenească despre copii. Despre intenția ei, de a feri de o posibilă accidentare.

De-acum, soarele pare să se retragă. Mai dănuie puțin, în încăperea dinspre stradă, unde vă aflați, trimițând o rază subțire spre calendarul floral, al domnului Ort, agățat pe un perete. Pune în lumină un bujor de munte, aureolându-l, dovadă că și autorul iubeste flora alpină.

— Marika s-a numărat printre primii oameni care au ajutat-o, îți dezvăluie doamna Kottila. Substanțial, subliniază, și-și trece o mână prin părul bogat, argintiu, netezindu-și tunsoarea scurtă. Aducându-i medicamente, peste cele prescrie, te lămurește.

— Și tu, și tu! sare prietena, revenită în cameră și auzind-o. De tine de ce nu vrei să pomenești nimic?! Dacă nu erai farmacistă, în anii ăia nu ne-am fi descurcat, știi prea bine!

Răd, amândouă. Marika are obrăjii îmbujorați. Tenul doamnei Kottila mai păstrează ceva din aramiul verii, pecetea soarelui pusă pe un chip întors cu bucurie-nșpre el.

Nu vor, nici una, să-și atribuie merite personale!

— I-a vindecat escarele cu care venise din spital, te ia drept martor doamna Kottila. A mers la ea acasă, zile în șir, a îngrijit-o exemplar. Să-ți spună! Dar n-o va face.

Intr-adevăr. Inclini capul, fără a o slăbi din ochi pe doamna Kottila. Schimbul de priviri nu durează decât o clipită, însă confirmă ceea ce prea bine știi: Marika, „Domnișoara doctor”, cum a fost numită o viață, de pacienți și o parte dintre cunoșcuti, nu vorbește, despre sine, niciodată!

În schimb, vorbește cu însuflețire despre alții — prieteni, foști pacienți, cunoșcuti. Așa cum, anul trecut, pe vremea asta, aducându-ți un calendar, și-a pomenit, întâia dată, de Roswita.

Cu mici ifose, de persoană ce abia stă-

pănea regulile fotografiei digitale, te-ai apucat să analizezi anumite imagini, ale acoperișurilor multiple, care au adus, și ele, faimă orașului. Prin telebrele-i lucarne. Cu forma lor prelung arcuită, asemenea unui ochi omeneș. „Ochii orașului” — s-a scris, nu de puține ori. „Ochii” acelor case, fie mărunte, fie înalte, din cele două falii ale burghiului, compunând două orașe, „de Sus” și „de Jos”, existenți pretutindeni.

Așa cum două chipuri pot fi înrudite, dar nu identice, la fel și lucarnele, deși asemănătoare, totuși diferă. Iar „privirile” care te ațintesc, de la înălțime, de pe fețele prelungi de țigla, par să te descopere oriunde te-ai afla. În mici piațete, încercuite de clădiri îngrămădite una într-alta; pe străzi ori în spațiile altor locuri, mai largi, „fortificate” de imobile tăcute și înalte. Impresia, însă, nu e neplăcută. Nu te duce cu gândul la vreo indiscreție, ci, mai degrabă, la o supraveghere atentă, ca nu cumva vreun răz nebănuit să te atingă!

— Aici, păcat, ai spus, răsfoind calendarul, în imaginea asta se văd cablurile de la stâlpii de iluminat. Uite, chiar și unul în prim-plan, nu tocmai drept. Iar dincolo, ai adăugat, întorcând câteva pagini, a prins o parte din fațada năruită a unei case din „Piața Armelor”. Știi tu care. Dacă uza de zoom, mărind zona și limitând-o, putea evita.

Ai insistat, ținând mâna deasupra casei, încercuind-o, apoi, cu un deget, spre a o marca. Ai acoperit, cu cealaltă, partea de fațadă distrusă, punând în evidență acoperișul. Cu lucarnele-i intacte.

— Vezi, așa, ar fi fost mai bine, și-ai dat cu perța.

— Dar, dragă, a ripostat prietena, oarecum iritată, calendarul acesta a fost conceput de-o invalidă!

Astfel, ai aflat, pentru prima oară, de Roswita. N-ai comentat, pe moment, ai pus calendarul deoparte.

În zilele următoare, revenit, ecoul cu vintelor ți-a stărnit interesul. Curând, ai început să tatonezi. Să întrebi. Cine? Când? Unde? Și, treptat, s-au adunat crâmpete dintr-o viață uimitoră. Altcuind, din mici fărmece de puzzle, trascul existențial al unei tinere, de-acum ajunsă la maturitate, care, cu ani în urmă, a supraviețuit unui accident teribil. Ce a înfirmat-o. De-atunci trăiește într-un cărucior cu rotile. De peste două decenii!

La început, s-a silit să-și învingă handicapul. Să se adapteze. Mai târziu, despărțită de părinți și de orașul natal, a refuzat orice ajutor, insistând să se întrețină singură. După un timp, a izbutit chiar să picteze, oricât de incredibil ar părea!

— Întată ce a ajuns într-o clinică specializată, în Germania, a fost învățată cum să trăiască mai departe. În primul rând, să-și controleze funcțiile vitale, îi relatase, în toamna trecută, Marika.

Pe pavajul ascendent, din pietre bătute, ce suie în pantă, pe sub cele două bolți arcuite ale „Pasajului Scărilor”, bastonul ei, nesigur, căuta câte un punct de sprijin.

— Pietrele astea! ai auzit-o bodogănind. Mă omoară!

Intr-adevăr. Le-ai simțit și tu, ascuțite, uneori chiar dureroase, împungând prin talpa subțire a pantofilor. Eforturile restaurării nu se implinesc, întotdeauna, în cel mai fericit mod. Ai încetinat pasul, strecurându-ți un braț sub al ei. Sprijinind-o.

În final, ultimele trepte. De sus, imaginea panoramică a vechiului burg — etalându-se, în fața voastră, și lăsând privirile să alunece peste noianul de acoperișuri, parte dintre ele însoțite, parte intrate, deja, într-un con de umbră, după cum, alunecând spre apus și scăpând, soarele-și mai trimitea spre turnuri, clopotnițe, pietre și case, ultimele-i raze vlăguite — v-a răsplătit efortul.

— Înțelegi? te-a întrebat, cu râsuflarea încă întretăiată de urșuc.

— Da, ai îngăimat, pe moment oarecum distrată, cu privirea atrasă de culmile distincte ale Făgărașilor, din fundal. Însă poți fi mai explicită, i-ai cerut.

Să înveți să trăiești din nou! Într-un cărucior cu rotile. Dar, mai întâi de toate, să înveți să respiri! Pe patul de spital, după accidentare, când întinse pe spate, săptămâni în șir, pericolul sufocării pândea în orice zi, să deprinză să respire cu mușchii diafragmei, întrucât ceilalți mușchi accesorii ai aparatului respirator nu mai funcționează!

Să reușești, treptat, să-ți controlezi trupul. Masa inertă, în care ești izvidit, și-n miezul căreia, aflându-te, nu mai percepi nimic din ceea ce se petrece în afara și în-

lăuntrul tău!

Să înveți cum să înghiți hrana, fără să te îneci, să-ți conduci, într-un fel propriu, automatismele, digestive și excretore, să știi cum să-ți activezi vezica, cum să stai în șezut, evitând amețelile ori pierderea cunoștinței, după ce ai zăcut, nemișcată, vreme îndelungată!

Să începi o viață nouă, între o țargă, un pat și-un cărucior cu rotile, și, din această perspectivă limitată, să privești lumea. Să urmezi, după ce te vei fi întremat oarecum, câteva cursuri, pentru a nu rămâne un om „imprietrit”, neajutorat, ci, dimpotrivă, să fii în rând cu ceilalți. Să asiguri, după absolvirea lor, dispeceratul dintre două spitale, cu alte cuvinte, să te întreții. Astfel încât familia să aibă o grijă mai puțin. Să refuzi, în repetele rânduri, ajutorul pecuniar. Poate c-un zămbet mic, dar categoric.

Să vizitezi, de-a lungul anilor, câteva orașe de referință. Să fii condusă pe anumite străzi, numite de tine. Prin parcuri și prin muzee, să contempli zămbetul înșiriat al Mona Lisei, care te-a sedus, dintre filele albumelor de artă, răsfoite în adolescență. Să ai prieteni cu care să te întâlnești, împărțându-și viața afinități comune. Să ticluiești, laolaltă, planuri de viitor, așezăți la o masă de cafeana.

Și-n toată vremea să nu te lamentezi! Să respingi orice compătimire și, din contră, să te silești, intruna, să te remodelezi.

Să sperti, săptămâni, luni, ani în șir, într-un miracol al vindecării, iar când îți va fi limpede că nu se va implini, având a-cestă certitudine dureroasă, totuși, să nu te schimbi! Să nu te retragi urșuză, rupându-te de lume! Să nu te victimizezi! Să reușești să zămbesteți, la fel, celorlalti, dar, fără să-i pizmăiești! Să poți rămâne împacăută cu tine însăși și cu Cel care ți-a hărăzit înțercerea! Să acorzi chiar tu ajutor, nu o dată, altora, aflați în situații asemănătoare, prin puterea cuvântului și generozitatea nealterată a firii tale — iată numai o parte dintre izbănzile Roswitiei. Adunate de-a lungul a douăzeci și șase de ani...

— La vremea respectivă, când încă se mai afla în țară, chiar în spital, Roswita a avut parte de două întâlniri, le-aș numi esențiale, și spune doamna Kottila.

Sunteți în aceeași încăpere. Peste puțină vreme, lumina va începe să scadă, vestind apropierea inserării. De afară, prin ușa întredeschisă, se strecoară o umbră întencată. Se furează pe lângă fotolii, neauzită, cercetează în jur, ca pentru a lua cunoștință de un anumit domeniu care, fără tăgădat, este și-al ei. Curând, edificată, c-un mic elan, pisica saltă în fotoliu, pe genunchii stăpânei și-ncepe să-i fâmiante.

— Fugi, fugi de aici! o alungă Marika, cu o exclamație de surpriză.

Răsăfătată, însă, mica felină n-a ascultă. Se micșete și rămâne ghemuită. Ba, pentru a vă înmuia inimile, începe să toarcă.

— Spuneți, întreabă, c-un accent retoric, Marika, pot s-o omor?! Nu pot, recunoaște și râde, strângându-i în brațe.

Se ridică anevoie din fotoliu și c-un mers șontăcit, străbate bucătăria și vennda, pentru a o slobozi în curte.

— Ele, întâlnirile, i-au marcat viața, continuă, netulburată, doamna Kottila. Cea dintâi, i-a salvat trupul. Faptura fizică. A doua i-a salvat sufletul. Ființa spirituală. Ți-amintesti? Se întorce înșpre Marika, revenită în încăpere, al cărei chip se luminează pe dată. Confirmă, așa-i.

— Important, amândouă. Prima, zice, cumva apăsătoare, trăgându-și cuvintele, cu unul dintre neurochirurgii spitalului, practicant și pasionat de judo. El a învățat-o să respire cu mușchii diafragmei, altfel ar fi murit. A doua, cu acel pastor ce-i stat la căpătâi zile în șir și a îndemnat-o să nu cadă pradă disperării. Să nu cedeze, însuflându-i puterea credinței. Dar să-ți spună mai bine ea, schițează un semn înspre doamna Kottila, e mai în temă!

Există, adesea, în viață, unele întâlniri esențiale. Ele te marchează, modelându-te, și te înalță, nelăsându-te să cazi din nou. Trupul, da, poate fi mutilat, Sufletul, în schimb, nu. Dar trebuie, la rândul-ți, să vrei să-l salvezi!

Și reflectezi, ajunsă acasă, la unele coincidențe stranii pe care ți oferă hazardul. Nechemate, cuvintele Zorăci vin peste tine, așa cum au fost rostite, cu trei ani în urmă, când te aflai în spital: „Dumnezeu are un plan cu fiecare”!

Desi ai avut unele rețineri, ceva din ecoul lor îți dă de gândit, iar răspunsul pe care l-ai putea da întrebării, o dată găsit, te tulbură. Dar, cum să-ți explici altminteri cunoștința, parca programată, la trei săptămâni după revenirea de la Sibiu, tocmăi cu acel păstor?!

Un păstor care oficiază slujbele duminicale într-o biserică goală! Cândva, plină de enoriași. În prezent are, în vechea parohie — cu doar câteva decenii în urmă activă, reunind o parte a săsimei, de-acum risipită și returnată în vechile-i locuri, ale originii strămoșești — numai șapte-opt credincioși. Sunt bătrâni, cu toții, și vârsta, și betesugurile nu le mai permit să se deplaseze, să vină în spire lăcașul de cinstire a Domnului.

O face, singur, pastorul. În biserica unde Creatorul a fost slujit, neîntrerupt, vreme de opt sute de ani. Spre „consolarea Lui”, o spune adesea, și, totodată, spre „mângăierea sufletului celui care oficiază”. Adică, al său. Supunându-se poruncii săngelui și ascultând glasurile mocnite ale locului, cărora le simte, încă viu, chemarea. La fel cum își simte și seva rădăcinilor, neuscate, ce-l țin legat de pământul natal.

Cu timpul, și-a croit o cale nouă. Ea duce către multimea unor suflete rătăcite, nicidecum pierdute, consideră, atunci când se îndreaptă, înspre clădirile unde își consumă o parte a vieții, îspășindu-și pedepsa, cei aflați în închisori.

Preot de penitențiar! Un „păstor” și-un duhovnic al răufăcătorilor. Și-al delapidatorilor. Al borfașilor și-al violatorilor. Al ștililor, prostituatelor, al șmangalionilor și al criminalilor! Pentru toți există loc în sufletul lui, de vreme ce îl animă credința neșrămutată că orice om, indiferent de faptă și de abisul în care va fi alunecat, mai are, într-insul, ceva bun. Fie și o fărâma din bunătatea copilului de odinioară, care a fost. Și-a amintirea aceluși copil, pentru fărâma lui de curățenie, se cuvine a-i fi deschisă poarta speranței și-a îndreptării!

El știe că sămânța gândului iertător, cu vremea, va încolți. I-s-a confirmat, nu o dată. Iar astăzi, tu, într-un decor neutru al unei simple săli de mese, unde stați de vorbă, întrebându-l de Roswită, dacă își mai aduce aminte de ea, îl vezi cum își acoperă cu mâinile chipul și stăruie, așa, îndelung. După care, dezvelindu-și obrazul, îndreaptă spre tine ochii de-un albastru celest, și-ți mărturisește-n surdina:

— Ceea ce doare nu se uită niciodată! A durut, ca o înjunghiere în piept, vederea fetei întinsă pe-un pat suspendat! Cu ceafă imobilizată și capul mult tractat înapoi, de aparatul de extensie cervicală.

Au durut, de fiecare dată, privirile-i limpezi și, mai ales, întrebările puse, firești, inocente, prin ele rugându-l să o lămurească. Să-i explice de ce?!

De ce, oare, într-o clipă cumplită, când ea se afla pe cale de-a salva viața a doi copii, bunul Dumnezeu și îngeru-i păzitor și-au întors privirile în altă parte și-au lăsat-o să cadă în hâu? Să se izbescă de piatra malului și să-și frângă gâtul?

A fost voia Domnului? El a îndreptat-o că da. Și pentru ce o încercare atât de anevoioasă, la

vârsta când abia îmbobocea?

A sfătuit-o, cu glas scăzut, să nu caute răspuns, ci să accepte, întrucât nu toate întrebările se dezleagă imediat! Să aștepte și, negreșit, cândva, fi va fi dat să afle.

Și-n ce chip s-aștepte?

Cu încredere, i-a spus, și cu răbdare. Și chiar dacă, în anumite zile surzii, îi va părea că flacăra credinței se micșește și abia de mai pălpaie, firavă, să aibă grijă, să nu se stingă! Prin ea va dobândi putere și va înainta.

Și cum să înainteze, de vreme ce nu se poate mișca?!

Într-un fel firesc și foarte simplu: găsinde bucurie în lucrurile obișnuite, de zi cu zi.

Să cercetezi, de la un timp, cu atenție, tot ceea ce te înconjoară și să realizezi că, deși trupul ți-e amorțit aproape în întregime, îți sunt încă vie destule simțuri pe care le poți folosi!

Să-ți aplaci, bunăoară, privirea asupra verdelui crud, al ierburii, atunci când, după o iarnă grea, ea-și urzește, treptat, covorul, ca s-acopere parcurile, și grădinile, și anumite colțuri de străzi și de scuar, c-un așternut viu, vegetal. Să desușești, de la o zi la alta, corolele florilor, într-o diversitate mereu schimbătoare, de la cele abia miște, fiindu-și capetele gracile deasupra petecilor de zăpadă încă nepoțit intruțotul, până la cele sumptuoase, ale verii, înălțate cu semeție, într-un regal de culori, din miezul cărora se vor desprinde parfumuri grele, pe care să le inspire, fără nici o rețineră. Să te bucuri de acest festin al Firii, să insiști, asupra nuanțelor; prin simpla lor contemplare ori schițare pe hârtie. Să cauți, pe suprafața solului, prin iarba rară de la baza arbuștilor, tufelor și a pomilor ocea lume minusculă, mișunătoare de viață măruntă și harnică. Să le ascuți foșnelul trecerii piciorușelor peste câte o frunză uscată, bătăiul îndistinct al grăării ori bătăia imperceptibilă a arpiilor, deschise pentru a-și lua zborul. Să savurezi gustul, aroma dulceagă ori vag acrie a fructelor și să le mângâi cu privirea carnația strălucitoare, adesea cerată. Să te încante râsul copiilor și jocurile lor zvăpăiate. Uneori, să-ți ridici fața spre slavă și să-o lași în voia atingerii vântului, ori a stropilor rezezi ai unei ploii de vară. Să accepți, alteori, moliciunea rece și stelară a fulgilor topiți, umezindu-ți obraji. Să urmărești, minunându-te, trecerea lină a norilor și formele lor, nu o dată, ciudate și nestatornice. Să ghișeci raza de soare, ascunsă în spate, poleindu-le contururile, pe azurul umii cer netulburat. Să contempli coronele pomilor și între ramuri să zărești neamuri vesele de pășăre. Să le auzi chemarea de iubire, primăvarațecă, la vremea când vocile lor dobândesc o dulceață aparte și un jind cu nimic diferit celui care ar putea încolți într-un suflet de pământean. Să-i împărtășești tresărire, înfiorată de acele cântări, ce răzbat prin frunzișul des. Să observi casele, pietele, străzile și orice lucru durat de mâna omenească, și câte altele încă!

Să le vezi, să le auzi și să le pătrunzi înțelesul. Stând numai așa, puțin retras, în locul tău. Fără să pleci nicăieri. Animată, în schimb, de-o mare curiozitate.

Veți înțelege, atunci, că viața, chiar și într-un cărucior cu roțile, merită să fie trăită!

(continuare în numărul viitor)

* (fragment din romanul *Toamna, când se bat nucii*, în curs de elaborare)

Cristian-Paul Mozoru

Călătorie în lumile din jurul nostru

Într-un spațiu în care vremurile au adus cu sine în vocabularele noastre și mai ales în prioritățile noastre ce ne acaparează tot mai mult timpul, poate chiar îl blochează și îl subjugă, cuvinte precum *posesie, capital, putere, tehnologie, timp*, într-un spațiu în care am uitat să trăim și în care ne-am robotizat, și mai tragic decât atât, ne-am autorobotizat, iată că mai există totuși lumii în care "evoluția" modernă nu și-a găsit loc prielnic înrădăcinării. Iată că acest fel de (modern spus) a trăi este cules și adus spre cunoaștere, cel puțin teoretică, și lumii occidentale moderne, de către Hanna Bota prin intermediul cărții-jurnal *Ultimul canibal. Jurnal de antropolog* (Editura Cartea Românească, București, 2011), carte ce se dorește a fi un portal spre cunoașterea primordialului-actual, o carte spre cunoașterea primelor trepte pe care a pășit omenirea spre a ajunge ceea ce este astăzi.

Făcând o călătorie până în ... "inima întunericului", Hanna Bota se avântă cu deplin curaj în necunoscut, culegând din roadele pământului păstrat neschimbat încă de la formarea-i la începuturile timpurilor. Fără a omite nici cel mai insignifiant detaliu, Hanna Bota umple cu o acribie de invidiat întregi "fișe de călătorie", fișe încercate cu informații despre credințele, ritualurile, trăirile oamenilor, ale omenirii fondate încă din cele mai vechi timpuri, însă păstrate puternic până în actualitate de parcă timpul nu ar fi curs, de parcă formarea noilor soci-

Cu un bagaj cultural extrem de larg, cu o bibliografie vastă în spate și cu o puternică voință de descoperire a noului-vechi, Hanna Bota "iese din timp" și pășește în afara acestuia, făcând parcă un salt în reapsol-activ în care se cântă, se dansează, se crede și chiar se socializează chiar și cu noi, cei veniți parcă din alte lumi oarecum îndepărtate.

Existând totuși o prapăstie între cele două tipuri de civilizație, apropierea între acestea se face prin găsirea punctelor comune pornind de la o limbă comună, care în fapt este o limbă ce nu aparține nici uneia dintre părți, și continuând cu deșteptarea unor adormiri prea mult prelungite și descoperirea unor dorințe și pasiuni comune, dorințe ce au sălășluit vreme îndelungată în ființă fără ca aceasta să poată oferi un nume aceluși lips ce încerca să iasă la iveală.

Un exemplu în acest sens îl constituie episodul dintre autoarea cărții și Maktuan, locuitor al infinitului, episod în care acestuia din urmă îi este făcută propunerea de "a culege legendele

etăți și reguli sociale nu au avut niciun cuvânt de spus. Paralelismul ce ne înconjoară pare a fi fără de margini. Zi de zi încercăm să scoatem la iveală diferite teorii despre lumile cosmice paralele, despre influența acestora asupra noastră, însă pentru a trece la acest, să-i numim, "al doilea pas" trebuie încheiat "pasul întâi", și anume să descoperim acele lumi paralele ce se află chiar în mijlocul nostru, o lume preum Vanuatu.

Nu cred că am putea ști cine asupra cui ar putea avea o influență în vederea reconsiderării a tot ceea ce ne înconjoară, fizic sau spiritual: lumea noastră modernă, tehnologizată asupra primitivismului vanuatez, ori viața primară vanuatez asupra vieții moderne, fugitive, ce o parcurgem, noi, elementele societății civilizate, astăzi.

Cert este că fuziunea, reciprocitatea, dintre aceste lumi ar avea un cuvânt important de spus în cunoașterea diferentelor acestor moduri de viață. Unii ar putea învia "pe viu" ceea ce am putea numi primele respirații ale omenirii, ceilalți ar putea învăța urecarea pe scara dezvoltării umane.

Păstrate parcă sub tăcere, momentele pământului par a parcurge timpi diferiți. În timp ce societățile actuale, indivizii componenți acestora, par a aparține unui sistem încadrat în timp (între limite temporale create însăși de om), celălalt tip de civilizații "a hotărât" a nu se supune regulilor temporale, ci au ales să trăiască "în afara timpului".

locului" spre a fi scoase la lumină. Pe lângă conștientizarea adevăratei valori a saltului în ceea ce privește această inițiativă, nu pentru că în acele locuri nu ar exista cărți sau alt tip de tipărituri, fie ele chiar și așa, redusă la un număr minimal, trebuie conștientizată însă importanța ideii în sine, idee ce reprezintă de fapt trecerea de la cultura orală la cultura scrisă, idee ce înseamnă, la rândul ei, dărâmarea "ușii imaginare" și totodată reconstruirea unei noi "uși", reală de data aceasta, prin care noi, cei de aici, am primi o carte de vizită de la ei, cei de acolo, toamă pentru "a lega prietenii pe viață", cum frumos stă scris chiar pe coperta a IV-a a volumului Hannei Bota.

Am fi oare noi îndreptățiți să privim cu ochi critic acest simplism de a percepe conceptul "a fi"-ului? Ar fi oare critică îndreptățiți să privească cu ochi critica artificială în care am ales să ne irrosim timpul? Într-o astfel de polemică, argumentările de gen pro și contra s-ar stopa udeveia la mijloc, fiecare dintre cei atrași în vâltoarea discuției fiind o piesă-cheie în sistemul căruia aparține. Timpul, care este același pentru toți, chiar dacă perceperea trecerii acestuia are conotații diferite, va fi în măsură să ofere un răspuns satisfăcător în acest sens.

Câte astfel de lumi se mai pot oare descoperi în jurul nostru? Răspunsul acestei întrebări îl poate oferi, fără puțință de tăgădă, doar Hanna Bota în viitoarele-i incursiuni spre infinit.

Horațiu Suciu

Viața cotidiană în Dacia romană. Viața la oraș

În afara Ulpiei Traiana, celelalte orașe din Dacia s-au întins în imediata apropiere a unui castru militar, din canabaele sau din așezări civile dezvoltate în jurul lor; dezvoltarea acestora nu a depins decât într-o măsură față de elementul militar. (1) Mai apoi, coloniștii, veniți în aceste așezări, prin activitățile economice practicate, au făcut ca ele să se dezvolte și să iasă de sub influența militară. Având doar câteva indicii, vom încerca să reconstituim începuturile orașelor în Dacia. Lucian din Samosata ne vorbește într-una din scrierile sale despre: „dulgheri ori neguțarii de merinde care însoțesc armata”. (2) Ei și familiile lor trebuie să fi fost primii locuitori ai așezărilor de lângă castru. A Tibiscum, cercetările arheologice întreprinse au dus la identificarea, sub clădirile de piatră din vicus, a unor construcții de lemn care datează din timpul domniei împăratului Traian (98 - 117). (3) Alături de meșteșugari, negustori (și familiile lor) aici trăiesc concubinele și copiii soldaților. Deși nu aveau dreptul de a se căsători, soldații trăiesc în „concubinaj” („soție”) și copii trăind în apropierea castrului. În dese rânduri, aceste concubine nu sunt altceva decât sclave, care, după ce acești soldați devin veterani, sunt eliberate (și devin soții oficiale). Un contract de vânzare - cumpărare provenit din zona Alburnus Maior (datând din 4 octombrie 160) ne dezvăluie faptul că „Claudius Iulianus, ostas în legiunea a XIII-a Gemina, din centuria Claudia Mar(j)us, a cumpărat și prin emancipare a luat în primire o femeie (sclavă) cu numele Theotide, fie cu vreun alt nume, născută (de la obârșie din) în Creta, trecută în chitanță pentru două unci cu (pretul) 420 denari.” (4) O inscripție de la Drobeta, o amintește pe „Aelia Euthychia, libertă, moștenitoare” a veteranului P. Aelius Diophantus și pe fiica lor: „D(is) M(anibus) P(ublico) Ael(io) Diophan -to, (vet-erano) coh(ortis)/v G(al)orum -o - Vixit - annos LXXXVI/ H(ic) et Aelia (s)itua, e(st) Aelia Amos, fil(i)a/ et Aelia Eutythia, lib(erta), heredes, fecer(unt)” (5) și nu este un caz izolat. În așezările din această primă fază, datorită veteranilor (acționând ca și un personaj al lui Iulianus: „Coranus, care solda și-a păstrat” (6)), care arendează (cu bani adunați din salariu de militar) pământurile din jur, puțuri de mină sau se ocupă cu negustoria, și coloniștilor avuți (care practică aceleași activități ca și veteranii) se dezvoltă orașele din Dacia, obținând diferite ranguri. În aceste mari localități, alături de veterani și coloniștii avuți menționați mai sus (și care formau aristocrația municipală) au apărut și mici meșteșugari, mici proprietari de prăvălii, după cum ne face cunoscut izvoarele istorice. Despre un oraș al orașelor, cu greu ne putem face o imagine completă. În „centrul” orașului, la fel ca la Sarmizegetusa, se afla, probabil, forum; el era inconjurat de clădiri impunătoare ca acel Palat al Augustalilor (7) din Ulpija Traiana; clădiri cu porticiu cu acoperiș (8) și pictate. (9) Nu lipseau clădirile colegiilor puternice (10) și templele diferitelor zeiități, care au chiar săli de mese și bucătări de mari dimensiuni. (11) Bineînțeles că apar clădiri dedicate cultului imperial. (12) În spații amenajate (13) sau așezate sub prezența statuii; de împărați ca cele ale lui Caralla sau Traianus Decius (unele chiar ecruse), de împărațese; ale unor comandanți militari, sau a unor zeiități precum Diana; din bronz sau din piatră. Templele erau, probabil, pavate cu reliefuri votive ale zeițelor care o găzduiau (Liber și Libera, Diana, Mithras, etc). (14) Deși descoperite în Dacia doar la Sarmizegetusa, Porolissum și Micia, amfiteatre trebuie să fi existat în fiecare oraș. (15) Trebuie știut, de asemenea, că la marginele orașelor se găseau numeroase villa suburbana, aparținând mai marilor verzi. (16) Cu toate acestea, nu trebuie să uităm clădirile cele mai importante (mai importante decât templele și palatele) ale unui oraș roman: băile. Atestate arheologic la Ulpija Traiana, Municipium Septimium Apulensis, Drobeta, Romula și în numeroase castra (17), băile trebuie să fi existat în fiecare oraș din Dacia, din perioade foarte timpurii. Și nu câte una, așa cum indeobște se crede, ci, cum ne spune Plinius Secundus: „în târg (vicus Augustenses) sunt băi publice, de mare utilitate atunci când în-

călzirea unei băi acasă, nu e indicată, pentru că sosești neamunțat și stai prea puțin”. (18) Dacă această casă mai sus amintită de Plinius Secundus avea baie, e posibil ca și casele celor înstăriți din Dacia să aibă această anexă. Oricum, puține săpături arheologice au dus la descoperiri de locuințe în provincia nord-dunăreană. Casele celor bogăți trebuie să fi arătat ca toate casele romane cu atrium. Cei mai puțin avuți trăiau în locuințele numite în literatura germană de specialitate „Streifenhaus” iar în cea engleză „Striphouse”. Autorii Doina Benea și Petru Bona explică: „prețurăm pentru explicarea acestui termen, acela de clădire cu fronton îngust și dezvoltare în adâncimea lotului, ceea ce sugerează, de fapt, parcelarea care a avut loc inițial cu ocazia întemeierii așezării”. (19) Aceste locuințe în vicusul de la Tibiscum „erau dispuse de-o parte și de alta a drumului imperial pavat cu dale mari de piatră... deși la majoritatea clădirilor (săpate) au fost identificate încăperi folosite pentru uzul personal (bucătărie, dormitoare, chiar și un lavariu), doar la 3 dintre ele găsim un sistem de încălzire cu hipocaust (celelalte fiind făcute printr-un fel dedesuptul unui horn); o singură clădire presupune o curte cu pietriș (casa unui om bogat);... forma acestor clădiri e inițial perpendicuară; ...s-a putut observa, de asemenea, că în spatele acestor construcții existau o serie de anexe, cum ar fi ateliere de olărit, de bijuterii, de sticlărie” (20); după cum ne face cunoscut cei doi autori amintiți mai sus. Printre anexe n-ar trebui uitate „lătrina cea mai puturoasă” (21), cum o caracterizează Apuleius și de „ușa din dos... și animalele din grajd” (22) cum afirmă tot africanul; iar „în dosul grajdului o grădiniță de legume.” (23) Despre aceste lucruri vorbesc și o tăbliță cerată de la Alburnus Maior într-un contract de închiriere: „Acea jumătate de casă ce formează obiectul contractului, împreună cu grăduriile ei, incintele, termeni, intrările, spații închise, ferestre.” (24)

Note:
1. Mihail Macrea, *Viața în Dacia Romană*, p. 134; 2. Lucian din Samosata, *Scrieri alese*, p. 357; 3. Doina Benea, Petre Bona, *Tibiscum*, p. 18; 4. IDR I, Tab Cer D VIII, p. 22/25; 5. IDR II, 46, p. 47; 6. Iulianus, *Satire*, p. 265; 7. IDR III/2, 2; 8. IDR III/2, 12; 9. IDR III/2, 13; 10. IDR III/2, 6; 11. Mihail Macrea, *op. cit.*, p. 344; 12. IDR III/2, 22; 13. IDR III/2, 9; 14. *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până în secolul al VIII-lea*, p. 257; 15. Mihail Macrea *op. cit.*, p. 344 - 352; 16. *Ibidem*, p. 344 și 348; 17. Dumitru Tudor, *Românii în Dacia*, p. 17; 18. Plinius cel Tânăr, *Opere complete*, p. 81; 19. Doina Benea, Petre Bona, *op. cit.*, p. 64; 20. *Ibidem*, p. 63 - 64; 21. Apuleius, *Metamorfoze sau Măgarul de aur*, p. 26; 22. *Ibidem*, p. 195; 23. *Ibidem*, p. 81; 24. IDR I, 41, Tab Cer D IX, p. 225 - 231.

Revista "Restituirii bănățene" la Lugoj

Societatea de Științe Istoric-Filiala Lugoj are plăcerea să vă anunțe lansarea primului număr al revistei "Restituirii bănățene" - în primăvara anului 2013. Toți cei interesați să publice în această revistă articole având ca subiect istoria Banatului și a României sau didactica predării vor trimite materialele pe adresa de e-mail restituiribanatene@gmail.com până în data de 20 februarie 2013. Lucrarea trebuie să cuprindă între 8 și 16 pagini - document Word și să fie redactată cu setul de caractere (Font) Times New Roman (dimensiunea literelor trebuie să fie de 12, iar distanța dintre rânduri (Spacing) de 1,5. Folosirea diacriticelor și a aparatului critic este absolut necesară. Notele vor fi plasate în subsolul fiecărei pagini. Redacția revistei va respinge lucrările care nu îndeplinesc aceste cerințe minime. Informații suplimentare puteți obține de la președintele Societății de Științe Istoric-Filiala Lugoj, profesor doctor Dumitru Tomoni - tel. 0723171389.

Dan Negrescu

Amor

Cea mai recentă întâlnire vesperală cu Maestrul m-a cutremurat, în ciuda faptului că mă îndrept spre starea pură în care nimic nu mă poate atinge. Cîna în timpul căreia nu numai că nu am ingerat sau îngigat nimic, dar simțeam o ușecăuie guturală pe care o zgăria proprii-a-mi salivă, a fost pentru mine începutul unei frământări de care nu știu când și dacă voi scăpa. Mă simțeam (și continui să o fac) precum un debil păstor vergilian care, visând aiurea cu ochii holbați la oi, ajunge la aberanta (dar frumoasa, poetic...) concluzie după care „jubirea le învinge pe toate”. Pe de altă parte, dacă dumnezeiasca sibila care a fost Vergilius, scrie astfel, trebuie să mă supun; pe care a profețit venirea Măntuitorului nu cel care greși, iar aceasta parcă încep să o simt... Maestrul mă umi în primul rând cu desfrănată-i pofă de mâncare și vin roșu; nu că ar fi fost altfel înainte dar, în seara pe care o amintesc, vădea o plăcere aproape sexuală față de conținutul talgerelor și al cupelor; sărteța, șfășia, mesteca pe nerăsuflăte și mormăia, precum într-un orgasm digestiv. În momentul în care i-am atras atenția „Maestre, vezi să nu te îneci!”, s-a oprit instantaneu și, lăudându-și gura în farfurie, mă fixă cu ochii săi de cunoscător: „Am căzut în patima amorului... acum mai bine de o săptămână am trecut pe la casa cu morții... știu... oricând poate apărea ceva... să înțelegi viața nu e mare lucru, moartea e cea care intrigă, clipa ei, chiar dacă dincolo de ea nu cred să fie ceva. Înfulce pentru că am o stare... m-am îndrăgostit de o moartă, de un cadavru, cum vrei să-i spui, dar în asemenea măsură încât aproape că încep să-i înțeleg pe cei ce se împreună în cimitire înainte de înmormântare; probabil vor să ajungă cu un picior dincolo și atunci... știu că îi dai brațului secular ca profanatorilor, dar la mine e cu totul altceva; dacă mă stărnesc carnea proaspătă de om, moartea mi-a trezit sacralitatea”. Tocmai când spunea toate acestea cu o nefericată tulburare, servul meu de încredere intră și ne anunță că doi ucenici de-ai Maestrului aduseseră ceva. Trăcând la un entuziasm de-a dreptul muzical, posedat, amicul meu spuse pe nerăsuflăte că dorea să-mi facă o surpriză în miez de noapte, astfel că îmi dăruia efectul iubirii sale pentru moartă. Dezvelind darul Maestrului, am rămas mut, neputând să mă mi controloz: o tânără gravidă, purtând o anume frumusețe liniștitoare pe chip, dormea întinsă așteptând parcă sorocul, cu siguranța pe care o generează puterea de a da viață, ademenia Creatorului Suprem. „Dar... e fecioara... Binecuvântată...” am îngăimat eu. Și mă încântat de reacția mea, Maestrul îmi confirmă că tabloul așa se și intitulază, dar că nu acesta e esențialul ci metamorfoza încercată de el de la o posibilă pângărire la sacralizare: „Paznicul mi mărturisă că hingherii răului, cum li se zice pescuitorilor de cadavre, o aduseseră pe înecată în zori, dar după căt era de umflată în pântecul trebuie să fi stat ceva vreme în apă; obișnuți cu așa ceva, nu se gândiseră că arăta de parcă era îndoit binecuvântată... și-apoi unul dintre ei o recunoscu: umblase întâi pe străzi, iar în ultimele luni se oțerea în lăunaru Căteava stearpă. Tulburarea mea a atins apogeeul când, cercetându-i fata, mi-am dat seama că o cunoscușem; într-o seară, ieșind din cârciumă, m-a oprit o tânără voind să mi se dea pe doi gologani, dar ceva m-a reținut, nefiind eu nici destul de beut; simțind că o refuz, și-a ridicat veșmintele până la brâu începând să strige „nu mă vrei... să nu-ți dau boala frantuzească, poreule, toți sunteți la fel... sunt plină, uită-te la născătoarea mea nesătuță, păcat că nu-ți dau și ție...”. Revăzând-o, moartă însă, am vărsat o lacrimă nevăzută pe sufletul ci chinuit și o alta, amară de sărată, pe fața ei înverzită; în clipa în care sarea ochilor mei se sparse pe obrazul moartei, am simțit că nu sunt atât de legat de ea încât trebuie să o nemuresc, să o eternizez; mi-a venit în minte verdele tuturor frunzelor din Paradis”. Într-adevăr, ceea ce m-a intrigat, după ce am început să-mi revin în timpul perorației Maestrului, era că întreg tabloul parcă era învăluit într-o nuanță verzuie, uneori ușor maronie... doar el știe exact. „M-am gândit apoi, privindu-i pântecul atât de frumos rotunjit de apa răului, de ce să nu fac din ea Femeia Supremă??? cine-mi poate interzi-

ce?? de ce o nefericită, scuipată și batjocorită întreaga viață, să nu poată fi sanctificată? L-am citit odinioară pe Iseteu I. Procopius; ce ne dezvăluie despre sfânta împărăteasă din Constantinopolis? Că, atunci când era circară, fremătă de plăcere, despuțiată în arenă, în văzul tuturor, simțind cum păsările sacre ale Capitolului îi ciuguleau grăuntele ascunse printre perii triunghiului venusiac”. Revenindu-mi, abia am reușit să-l potlesc pe nemăsurat Maestrul. Mă convins că Amor, asemenea Atotputernicului, nu încapă în cuvinte, în limite, dar poate fi cuprins în artă. Desigur, mercantil fiind, mă gândesc deja și ce valoare va avea tabloul primit în dar în acea tulburătoare noapte, peste secole, pe mână căruia neisprăvit și neștiutor va ajunge, cine-și va da seama, asemenea mie, că suprema decădere umană poate fi oricând sanctificată, evident cu numele de la EL, cu o nevăzută săgeată de la demul AMOR și având un protector precum persoana mea. Fușese totul ca o transă: dacă ar fi fost femeie, l-aș fi comparat pe Maestrul cu Sibila din Cume zăbătându-se sub apășarea apollonică; nefind așa, renunț, în timp ce plămășitorul Femeii Supreme, venindu-și în firea muritorului, își ușura bășica udului, cum suferim și spune veșnic poporul neinștur, tocmai în acel colț al încăperii în care obișnuia câinele meu să se deserte. După toate acestea parcă începeam să cred în nemurire; dar, într-una anume. Terminându-și nevoile, Maestrul reveni la masă cu totul schimbat, de parcă întreaga confesiune fusese roștită de altcineva; își implu din nou pocalul și mi se adresă brutal: „Problema nu e a mea, care e moartă și trecută în eternitatea culorii, ci vrăjitoarea ta însuflețită...”. Nu credeam niciodată că îi voi permite cuiva să-mi cotrobăiască prin suflet. Cu toate acestea, star în fața unui plămășitor în culori, pe care oricând l-aș putea trimite brațului secular, fără măsluri juridice, pe care-l ador, păcătoș aproape, fără conotații sexuale însă, ceea ce de fapt agravează întreaga situație. Totul a pornit dintr-o banală cercetare într-o zi fără semnificație aparte. Sătenii dintr-o așezare uitată, pare-se, de Creator, dar aflați de Diavol, depuseseră la sacra cancelariei diriguță de mine, o plângere, scrisă însă de preșbiterul locului, cum semnalăfabet și el, în care, cu multă elavie mă înșuținau de practicele nefirești ale unei femei; nu numai că o considerau vrăjitoare dar, ceea ce mi s-a părut suspect la ei, în descriau cu lux de amănunte modul în care tânăra lor consăteană practica zoophilă, adică într-o noapte cu un țap, în următoarea cu un măgar. Recifind plângerea, mai ales rândurile „spre a avea noi certitudinea scărâbnăvnicului împreunări ale consăteniei noastre, frumoasă întiminteri și chemătoare tocmai ca să păcătuiașă mai cu poftă, am hotărât bărbăni din sat să o urmărim în fiecare noapte, pe ascuns, tainic, dar numai câte o dată, să mi fim descoperiți” am ajuns, fără dăruțitate, la concluzia că aveam de a face cu o perversă comunitate phaloscărată de un primitivism cutremurător și revoltător. În imensa lor stupizie, revoluții mărturiseau că, spre dimineață, când păriseau ascunzătoare, măcar unul din doi pandari avea săngerări, anale suspectez eu, ceea ce însemna că nici țapul, nici măgarul nu le venise de hac, ci ei între ei în vechia tradiție a firi stălcite. Inițial mi-am zis că, în fond, rolul meu este să-i elimin pe proști și pe ticăloși, nu să dau curs aberațiilor lor. Tocmai mă pregăteam să dau focului actual scris, când secretarul meu, cu recunoscută-i sfială, suspectă mie uncori, mă anunță că un număr de ființe greagare mă așteaptă în curtea interioară; niciodată nu am coborât în mulțime și nici nu o voi face, din motive de salubritate și pentru că, spre deosebire de cei ce mnt ordinar pretextând dragostea pentru vulg sau, mai elegant, popor, eu recunosc deschis că prin murdărie, mitocănie, naivitate până la prostie, dar și prin ticăloșie neînștură, grobiană, cei mulți mă îndispun. Așa că am ieșit în logie. Erau, desigur, muntenii reclamați; aveau fizionomii conform așteptărilor mele, adică de beipei degenerați. Unul dintre ei, fruntașul probabil, ținea cu mâinile două căpeștre: cu dreapta pe al unui măgar, cu stînga (spre a-i fi poate mai la inimă, am gândit eu instantaneu) pe al unui țap având coarne proeminente dar mai cu seamă o barbă expresivă. Molfăind și scuipând printre gingii negricioase și dinți ruți (niciodată nu am înțeles de ce autenticitatea vicinală, sătească cum îi spun ei, presupune chipuri nesplăte, bărbi negricișite, mai ales, precare guri știrbe emanând duh puturos) mă a înșuțina că au venit spre a-mi prezenta fiarele păcatului.

Adriana Weimer

“Strălucire vieneză” la Lugoj

Asociația Culturală “Banat Art” a organizat luni, 26 noiembrie 2012, de la ora 19,00, la Restauratul “Acapulco” din Lugoj, un recital extraordinar al cvartetului “Clasica”; și-au dat concursul: Marta Teglas – vioară, Gianluca Vanzelli – flaut, Gabriela Dodecan – violă, Marius Bernegger – violoncel.

Denumii sugestiv “Strălucire vieneză”, recitalul a cuprins în program lucrările: Josef Strauss – “Emperor waltz”, Kurt Schmid – “Wienerisch”, Josef Strauss – “Jokey polka”, P. Morlacchi – “Il pastore svizzero”, Saverio Mercadante – partea 2 și 3 din Concertul pentru flaut și orchestră, J. Strauss – “Gitana galopp”, Leroy Anderson – “Jazz pizzicato”, L. Anderson – “The waltzing cat”, Ivanovici – “Valurile Dunării”, Gardel – “Por una cabeza”, J. Strauss – “Blue danube

waltz”, Piazzolla – “Libertango”, Leroy Anderson – “Blue tango”, J. Strauss – “Sperl polka”, J. Strauss – “Auf der Jagd”, L. Boccherini – “Menuet celebre”, Josef Strauss – “Feuerfest”, Scott Joplin – “Entertainer”, L. Anderson – “Horse and buggy”, L. Anderson – “Plink plank plunk”, C. Machado Paocca – “Quebra queixo – pe de moleque”, L. Anderson – “The syncopated clock”, Harold Arlen – “Over the rainbow”, C. Dimitrescu – “Dans țărănesc”, J. Strauss – “Radezky marsch”.

Varietatea pieselor, sensibilitatea și măiestria membrilor cvartetului “Clasica”, cadrul ambiental de excepție – toate acestea au făcut ca seara de 26 noiembrie 2012 să fie una de bucurie sufletescă și spirituală pentru toți luogojenii prezenți în sală.

Ion Oprisor

Stropi de rouă

Ți-am dăruit doi stropi de rouă în această lume de mucaiva aiodoma timpului cu uși de apă fiecare strop o inimă avea și îngeri ce-nfloarea luceferi ceremonii cu aripi de-notnare dar stropii deveneau doar secundă și totul devenise ninsoare

x

Printre ceață
culorile ochilor
ca un curcubeu
arderea lui
ca o coamă de leu
dândănu cu amurgul
peste firul de iară
crescut din iluzii
crescut din morminte
de-afară se-aude
cum plouă cuvinte.

Decembrie

Din ochii tăi coboară cerul
ținând pe umăr câte-o stea
din fumuri albe – planete
fântâni din care căii mei să bea
plutești vibrând ca o vioară
prin somnul meu depocadat de zei
în care ninge balsamic decembrie
și unde zburdă caii mei.

Albastre zăpezi

Albastre zăpezi din decembrie
sosesec cu vești în colind
cu stea călăuză pe drum aurii
cu magi și cu luna bățând în ferestre
până-n noapte târziu
și copii-mbujorai strigă la porți
cum striga Betleemul din cornul de os
astăzi s-a născut
astăzi s-a născut
Domnul nostru Isus Hristos!

Böhlerwerk

Ajuns aici
Ești cuprins de o mare de liniște
murmurul crenilor de brazi mângâie cerul
Legându-se dirijând parca
Valsul păsărilor.

Lumina transpare pe fațadele caselor
Cu ferestre deschise
Ca niște aripi peste coloritul florilor
Îndemnându-te parca să te oprești

Asta și fac: Plutec
În feeria micului burg
Oprindu-mă lângă râul gălăgios
Ca un vânzător de iluzii
Și curcubeie

Trezit de palele de vânt
Pe de salutul cântat al unui localnic
Privesc amurgul care ține în brațe
Micul oraș.

Încă o dată îl diviniziez pe Strauss
Îl simt pe fiecare colină
Sprijnind cerul cu inegalabilul vals.

Böhlerwerk

Hier bin ich nun,
getränkt in Endlosstille.
Nur Tannenzwiggemurmel koset
sanft den Himmel,
den scheinbaren Walzer der Vögel
bestimmend.

Das Licht gleitet auf schmucke
Hausfassaden.
Die offenen Fensterläden –
gleichen Flügeln über Blumenpracht –
mahnen mich wohl zum Innehalten.

Wohl soll's so sein: Ich schweb
im Märchenland der kleinen Burg,
am durchscheinenden Bach verweilend,
gleich dem Illusionen- und
Regenbögenhändler.

Belebt vom Windhauch,
auch vom Singsang eines
einheimischen Gräkes,
erfasst mein Blick die
Morgendämmerung, die's Städtchen auf
den Ärmern trägt.

Und abermals vergöt't're ich den Strauss,
fühle ich ihn doch auf jedem Muegel,
den Himmel stützend, mit seinem
unnachahmlichen Walzer.

Ins Deutsche von Hans Dama, Wien

Gheorghe A. Stroia

În loc de predoslovie

Iubirea – constanta vibrantă a umanului – o descriptivă și sinergică actualizare în romanul lui Virgil Stan

Frământările curente ale cotidianului și presiunea imensă pe care acestea le pun pe umerii contemporanului, obligă omul să iasă din atmosfera curent-banală, să-și caute refugiu într-o nouă lume creată de el, doar pentru el, o lume în care suntem invitați cu persuasiune să ne regăsim și noi. Unul dintre sentimentele care au cântat sau încântat speța umană, de-a lungul istoriei, este dragostea, ca trăire situată uneori deasupra oricărei morale, oricărui viciu și de foarte multe ori transformată în sentiment pur, nobil, din care să se nască povești de viață incredibile. Se știe, însă, că sufletul nu are vârstă, ci împrumută doar consistența amintirilor acumulate. Visul unei dragoste împlinite, împărtășite, este un sentiment pe cât de comun, pe atât de greu de realizat. Oamenii știu să iubească în multe feluri, să-și manifeste sentimentele, uneori – constructiv, alteori – distructiv. Se pricepe de minune să fie duplicitari, să transforme neadevărurile proprii în adevăruri pentru cei din jur, să închege dragostea față de un balon de săpun, să creeze iluzii terminate deseori cu dezamăgiri crunte. Rareori se construiesc iubirile ce se dovedesc a fi sincere, înălțătoare, netrucate de dorințe ori interese ascunse și meschine.

De-a lungul istoriei au existat celebre perechi de îndrăgostiți, care au făcut deliciul cititorului, împătimit să caute sublimul. Să amintim sumar, doar de câteva dintre ele: Cleopatra și Marc Antoniu – o iubire desprinsă dintr-un scenariu shakespearean, o dragoste tulburătoare, dar neîmplinită datorită uneltirilor și uneltirilor potrivnici. O altă poveste de dragoste incredibilă este cea dintre Shah Jahan și Mumtaz Mahal – finalizată cu ridicarea celebrei construcții Taj Mahal (monument funerar) devenit simbolul planetar al iubirii eterne, în care se odihnesc cei doi îndrăgostiți. Și, fără să uităm de romantismul shakespearean Romeo și Julieta – o poveste de iubire universală, iubirea imposibilă, tragică sub toate aspectele ei. Sîrul poveștilor incredibile de dragoste poate continua: Orfeu și Euridice, Cupidon și Afrodită, Ulise și Penelopa, Paris și Elena, Tristan și Isolda, Othello și Desdemona, Henry și Catherine, Maitreyi, Salim și Anarkali, Abelard și Eloise, Lancelot și Guinevere, Piramus și Thisbe. Iubirile moderne sunt „upgradate”, denotând – parcă – mai puțin romantism și implicând o mai mare detașare emoțională. Eroii acestora sunt oameni obișnuiți, însă, cu certitudine, povestea este lipsită de aura mitului sau doza de supranatural. Un astfel de love story, construit pe un triunghi al erosului este, „Zborul spre stele” al romancierului din Mangalia Virgil Stan, ce publică frecvent, sub pseudonimul Gelu Pescaru, pe foarte multe dintre revistele literare online sau tipărite din țară și din diaspora.

Romancier, prin excelență, Virgil Stan știe să deruleze cu flexibilitate, stil și vervă scriitoricească, un fir epic limpede, fără rupturi de ritm, să „picteze” personaje vii, pline de surprize, desprins – cu certitudine – din cotidian. În romanul său de dragoste, erosul – construit cu delicatețe și o deosebită atenție la detalii – este pur, lipsit de orice urmă de indecență ori trivialitate. Un om cu o experiență remarcabilă de viață are abilitatea de a crea stări de exaltare incredibile: picură peste scenetle „fierbinți” nevoia de tandrețe și romantism sau construiește declarații de dragoste desprinsă parca din nemuritoria poveste a sultanei Hafsa și a lui Yavuz Sultan Selim Khan (conducător al imperiului otoman, dar și un erudit creator de poezie arabopersană din secolul al XVI-lea); „...acum sunt ca o adiere a brizei care-ți șoptește, suspinând de dor, numele în noapte, când nispul umed mi se împletește în părul răsfățat peste umerii goi, dezmiertată de răcoarea mării. Sunt marea care-ți sărută buzele înfăbântate de arșița iubirii încă născută sau cerul înstelat care te îmbrășează în tăcere, așa cum pot fi și luceașărul animat la zenit în revărsatul zorilor. Îți port în gând sîmțul și mă îmbăt din tăria sentimentului de împlinire...”

Se spune că un roman fără o poveste este o scriere fără esență și vibrație și, de ce nu, lipsită de valoare.

La Virgil Stan există o poveste, în acest caz o furtunoasă idilă dintre „Cupidon” și „Afrodita”, ce se petrece sub privirile insidioase ale „Herei”. În roman, Ștefan, un bur-lac boem - arătos și bogat, le atrage în mreje, ducându-le în „alcovul” său pe cele două femei (mamă – Gloria și fiică vitregă – Dalia), construind două fulgerătoare povești de dragoste paralele. În acest triunghi al dragostei, la bază sunt dorințele raționale, premeditate, ale celor doi protagoniști maturi, iar spre vârf este dorința sinceră, căutarea febrilă de rost și împlinire a protagoniștilui mai tânăr.

Apar astfel diferențele clare de abordare, datorate experiențelor proprii și viziunii diferite asupra vieții – ca perpetuu spectacol. Romancierul se pricepe de minune să „deseneze” – în câmpul vizual al cititorului – florilegii, care să sublinieze feminitatea, să laude muza, fără întreprins cu precizia unui easornicor clvețean care, cu o deosebită răbdare și atenție la detalii, îmblîni roțița cu roțița pentru a-și perfecta mecanismul. Pedanteria este aproape feminină: „Rochița avea drapeuri frumoase, volanșe la decolteuri și bretele, iar la nivelul taliei era lucrată cu un passe plisat care-i scotea în evidență și mai mult talia subțire. Avea sandale albe moderne, cu talpă platformă, potrivite pentru orice outfit, să pară și mai înaltă. O poșetă minusculă îi atârna ne-glijent pe umăr”.

Femeia și feminitatea sunt punctate cu rafinament analitic – „Femeia trebuie de multe ori privită ca pe un obiect de artă. O originală sculptură a naturii, care a inspirat marii artiști ai lumii ce au generat opere nemuritoare cu dalta sau cu penelul lor. Fără o femeie frumoasă toate acestea nu puteau să apară...”, tot așa precum iubirea este intuită ca sens tumultuos dar și pozitiv al vieții, un rug ce trebuie perpetuu întreținut: „Iubirea nu poate rezista multă vreme dacă nu este exemplificată prin fapte, dacă zîlnic nu-i dai dovezi că există în sufletul tău, așa cum flacăra nu poate rămâne aprinsă dacă nu este alimentată cu oxigen. Ca să exemplifice acest lucru acoperi o lumânare cu un pahar făcând ca aceasta să se stingă. Iubirea nu poate fi durabilă dacă nu este protejată”.

Printre întâmplările derulate rapid, pe firul poveștii transpar frământări, întrebări, implicații și consecințe pe care unii dintre eroii și le asumă, iar alții le neagă cu vehemență. Povestea în sine nu are ceva senzațional, dar surprinde prin epicul actualitate, bine structurat, prin situațiile create și pasajele descriptive generoase. Finalul acesteia este oarecum infuibil, Dalia nu se căsătorește cu boemul Ștefan, ci face o altă alegere, care cu certitudine îi va aduce mai mult echilibru, pace sufletească și împlinire prin iubire.

Deși se dorește un roman modern de dragoste, „Zborul spre stele” are „ceva” din poveștile romantate ale mijlociului secolului al XX-lea, din boomul cinematografiei americane. Modern este cadrul fizic și conjunctura socială în care se petrece acțiunea, însă povestea și personajele imprimă „peliculei” o doză de parfum retro, ceea ce este încă un aspect inedit din punct de vedere literar. Citind „Zborul spre stele”, ne amintim de protaza formulată de Gabriel Jose Garcia Marquez, și anume: „Nu te iubește pentru ceea ce ești, ci pentru ceea ce sînt atunci când suni cu tine”. Un alt lucru imbucurător este acela că poezii și cărțile Armonii Culturale au devenit lecturile favorite ale unor personaje de poveste – Dalia (vorbind aici despre poeta Georgeta Minodora Resteman și cărțile sale de versuri „Descătușări – Fărâme de azală” și „Rătăcite anotimpuri”).

Din punctul nostru de vedere, lucrarea este încă o reușită – în arealul romanului de dragoste, iar Virgil Stan – un savoros cronicar al iubirii – ca sentiment unic, înălțător, universal valabil.

Adjud – Brumar

Grațian Székely

Străfin

Edina ajunsese la ușa holului ce dădea spre curte, așa care rămăneea, de obicei, deschisă. Dar pudelul își cunoștea teritoriul. Știa că dincolo de ușă nu avea voie; numai cu permisiunea mamei putea intra, numai în condiții speciale, ale căror clauze neînțelegându-le, mereu le încalea. Își luă iarăși postura de leu, santinele în exercițiu funcționii, stând într-un colț al ușii. Cu spatele la intrare, dar capul sucit spre interior.

Intră în camera ei, se trânti pe pat obosită; cu privirea în albul tavanului, se gândea la Nelu. Era simpatic; îl înținuse la singurul festival de muzică rock înținat în orașul lor. Câțiva tineri deveniseră prea stăruitori încercând s-o cucerescă și Nelu, ca un Don Quijote modern, cu tatuaje și ras în cap, îi luase apărarea. Un suflet neprefăcut și sincer. Dovezile de sensibilitate erau pretutindeni și treceau dincolo de căutătura isecitoare, de buzele mereu critice. Pentru ceilalți Nelu era o muld dur, a cărui opinie e bine să n-o iei în derădere. Constituția robustă, asemeni unui viking, obținută cu multe ore de mers la sala de culturism și cu pastilele absolut necesare dietei unui războinic scandinav, impunea respect. Peste toate acestea, Nelu era un draguț. Îl lipsea totuși acul rafinament, avea ironie care te pune pe gânduri fără să te jignească, avea dezvoltură de a vorbi despre artă ca despre o glumă. Ca despre un moft. De când o cunoșcuse, Nelu făcea eforturi vizibile de-a se schimba. Fusesse efastionat de istorie și înainte, dar acum începu să împrumute cărți din biblioteca Edinei, avea maniere mai îngrijite, era mai atent la ce îmbracă și cum se înfățișează celorlalți. Bucuroasă de provocările pe care le iscase, de faptul că băiatul își lua în serios rolul de prieten și apropiat al ei, bănuia că Nelu spera la o prietenie mai strânsă, mai intimă. Știa că Nora avea dreptate când îi spunea același lucru, dar nu înțelegea ce rău face. Ea ducea un trai confortabil, se știa ocrotită și ei de simțea bine alături de ea. Chiar dacă nu au fost împreună, și nici nu vor fi, ceva de câștigat avea fiecare. Se gândise să-i prezinte câteva din colegele ei și chiar discutase cu el despre asta. Băiatul le cercetase, le studiasse ca pe niște gănăniți degustând și savurând fiecare curs. Ea îi făcuse găsi câte o nepotivire, un lucru mic ce scârțâia, ce era altfel decât la Edina și concluziună cu patos că mai bine se înrolează în oastea burlicilor fericiți, ce pot aprecia fără sfială nuii oricărui fete, decât să fie sclavul unei mueri cumeceade.

Nelu se angajase la magazinul de piese auto. În șase ani câștigă încrederea patronului și afăcerea mergea în continuare numai sub coordonarea fiului său adoptiv, cum îl numea desori. Nelu se ocupa de vânzări, comenzi de produse, angajări de personal, contabilitate, de tot. Lucrurile s-au derulat în tihnă până când, într-o dimineață, șeful năvăli în magazin congestionat la față, cu mâinile tremurând de nervi. Din injurăturile pline de imaginație, sofisticate, pe care le rostea cu năduf, reieșea că se certase cu amanta, o moldoveancă de nouăsprezece ani, cu forme pline și voce senzuală. Și, pentru că Nelu era primul om ce-i ieși în cale venind dinspre ușă cu depozitul, îl apostrofă:

– De câte ori ți-am zis să nu lași sala goală?! Dacă intra cineva în magazin și fura ceva?!

– Șefu', știi că, dacă se deschide ușa, se aude sesizorul de prezență. Așa am știut că a intrat cineva, de asta am venit.

– Și dacă nu-l auzi?!

– Adu, nu-ți fă griji!

– Și iarăși ai pantalonii ăștia mizerabili și tricoul asta negru! De asta v-am dat salo-

pete? Tăcu strângând din dinți când văzu că patronul, alături de care pierduse multe ore prin cluburi de striptează și baruri, era pus pe harță și nu-i mai intra în voie.

– Și barba! De câte ori nu ți-am zis să ți-o tunzi, să ți-o aranjezi?! Nu înțelegi că sperii clienții?!

– Până acum nu s-a plâns nimeni. Credeam că e de-ajuns dacă sunt amabil cu clienții.

– Nu, nu eu! Luna trecută mi s-a părut că ai avut ceva minusuri în stoc, nu-i așa? – Nu, șefu'. Ți s-a părut.

– Da? Hai să vedem. Adu registrul de casa din luna asta.

Și începu să verifice câteva produse din stoc. Într-adevăr, lipsseau câteva piese. Șeful arătă cu bărbia spre registrul – zămbind sardonice. Nelu nu mai zise niciun cuvânt, se forța să-și stăpânească furia care-l cuprindea. Nu înțelegea ce s-o întâmplat, dar o ciudată senzație de frig îi cobora pe spinare. Să fi sustras vreun client sau colegul său din tura de după-masă? Dar el era nevinovat, de asta era sigur.

Momentele neplăcute pe care le suportase, nemulțumirile peste care trecuse îi orbită limpezimea minții și un clopot de sticlă îi acoperi solitudinea, înțelegerea. Munca nu înseamnă distracție. Dar până acum nu-l fusese presa la îndoaia loialitatea. Era destul. Era prea mult.

– Șefu', eu plec. Îmi dau demisia.

– Foarte bine. Și să nu crezi că-ți prieste cartea de muncă până nu plătești toate lipsurile.

– Salariul meu de pe ultima lună ar trebui să le acopere, zise Nelu ștergându-și fruntea cu un gest nervos.

Impinse cu putere ușa magazinului și c-un picior o-nchise injurând. Injurând moldoveanca trușeșă, blestemând firea nechibzută a șefului și ziua când cei doi s-au întâlnit. Peste câteva zile îl căută la telefon patronul cerându-și scuze. Un amic îl sunase într-o seară rugându-l să-i dea câteva piese, pentru că magazinul celelalte închisese deja. În grabă uitase să le treacă în registrul. Și mai ceru scuze o dată și-l rugă să se întoarcă. Nelu, cu ochii închiși, vedea acum lumina unei vieți lipsite de restricții formale, fără un program statornic, inflexibil. Nu mai intră în magazin nici măcar să-i ia cartea de muncă sau ultimul salariu. Va trebui să facă asta, dar, până nu era nevoie, preferă să stea deoparte. Se obișnuise cu viața de boom și-și ducea traiul reparând câte o mașină, câte o motocicletă. În ritmul lui, fără șef, fără obligații.

Edina se ridică în șezut și, cu mișcări încete, își desfăcu legăturile de la ghețele cu role. Le așeză pe masă și le încetă.

„Oare de ce sunt așa cum sunt? Oare cum ar trebui să fiu? De ce tot ce fac e greșit? Oare e greșit? Cine poate spune cu certitudine: asta e greșit și pe dos e bine? Poate ar trebui să mă duc la Domnul Gelu să-mi implanteze niște amintiri noi.” Sau niște amintiri de săptămăna trecută, când totu a mers perfect, sau despre revelația de acum doi ani, când l-a întâlnit pe cel mai minunat băiat. Care, după trei zile, a devenit cel mai nesuferit băiat.

Discursuri contradictorii îi treceau prin mințe. De ce toți răvnesc cu înverșunare și se iau la trântă cu soarta doar să aibă o relație? Dacă nu pot avea o relație de dragoste, atunci măcar o relație bazată pe ură. Oricum, numai să nu fie singuri. Băiatul de la revelația de acum doi ani, al cărui nume l-a uitat și nici nu vrea să-și amintească, o fermecase din clipa când a dat cu ochii de el. Și două zile după. În scurt timp l-a cunoscut, l-a deslășit cu adevărat: o inimă de porc în carapacea goală a unui crab. l-a spus înainte de a-l vedea pentru ultima dată. „Multumesc că te-ai folosit de mine.” Idiotul a zămbit satisfăcut – acceptând declarația ca pe-o recompensă binemeritată. Ar fi putut să-i despic capul să-i indese în carapacea goală de crab toate epitețele pe care le avea înfășurate în nări, pe limba și-n suflet însă, dacă i-ar fi zis gândurile despre el, i-ar fi făcut un serviciu. Porcul nu merita asta. Nu merita nimic.

Nu voia să urască. Era dependentă de iubire. Așa cum alți oameni sunt dependenți de alcool sau droguri, ea era dependentă de iubire. De iubire adevărată, cea care doare, care nu-ți îngăduie să dormi, să mănânci. Nu o iubire împăciuitoare, ca aceea a părinților ei, care pot sta departe unul de celălalt zile, săptămăni fără vreo greutate. Fără ca vreun rid să urce sau să coboare. „Acum voi închide ochii”, își spusese, „și toate lucrurile rele vor dispărea. În momentul în care îi voi deschide din nou toate vor fi așa cum trebuie, vor fi bune. Acum țin ochii închiși și toate dispar. Și o să-i țin închisi până când lumea va deveni mai bună.” Soneria telefonului o scoase din starea de plutare, de amorțeală. Se uită cu uimire în jur. Oare s-a schimbat ceva? Oare s-a împlinit vraja?

(fragment de roman)

Mircea Pora

Plimbare...

De la plecare, ne crescuse barba puțin la amândoi, obrazii prinzând o patină roșie, dar figurații încă erau un film, în vreo piesă de teatru, puteam tr-nce film. Treceam cu capetele cam plecate, prin satul ce-și leagă istoria mai recentă și de existența unui unchi de-al meu, ce-a dovedit dincolo de orice comentarii, că nu i-a păsat de moarte. Pentru faptele sale ar fi meritat un monument, o mică statuie, o placă, un ceva comemorativ, un pom plantat întru aducerea aminte a lui. Îl vor omagia pădurile, norii cenușii de toamnă, firele de apă ce scapă din țărnia munților. Mai departe, mai sus, unde cu adevărat eternitatea-ncepe, va fi cine să se ocupe statornic de el. Și dintr-odată, din spatele unor curbe, apare Piatra Scrisă. Mari împărați, decadați chiar și prin cronici, au trecut pe-ăcolo, regi, îmbrăcați decorativ în zale, prinți, spirite profund luminate. Femei celebre s-au dat jos din mașini, din trăsuri, pentru a pune mâna pe Piatră. Acum nu era nimeni aici, doar podul de cale ferată se ofilea deasupra ei. Cu o îndrăzneală pe care chiar nu mi-o recunoșteam, m-am apropiat de Piatră. Nu era nici mare, nici deosebit de groz, dar lumea se cam ferea s-o atingă. Într-o pornire, să nu zic inconștient, dar alimentată de-un ciudat curaj, am făcut câțiva pași într-acolo, o clipă m-am gândit să mă opresc, dar ezitarea a trecut, și ceea ce trebuia să se întâmple s-a și întâmplat... Piatra o dădusem la o parte și căutam să străng cu privirea, în acele hauri, ce le presimțeam a fi sub ea. Nu mă sprijineam de nimic, absorbteam sau eram absorbit de adănc, oricând aș fi putut să părăsesc pământul. Există și-un cântec ce-ți răsună în urechi când astfel de situații apar. Te înșoțești cu el, privești în abisul de sub tine, totul se multiplică în jur. Apa de jos, întunericul, nici nu mai știi, urcă până la tine și cât te-ai șterge la ochi, ești una cu ceea ce-a mișcat odată și acum parcă nu mai mișcă. Din străfundul creierului își la suprafață și s-astern pe fondul adăncimilor, în mod inexplicabil luminos, piese ale vieții tale și-ale vieților ce ți-au fost aproape. Apar și imagini ce te-au chinut cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou părinții, ca doi străini, pe nu știu ce străzi, de nu mai știu unde... și vocea cândva, tot felul de fantasmagorii, își cer dreptul din nou la libertate. Asta da, de asta-mi amtesc, le-am mai văzut, părinții la plimbare, fiecare pe cont propriu, ca doi necunoscuți, uite-i, nu-mi fac niciun semn, două capitale unindu-se într-una singură, un avion sus de tot, înainte de-a s-aprinde, un timp al istoriei, cu chip de om, îngălbénind de la o clipă la alta, gurile înghețate ale unui flău, necerțate de nimeni, singurătatea, pentru un moment spulberată, dar revenind iarăși în forță, plimbându-ne prin grădinile ei, și, din nou

Cristina Ștefan

Arta contemporană ne conectează la pulsul lumii în care trăim

Educația e un pas intermediar sper cultură. Cred că educația și cultura ne aduc mai aproape de un adevăr general valabil, ne de-subiectivizează într-un fel aparte, ne înlătură treptat ochelarii de cal ai egoismului. Ne ajută să înțelegem că oamenii au un fond comun și că ne diferențiem prea puțin prin trăsături fizice sau psihice, tot așa cum epocile se diferențiază prea puțin între ele. Pentru ca iată, citindu-l pe Pănaite Istrati sau pe Caragiale, avem senzația că au trăit în timpurile noastre. Consider că educația și cultura sunt condițiile esențiale ale devenirii umane. La întrebarea *De ce scrie un scriitor?*, iată răspunsurile:

Ana Maria Gibu (cea mică):
Răspuns: Știu din ce motiv scriu eu! M-au fascinat mereu literalele și cuvintele și am evadat de mică pe artele poeziei. Am descoperit apoi notele muzicale și muzica, crezând un timp că acesta va fi drumul meu, dar odată cu primele versuri scrise, mi-am dat seama că de fapt îmi doream altceva: nu să transmit, așa cum făcăm prin cântec, ce simt alți oameni, ci să spun eu celor din jur cum văd lumea prin ochii și sufletul meu. Așa s-a născut poezia. Ea este singurul lucru pe care nu mi-l poate lua nimeni. Este ceea ce știu eu și fac cel mai bine, din toată ființa mea, rațiunea modului meu de a fi. Îmi place să scriu, deoarece atunci când versurile se înșiră pe hârtie, mai încet sau mai repede, gândurile, sufletul meu se eliberează, orice umbră dispare, iar eu mă simt stăpâna lumii... mele. Așa am pășit în lumea oamenilor cu sufletul ca o aripă de înger, poezii, și mă simt foarte bine. Poezia mi-a adus mari beneficii pe care nu le-aș fi avut niciodată dacă nu scriam. Scrierul mi-a adus beneficii unice! Am cunoscut oameni minunați din lumea literelor care m-au acceptat ca prietenie în lumea lor! Mi-am făcut mulți prieteni, pretutindeni. Dar cel mai important lucru pentru mine scrierul... nu mă lasă să vorbesc niciodată singură, iar când vorbesc... mă ascultă până la capăt! La capăt nu am ajuns, încă! Scriu de dragul meu și al lumii! Scriu atunci când nedreptatea îmi pune cătușe, eliberându-mă! Scriu singură sub bucată mea de cer, mulțumind lui Dumnezeu pentru darul trimis!

Ana Tudoran:

Mai repede mi-aș întreba ce reprezintă poezia pentru scriitorul contemporan, mai ales că niciodată vreun scriitor nu s-a îmbogățit de pe urma poeziei, în schimb a contribuit din plin, prin căutarea de noi metafore, la îmbogățirea cuvântului. Metafora este cea care aduce o pată de culoare vieții, fără ea am fi mult mai săraci în exprimare, cuvântul ar rămâne plafonat și tern, fără puțință de exteriorizare a multitudinilor de trăiri interioare. Poezia este arta cuvântului, care uneori doar prin sugestie te face să zâmbești, să te întristezi, să empatizezi. Ca o încheiere, aș afirma că unii sunt născuți cu "sindromul" poeziei în gene: căutători de perle cuvântătoare. Pentru că suntem pe tărâmul imaginației poetice, așa încheia cu un vers de al lui Nichiță Stănescu: "Numai peștii se îneca cu apa!"

Mirela Orban:

De ce există poezie? Poate că să ne "trateze" pe unii dintre noi, fiind singurul "medicament homeopat" care, administrat în cantități mici și dese, în momentele potrivite, ne ține energiile emoționale "treze", le provoacă să asculte atent tăcerea aflată în interstițiile cuvintelor pentru a auzi ceea ce n-a fost spus. Înăuntrul tăcerii care înconjoară cuvintele trăiește adevărul. Claritatea oprește gândul, în întunericul de-acolo de jos, din adâncul fiicăruia însă, se naște lumina.

Cristian Tîrlea:

Ce legătură există între educație și cultură? De la educația... fizică la... culturism, nu-i decât un pas. Nu există "legătură" (mod) între educație și cultură. Sunt... stameze.

Floryana Turculeanu:

Pentru mine, poezia înseamnă agonie și extaz, și cu asta am spus totul!

Sorin Micuțiu:

De ce se mai scrie poezie? 1. Pentru că poezia este singura care cuprinde în ea toate

stările din care un suflet omenesc are nevoie să învețe, să cânte, să iubească, să mediteze, să viseze, să plângă pe umărul lui Dumnezeu sau pe cel al semenului său. 2. Motivul pentru care scriu mai mult poezie decât proză este acela că poezia produce mai multă bucurie, înălțare și incântare decât proza, de la care se nasc multe discuții și divergențe.

Mihaela Meravei:

Asta ne deosebește de toate celelalte vietuitoare, și asta stă la baza emancipării noastre, evoluției noastre până la contemporaneitate. Învățătura este una din cele mai frumoase arte pe care o regăsim în toate celelalte. Nu aș fi putut scrie versuri, dacă nu învățam alfabetul, nu aș fi putut picta, dacă nu învățam combinațiile și elementele din tabloul lui Moderece, nu aș fi putut sculpta, dacă nu învățam cuplul de forțe, astfel mână în mână arta de a învăța se reflectă în artele măiestriei și harului. Arta contemporană s-a rafinat până la subtilitate, lăsând liber spectatorul (cititor, contemplator) să interpreteze, să simtă creația în funcție de interiorul lui. O creație care ajunge în mâna consumatorului nu mai reprezintă ființa autorului, ci a întregii lumi, căci, dacă în ea se regăsește mai mulți oameni, ...devine o adevărată operă de artă.

Cristina Ștefan:

Arta contemporană? Spre deosebire de etapele anterioare ei, arta contemporană mizează mult pe ce se află dedesubtul realității, de aceea a devenit subtilă, dar caustică, rafinată, dar directă în codurile și simbolurile folosite. Arta contemporană coboară planul artistic, dar urcă mesajul transmis până la frizarea loviturilor simțite fizic, impact, crush, șoc, vizualizare în apogeu, resimțire fără atenționări. Arta contemporană nu mai folosește metafora sau clar-obscurul ci relatează în direct. De aceea dacă istoria, de pildă, ne arată dinamica relațiilor dintre oameni, popoare, grupări, atunci arta contemporană le explică și le analizează prin prisma suflătoare acumulatorie, cea a secolului XXI, experimentată și dezvoltată. Creatorii autentici de artă contemporană sunt și acumulatori de educație, cultură, știință, adăugând fantezia personală a exprimării lor. Mulțumiri celor 55 de autori în carte, Asociației Mutatis Mutandis, Bacău, președinte Alina Căprioară, Televiziunii Bacăul, director Sebastian Șufariu, tuturor colaboratorilor, Editurii ArtBook, site-ului Hermeneia.com, director Virgil Titarencu, UAP Bacău, președinte Dionis Pușcută, pictorilor implicați în proiect.

Irina Lucia Mihalca

Lucașfărul

Când gândul meu hoinar, cuprins de aprig dor,
Alegă ca nebun, s-ajungă-n Ipoțesti,
Tu, Lună-mi spui: ascunsă în înmărat decor:
Lucașfărul stă mândru pe bolțile cerești!
Iar Duhul lui se mișcă când buciumul îl cheamă,
Când codrul îi arată un cârd de cerbi cum trece,
Când somnul, vameș vieții, nu vrea să-i ieie vama,
Când Ea, se înfioară privind la ochii-i rece.
Tu, Lună, când ești plină și strălucеști în slavă,
Ești sau regină albă sau vatră de jăritic,
De tine-s dependentă și mă transform în sclavă,
Lucașfărul lucește privindu-mă apatic.
Și tristă mă închid în propriu-mi poligon,
Doar pana mea înșiră un vers de epigon...

Inscripție pe o piatră

Cerul s-a înnegrit de ațtea deziluzii,
frunzele nu mai zboară, timpul s-a plictisit de sine, de tine, de mine...

Prea obosit să mai strigi, singur și pustiu ești,
nu va mai fi nimic, doar morții ce speră,
nici iarba ce-ai atins, nici lacrima ta,
nici amintirile noastre... Nu va mai fi nimic!
Ochii tăi, ochii mei,
această ploaie răătăcită din noiembrie
într-o zi de primăvară...

În geamuri, imaginea ta va fi spălătă,
surăsul meu la fel...

Nu va fi mâine, nici jeri,
în orbe oglinzi, iubirea noastră va țipa,
copiii nu vor mai avea părinți,
nici cerul albastru nu va mai fi,
doar Moartea senzuală ne va zâmbi...

Tot ce construim și tot ce scriem rămâne,
în rest niște cruci!
Cruci și pietre, inscripții și ceva litere,
Ascultă timpul lor - picăturile ce curg
pe clăvirul anilor!

Cruce de lemn, albite de timp, peste movile,
pietre spălate de vreme și lacrimi,
multe pietre, în multe straturi!

Pietre care zac pe inimi și le apasă,
fără repaos roțile Timpului se rostogolesc,
Să spargem în două clepsidra
ca din ea să iasă somnul adânc!
Privește inima mea cu inima ta...

Eugen Evu

Darul dăruirii

Cu luna inversă și soarele-n spate
Umbră ta peste drum iar mă doare
Altfel decum a fost la Adio din toate
Căzutele brațe după îmbrățișare.

A mai fost ce va fi. Cine sunt
Vom afla din preaplînul uitării
Ca atunci la nemarginea Mării
Sărutându-ți zeiescul parfum.

Tânguit-am străbunilor mei
Ale celor din urmă catarge
Inspire ultima Thule, chei!
Niciodată talazul te sparge...

E de sine enigma ascunsă
E din sine astfel ocrotirea...
Între noi paideuma străpunsă
Cetlui-va prin hohot iubirea.

Să nu plângi ci trădează-mă lin
Ca să poți să suporti despărțirea
Eu nîcînd n-am știut să devin
Din ce pierdem, a rămîne iubirea.

Soaapte goale de vuint, suspine
Răscuțite cochilii cuviute,
Din orgasme, extaze sfînte,
Dinainte de logoș, divine.

Glorie Vieții etern devenind
Prin acea că-și arde etapele
Și zburata frînă ca gînd
Rezidește iar trup, prin aproapele.

Mă declin mie însumi! Abrupt
Te-am iubit ca să mor moartea mummii.
Cu lumina preaplînă ca fruct
Dăruindu-mă pradă și lumii.

Astfel stranie absența ta vie
S-a născut și făcut Poezie.

Surioarei poetese

Scriu să suport singurătatea-n sine
Știu că și tu tot asta faci, și-i bine
Prin diferențierele divine
Sămînța lumii-i Logos prin suspine.

Și poeteșele fac daruri, dar nu toate
între cuvânt și faptele-ntrupate...
Te las cu starea tă frumoasă
- a poetei ca mireasă...

Constantin Marafet

Festivalul „Titel Constantinescu”

Festivalul-Concurs Internațional de Creație Literară „Titel Constantinescu”, ediția a VI-a, organizată de Editura RAFET și Asociația „Renașterea Râmniceană”, își propune sprijinirea creatorilor literari din România și din diaspora. Concursul de literatură cuprinde mai multe genuri literare, la care concurenții pot lua parte (poezie, proză scurtă, eseu, teatru, critică, traducere).

Regulament

Etapele desfășurării concursului de volume sunt următoarele: primirea lucrărilor: 5 februarie - 1 Iunie 2013; jurizarea și stabilirea câștigătorilor: 1 Iunie - 1 August 2013; premierea și gala laureatilor: 21 septembrie 2013. Creatorii literari pot participa la concurs la unul sau la mai multe genuri literare, cu un singur volum care să nu depășească 120 pagini scrise pe computer, cu litera de 12, format A5. Nu sunt acceptate volumele publicate. Acestea se primesc la sediul Editurii RAFET din Râmnicu Sărat, str. Grădiștea, nr. 5, jud. Buzău, cod poștal 125300, pe CD, ori pe adresa de e-mail: editurarafet@yahoo.com.

Volumele trimise pentru concurs nu se returnează, după terminarea festivalului. Premiile care se vor acorda: 1. Marele Premiu „Titel Constantinescu” - publicarea volumului; 2. Premiul „Slam Râmnic - publicarea volumului; 3. Premiul „C.C. Dănculescu” - publicarea volumului; 4. Premiul „Octavian Moșescu” - publicarea volumului; 5. Premiul „Florica Cristoforeanu” - publicarea volumului 6. Premiul pentru traducere - publicarea volumului. Lucrările celor nominalizați la premii vor fi antologate într-un volum.

Abis lângă abis

Abysus abyssum invocato, este volumul de versuri — testament de zile bune și de zile rele, testament continuare din cuvintele poetului amestecate cu vorbele oamenilor, purificate de zicerile lui Dumnezeu. Este o antologie de autor, a fost făcută public la Editura online „Semănătorul” — Martie, 2009, deși editorii adevărați ar fi trebuit să facă tot posibilul pentru a lansa cartea și în format clasic, pe suport de hârtie, accesibilă publicului din orice zonă a zărilor de fum.

Totul se adună în jurul temei, se coagulează pe firul poveștii de a fi om și de a crede în Cel de Sus, în Yah Elohim în împletirea aceea de dor, uitare și vinovăție, povestea unei vieți simțind absența-prezenței lui Dumnezeu, sunt poeme din scrierile mai vechi ale lui Eugen Dorcescu: **Omul de cenușă** (antologie 1972 — 2001), 2002; **Biblice**, 2003; **Elegii**, 2003; **Moartea tălului**, 2005; **În Piața Centrală**, 2007, **Omul din oglindă** (antologie 2003 — 2008), 2008. Excepție face **Rugăciunea regelui Manase**, plasată în final, înainte de **Epilog**, dar apărută încă în 2001 (în volumul **Xodul**) și preluată de **Biblice**. Eugen Dorcescu își propune o carte de aducere aminte a scrierilor sale cele mai adânci, mai abisale, privind în oglinda poemelor care sunt aduse în prim plan de îngăduința divină. Relația om-poet-artist-eremit-Dumnezeu-singurătate ca prezență absolută a luminii, abisul în care fiecare poate cădea fie în sus, în Dumnezeu, fie jos, în omul de pământ amintind de Adam cel care a fost înțaiul. Se poate observa în acest volum evoluția psalmului scris de Eugen Dorcescu de la simple considerații și observații ale celui care crede, pe seama poveștii zilnice, la considerații năle. Poemele au numere în locul titlului, și aici și o taină a celui care își cântă credința ca relație pură și intensă, abisală, numere fiind o legătură directă cu acele cuvinte unice venite de Sus. La vechii evrei alfabetul era mult mai deschis, fiecare cifră avea și o valoare numerică, de aici esența zicerii exacte, în stilul științei de a ține universul în echilibru în fața abisului de din Dumnezeu și a abisului din om. **Prologul** volumului este intens și des-chide perspectiva scrierilor ce urmează: „N-a fost cu neputință. N-a fost greu./ Aseară am vorbit cu Dumnezeu./ La fel de clar, de simplu, de senin./ Cum ai tăi-făcut cu un vecin.../ E drept că E tăcea. Șau, mai curând, în fiecare gând./ În fiecare soaptă și impuls./ În fiecare zăbateră de puls./ Doar eu grădım. Și tăta că, treptat./ Discursul în tăcere s-a mutat./ Tăcerea s-a umplut de sens și fel./ Tăcerea era drumul către El./ Așa-I vorbeam. Spunându-I tot, deschis./ Așa-I vorbeam: Abis lângă abis”.

Prezența Celui Divin nu poate fi evitată de psalmistul poet, în orice fapt a zilei este prezent, în oamenii care au căzut, într-o clădire în ruină, într-o zi de iarnă dificilă, ca lepra, toate trimit la evenimentele unice ala cititorului de cuvinte divine, ale martorului Scripturii, căci asta este Eugen Dorcescu, martorul, prin poezia sa.

Natura relevă prezența Divinității prin frumusețea absolută: „Și totuși, în străvechia primăvară./ Mă pierd. Și-s fericit. Un altul sunt./ Îns de iărând, sânge și Cuvânt./ Ce vede pomi și flori întâia oară./ În scrierile sale Eugen Dorcescu privește tragedia umană din perspectivă Biblică, este viziunea sa profundă despre toate, o viziune pe care nu o tăgăduiește și de care nu fuge, o viziune care îi dă energie și fură energia într-un sens pozitiv: „Modelu-nfățșat de Mareea Cartel/ Ne e tot mai abstract și mai străin./ Ființe purtătoare de venin./ Murim încet și reproducem moarte.”

Poetul psalmist preia din stilul celor care au scris și copiat Scriptura, și-a asumat rolul de a primi versul din abisul perfect la modul delicat al scribului care scrie pur și simplu adevărurile prin Ochii lui Dumnezeu, e aici un model specific **Vechiului Testament** din Scriptură împletit cu memoria scriitorului modern care a cunoscut frământările vremurilor din urmă. Unori poetul trăiește la intensitate maximă relația specifică dor creștinilor practicantii, este epuizat, dorind să se sfâr-

șască totul, ca o eliberare, dar de fapt versul reîncape lumea de la început cu fiecare poem numerotat riguros, pentru a nu scăpa evidenței divine, trimittând spre eternitate.

Prezența omului afectat de păcat este insuportabilă Eremitului: „Azi-noapte, printre blocuri, un bețiv/ Rădea strident, striga, sporovăia./ Și-un grup de-aceiași teapă-l însoțea./ Incurajând delirul lui tardiv.” Este imaginea căderii totale a omului, iadul care începe de aici.

Singura șansă pentru cel lucid, pentru cel care veghează, martorul liniștit este lauda: „Lăudat să fi, Doamne./ Pentru lumină și soare./ Lăudat pentru alba ninsoare./ Lăudat pentru ploii, pentru grâne./ Lăudat pentru luna și stelele, ce clipesc primăvara în rău și-n fântăne./ Lăudat pentru bucata de păine./ și pentru paharul de apă, date mie ieri, date azi, date mâine./ Lăudat că ești Duh. Că-mi vorbești/ fie-n vis, fie-n suferință, fie-n gând./ Fiind-că ești./ Lăudat pentru-miresmatele ierburi. Pentru/ frunze și flori./ Lăudat că-n final mă omori...” Finalul psalmului nu este unul trist sau pesimist, este chiar eliberarea de trup, ieșirea spre cer, lauda nu este zadarnică, se simte aici una din dimensiunile credinței: nădejde, apovî moștenirea vieții veșnice, de într-o altă dimensiune, tensiunea poemului se rezolvă mai mult prin ceea ce nu spune, prin **tăcere** în sensul marilor profeți, revelații în Scriptură. Influența teologiei lui Dumitru Stăniloae este vizibilă, contemplația credinciosului poate deschide perspectiva asupra luminii de sus, peisaj cu lumini intense, greu de pus în cuvinte, dar poetul are privilegiul de a putea șopti miracolul...

Unitatea de măsură a zilei este dată de prezența lui Dumnezeu: „Faptul că ești și nu ești/ e o z”. Suferința este modul de cunoaștere al credinciosului: „Lacrima chiar, căzută pe piatră./ are formă de cruce.” Deschiderea spre eternitate dă poetului psalmist emoția adâncă a celui care vede dincolo de semnele zilei, emoția care afectează trupul prin puterea ei de a veni din altă dimensiune: „înflorat până-n mădruv, deasupra negurii ultime./ deasupra negurii primordiale”.

Raportul om — Dumnezeu este tranșat clar, fără speculațiile intelectualelor fermec de abisul propriu: „Aceasta e desăvârșire/ nimicului./ Tatăl poate exista/ fără lume./ Dar lumea/ nu poate/ exista/ fără Tatăl”.

Asumarea destinului propriu așa cum a fost proiectat de Dumnezeu pentru fiecare, în mod specific, fără generalizările mundane este dimensiunea memoriei de artist și de om: „Atunci, mă ridic./ și Domnul, zămbindu-mi./ mă duce pe drumul știut./ în calvarul știut./ un om și o cruce”.

Dreptatea lui Dumnezeu se vede în fiecare vers. Eugen Dorcescu nu speculează, lasă vederea spre viață nealterată de viclenia umană: „Plouă peste biserică veche, dellemn, plouă peste ierburi și cruci./ peste scheletele celor vii, plouă/ după o misterioasă măsură”. Sunt versuri în acest volum care tranșează speculațiile poetice, apelând la revelația divină: „Lumina —/ substanță/ a eternității”. Prin cuvinte omenești, poetice, evident, poetul psalmist evocă raiul, viața de dincolo, cu mijloacele care ne sunt pușe la îndemână în această dimensiune: „Ștele și constelații nu sunt/ decât schelete de sfinți, risipițe/ în lutul văzduhului”. Mesajul divin este scris în noi, nu-l putem evita, este clar și trebuie astfel asumat, Dumnezeu și-a făcut partea, e rândul nostru: „Oamenii doar, covârșite de lumină./ par gârbove senne./ hieroglife de tină”. Există șansa ca cei care sunt aleși și acceptă această alegere să vadă ceva din lumea de dincolo: „Domnul arată celor/ aleși/ un mic paradis./ un eden virtual./ înainte de stingere”. Această privire descoperă eremitului sensul morții, ca legătură a omului de trup și despărțire de Dumnezeu, pentru o clipă, apoi totul se întregeste: „Toate cele ce sunt/ se impart, ne-mpăcat./ între cer și pământ./ între lut și văzduh./ Moartea doar mediază/ între carne și duh”.

În poemul 90 există definiția stărilor prin care trece ființa umană, posibile stări, accesibile prin voia divină, trei stări, trei creeri, unul jos, altul sus, revelația ca certitudine

a ceea ce încă nu este, esența credinței depline, mărturia celui condamnat la moarte: „Al treilea și ultimul nivel./ Cel revelat, e mai presus de-aceste/ Închipuiri și-nspăimântări terestre./ Doar duhul se încumeta spre el./ Doar duhu-n zboru-liber către El./ Șoptind, ca ucenicul: Domnul este!” De fapt prin mărturia aceasta omul îl strigă pe nume pe Dumnezeu, acest este numele Lui, așa cum și L-a spus lui Moise, l-a zis omului, deci. Copilul își cheamă Tatăl.

Volumul se încheie cu o rugăciune, este umilința celui care știe dimensiunea abisului, închinind cercul cunoșterii prin psalmul poem, este exemplul celui care ajuns în locul ultim al existenței face legătura, în trup fiind, cu Dumnezeu, e **Rugăciunea Regelui Manse**, după Scriptură, o rugăciune sinceră, a celui descoperit în fața lui Dumnezeu, a celui, încă, rob în carnea limitată: „Căci pe Tine Te laudă toate puterile cerului./ și a Ta este slava, în vece. Amin!” E o traducere de text biblic, simplu, etern. Cartea se încheie cu un prolog, încheierea care denotă revenirea lui Iisus, apocalipsa, descoperirea ultimă: „Crezând și totuși nu. Căci, mai presus/ De vorba noastră vană și frivă./ Resimț Cuvântul răstignit în slavă/ Și-mpururat pe crucea lui Iisus”.

Efortul spiritual, bălăia omului cu sine, cu neștiința sa, cu limitarea sa, efortul de cunoaștere prin psalm, după modelul scribului din vechime, măsurat cu viața sa, este cuprins în această carte semnată de Eugen Dorcescu, eremitul prins în poemele sale, prin care a murit, a înviat și s-a salvat de la uitare...

Volumul nu este unul comod, autorul a folosit teme, idei, cuvinte, imagini, trimiteri care au importanță doar pentru cel inițiat cu abisul, la limita dintre poet, teolog și eremit, pășind peste marginea abisului, cu toate consecințele. Cititorul va trebui să-și asume responsabilitatea cunoașterii în momentul în care abordează volumul, pentru a înțelege discuția această simplă, dar necesară și de a accepta transformarea sa pe timpul discuției cu vecinul său, de partea cealaltă a abisului, Dumnezeu...

Boris Marian

Acele cuvinte

Când am rostit prima oară Acele cuvinte, Am simțit că mă-ntorc Din părințe-n părințe, Se făcea că urcam Sfântul Munte Sion, Pași mei străbateau Valea Kidron, Ascultam Psalmii, Cântarea Cântărilor, Eram la izvorul fluviilor, măntor.

Ai toată viața înainte

Ai toată viața înainte și cea de-apoi, fără cuvinte, centaurul îl știe, toate, e filosof și are carte, piticul roșu umbra-n lume, iubirea n-are niciun nume, dar roșul este ucigas, omul o știe, e părtaş. Apoi urmează o poveste, Pacientul tace, nu mai este, Cutia neagră din avion, a fost acunsă de-un poltron. La Sfântu-Așteaptă eu mă-nchin, Ah, ochi albaștri, păr divin, La Tiffany se bea cafea, Mă cheamă iar iubita mea, Astfel scria un biet nebun lubind pe un afet de tun.

Abrupt

Drum abrupt, nedrept de abrupt, înțeleptul îl ocolește, poetul nu este un înțelept, smârcuri pustii exprimate plictisul, astfel se rup ptenții, legături de rudenie, numai iubirea preferă înălțimile, Gloria este doar la buza păstăriei, Eu prefer buzele tale, iubito.

Natura umană sub formă de grafit sau diamant

(1)

Îmi aduc aminte cu plăcere de orele de chimie din timpul școlii generale și ulterior al liceului, când învățam despre diferitele forme sub care se poate prezenta elementul numit „carbon”. Erau dimineți plăcute, în care mirosul întepător al difuzorilor substanțe din laboratorul de chimie îmi dădeau senzația intrării în atmosferă densă a unei alte planete din sistemul nostru solar. De fapt, chiar așa și era, fiindcă de îndată ce treceai de pragul aceluia țărâm ce părea mistic pentru elevi, ajungeai în fața meselor pe care erau dispuse tot felul de instrumente specifice în genul eprubetelor, paharelor de tot felul, retortelor sau a altor dispozitive ingenioase pentru manipularea moleculelor și atomilor. Pot spune că am îndrăgit chimia chiar de la început, fiindcă era fascinant cum puteai, asemenea unui alchimist medieval, să combini substanțe având anumite caracteristici bine definite, pentru ca ulterior să obții ceva nou, complet diferit, bineînțeles în mod intenționat, dar uneori și din întâmplare. Nu pot să uit acele lucrări de laborator la care rezultatul era cu totul altul decât cel prevăzut, iar nu de puține ori eprubeta colegului se colora în nuanțe ce trădau un rezultat neașteptat, ba chiar nedorit, dacă este să ne gândim la nota pe care trebuia să o obținem. Cine nu s-a disțrat copios la orele de chimie, când panglica de magneziu fie nu lua foc, fie ardea mai mult decât trebuia, spre deirul celui care o ținea cu o penetă lungă? Sau cine mai nu mă ține minte frica fețelor, care la cea mai mică „aprinde-re” nedorită sau bubuitură, datorită substanțelor puse în cantitate mult prea mare, erau gata fie să fugă din laborator, fie să se ascundă pe sub inesele din încăperei? Oricum, farmecul laboratorului de chimie rămâne aparte pentru fiecare generație de elevi, mai dificil fiind pentru profesori să stăpânească elanul inventiv sau distructiv al „invățăcelilor” în ce privește arta combinării elementelor.

Dintre lecțiile cele mai interesante pe care le-am învățat despre „taina” atomului, cel mai mult m-a impresionat cea cu privire la chimia carbonului, care se află la baza a tot ceea ce are viață pe pământ. Carbonul și hidrogenul, aceste două elemente aflate într-un permanent mariaj mai mult sau mai puțin poligam, ne oferă exemplul complexității și simplității, deopotrivă. Complexitate datorită nesăvârșitelor lanțuri moleculare, care pot avea chiar dimensiuni macroscopice, vizibile cu ochiul liber, dar și simplitate, fiindcă la bază se află o legătură numită „covalență”, de punere în comun a electronilor din stratul final, sau de „valență”, un fel de modalitate de unire a elementelor, de iubire chiar!

Legat de carbon ca element pur, acesta se va afla obligatoriu în structuri compacte dezordonate, acesta fiind cazul grafitului, sau total ordonate, acesta fiind cazul diamantului. Surprinzător sau nu, grafitul, sau cărbunele din care se realizează minele de creion, și diamantul cel atât de prețios au aceeași compoziție chimică, diferența fundamentală fiind absența sau prezența ordinii riguroase. Există o ordine și a grafitului, însă ea este doar la nivel de „colectivități de atomi”, care glescează una peste alta, conducând la dezagregare la cea mai mică tensiune mecanică aplicată. În cazul diamantului, structura este compactă, partea fiind cuplată deplin în întreg, astfel încât tensiunea mecanică se distribuie în tot volumul, nefiind capabilă să desprindă nici cel mai periferic atom.

Pornind de la acest ultim aspect, u este curioasă pentru transformarea grafitului în diamant, lucru ce s-a obținut, conducând la apariția așa numitelor „diamante industriale”, similare celor naturale. Procesul în sine presupune exercitarea unei presiuni mecanice considerabile, care să forțeze „colectivitățile” dezordonate de atomi de carbon să se alinieze într-o structură cristalină compactă. Acest aspect în mare măsură teoretic, s-a verificat experimental, dar dimensiunea diamantelor industriale rămâne destul de mică în raport cu a celor naturale. Mai precis, știința omului nu întrece deocamdată știința naturii și mai sunt încă multe de învățat din ceea ce ne este puș la îndemână în realitatea înconjurătoare.

Melania Cuc

Actul nostru secret de identitate europeană

Cultura Tradițională Imaterială Românească din Bistrița Năsăud, Riturile de trecere, actul nostru secret de identitate europeană

Cartea semnată de Vasile V. Filip și Menut Maximilian, a apărut recent la Editura EIKON din Cluj-Napoca. Este un regal editorial, fiind un eșanion de frumusețe spirituală rurală cu valențe din sfera artei culții și a literaturii de bună calitate. Beneficiind de o grafică rafinată, de bun gust care este în simetrie perfectă cu conținutul celor aproape 500 de pagini, însoțită și de un CD cu imagini și piese muzicale, care o îmbogățește în informație, lucrarea este modernă, surprinde și îndeamnă la o clipă de reflecție. Ca într-o rugăciune.

Am citit, de-a lungul vremii destule cărți de etnografie și folclor, unele chiar volume impresionante prin transparența pe care o făceau cu lumea care a fost și cea care este, dar recunosc că niciuna dintre aceste lecturi nu a avut darul de a mă emoționa precum cartea de față. Este ca o oglindă în care fiecare dintre noi, viețuitorii acestei zone miracifice, ne regăsim ca într-un act de stare civilă. Faptele decupate din amintirea bătrânilor din satul contemporan, obiceiurile care leagă ca un fir de argint etapele și vârstele Omului, de la leagăn până la groapă, sunt detalii vii ale unui monument editorial de valoare, sigur, europeană.

Noi, generațiile care încă mai avem o legătură prin rудele în viață, sau prin crucile din țințirime, cu ceea ce a mai rămas autentic din tradiția de odinioară, sătească.

Etnologii Vasile V. Filip și Menut Maximilian au cococotat un exercițiu de restituire a unor valori colosale și care, nedescoperite la timp, ar fi riscat să se piardă.

Profesioniști și mănăitorii de condei de mare clasă, autorii nu s-au rezumat să compileze teze și teorii, să mixeze imagini și momente pe care le-ar fi putut găsi, poate, și în arhive și biblioteci. Au colindat satele din județ, au zăbovit în casele ultimilor țărani autentici (zic țărani, pentru că de..., în curând îi vom numi fermieri).

Cu discernământ și vocație de căutători de comori care nu fac referință la aur sau nestemate, comori mult mai prețioase pentru noi, cei doi ne-au mai dat un motiv să fim mândri ca suntem români.

Vasile V. Filip și Menut Maximilian ne-au arătat că există o literatură spirituală, ne-au reamintit că aveam rădăcini, că avem un rol al nostru pe acest pământ. Științific lucrat, cu argument bibliografic bine selectat și așezat în oglindă cu realitatea palpabilă a satului actual, sau a celui doar din amintiri, autorii au pornit travaliul făcerii cărții de la punctul Zero, din secunda în care ne întrebăm cu toții: De unde vin copiii?

Ca veritabili antropologi, etnologi de profesie, au atins mai toate etapele care leagă viața de moarte. Au prins și subiecte tabu, dar și altele în care vizualul și rolul colectiv sunt decisive pentru o civilizație așezată, agrară, cum a fost a noastră. Satul care demult a suferit la Cer, generațiile de moși și strămoși sunt evocate pertinent, prin stilul pregnant științific al logოსului.

Nimic nu este de prisos în pagina scrisă și nici în paginile care sunt îmbogățite cu

Știre literar-culturală

Poetul timișorean Eugen Dorcescu este prezent, cu ample esanțioane din creația sa, în monumentală ANTOLOGIA POEZIEI UNIVERSALE: MAS DE 9.100 POETAS DE 175 PAISES - Editor Fernando Sabido Sánchez, Madrid, 2012. Autorul acestei enciclopedice Antologii, Fernando Sabido Sánchez, scriitor și pictor abstractonist, bine cunoscut și foarte apreciat în întreaga lume hispanică, a reținut din opera lui Eugen Dorcescu texte aparținând volumelor *Poemas del Viejo - Poemele Bătrânului* (traducere: Rosa Lentini), *Elegias de Bad Hofgastein - Elegiile de la Bad Hofgastein* (traducere: Coriolano González Montañez), o inedită, *Añoranza* ("Nostalgie", talmăcită de Coriolano González Montañez), și poema de mare circulație *O arhiamintire*, versiune engleză de Paul Abucean (*An Arch-Remembrance*, descoperită, probabil, pe Internet).

Corina Diamanta Lupu

Daniela

(1)

Pe Daniela mi-o voi aminti întotdeauna așa cum am văzut-o prima dată: o fetiță de 12 ani, desculță, tremurând de frig, îmbrăcată într-un capot de stambă zdrențaros și decolorat de prea mult purtat, pe cap cu un „batic” încropit dintr-o batistă bărbătească. Era începutul lui octombrie 1989 atunci când am cunoscut-o și mă aflam împreună cu elevii mei, printre care se număra și ea, la practică agricolă pe câmp, la cules de arahide americane. În ziua aceea, vântul bătea rece și tăios, cerul învolburat de nori amenința să se prăbușească parca asupra noastră, iar aerul mirosos deja a zăpadă.

O zi de practică agricolă la arahide americane

Am început pentru mine - proaspătă profesoară de rusă și română la o școală generală și un liceu dintr-o mare comună din sudul Olteniei - cu practica agricolă. Timp de o lună încheiată, elevii de liceu și gimnazii sub supravegherea cadrelor didactice, ajutau la strângerea recoltei patriei și abia apoi aceștia începeau propriu-zis cursurile. Așa se face că după două săptămâni la cules de vie, au urmat încă două săptămâni la strâns de arahide americane. Dacă la vie mi-aș fi fost cum mi-aș fi fost, pentru că vremea ținuse cu noi, la arahide timpul se schimbăse brusc, odată cu întâi octombrie. Astfel, după ce o doar 24 de ore în urmă un soare arzător pârjolesc totul în jur, noaptea adusesse cu sine o ploaie rece și mărunță, cernută cu dărnice până în zori. Dimineața primei zile de practică la arahide americane s-a arătat dezbrăcată de strălucire, într-o lumină mohorâtă. Văzând cum stau lucrurile, m-am îmbrăcat gros, mi-am încălțat cizmele de cauciuc și am plecat spre școală. În poarta școlii trăsesse deja unul dintre tractoarele cu care urma să fim transportați spre câmpul de arahide, iar copiii așteptau frumos alinați, fiecare cu câte o găleată în mână, să se suie în remorci. După ce m-am asigurat că toți elevii ce îmi fuseseră repartizați se cocotaseră în remorci, m-am urcat și eu în cabină, pe scaunul lângă tractorist. Cu chiu cu vai, printre hărtoace și hurducătură, cu o viteză de melc, am ajuns la locul faptei. Am coborât cu toții din tractor și ne-am grupat, așteptând ca inginerul agronom să ne îndrume spre parcela pe care trebuia să o recoltăm. Între timp, au mai sosit pe câmp și alți școlari și profesori.

Cu ochi albaștri și în picioarele goale

Agronomul, un om cu experiență în ale câmpului de arahide americane, ne-a explicat cum să pro-

cedăm pentru a dezghioa din pământ prețioasele roade ce urmau să plece la export peste mări și țări. Instrucțiunile fiind gata, nu mai rămânea decât să trecem la treabă. În acel moment, în rândul elevilor, obișnuiți cu ritualul practicii agricole din anii trecuți, s-a produs o vânzoleală: ca la o comandă neuzită, aceștia au rupt rândurile și au luat-o la fugă spre parcelă. Brusc, m-am aflat în urma lor, alături de alte profesoare, de directorul școlii și de agronom. Lângă mine s-a aciuat o fetiță pe care nu o observasem până atunci și care nu se lipise de ceata ce o luase la pictor puțin mai devreme. Înaltă, bine făcută, cu ochi albaștri, față de păpușă și păr saten ondulat, aceasta tremura din tot corpul, vântul de frig, în timp ce vântul rece îi umfla cărpa de veșmânt pe care o purta; picioarele goale i se făcuseră negre, iar mâinile i se înflecaseră, albe, pe mănecul găleții. „Doamne, ce frumoasă e!”, mi-am spus privindu-i chipul, pentru că în clipa următoare să nu mă pot opri o să mă întreb în gând: „Oare măcar chipul o fi având fetița asta pe ea?”

„Pe ea o crește bunică-su”

Mi-am dezbrăcat imediat pardesiul și apoi vesta de lână pe care o purtam pe sub el. Întorcându-mă spre ea, i-am oferit-o.

— Ține, i-am spus, îmbracă-te, o să te îmbolnăvești dacă nu îți iei o haină mai groasă pe tine!

Copila m-a privit scurt, cu o demnitate hotărâtă în ochii ei albaștri și apoi a început să alere spre parcelă, lăsându-mă cu mâna întinsă. Am pornit-o după ea.

— Nu vreau să îți fac rău, i-am spus, te rog, pune vesta pe tine. Cum te cheamă și în ce clasă ești?

— Daniela, mi-a răspuns ea tăios, sunt la a șasea B.

Am obligat-o să îmbrace vesta. Între timp, sosiseră lângă noi și celelalte profesoare.

— Lăsa-ți-o, domnișoară, în pace și nu îi mai tot căuțai! Asteia în coarne, a spus una dintre ele. Nu păteșea asta nimic, e învățată cu frigul.

— N-are părinți?, am întrebat-o eu, preocupându-mă că nu auzeam ce spusese.

— N-are, mă-sa muri din beție, a lovit-o tractorul, iar ta-su să duse pe lumea aialtă tot de prea mult trăscău. Pe ea o crește bunică-su.

Haine de la București

N-am mai zis nimic. Mă gândeam la cocioaba în care locuia probabil Daniela, singură cu un bătrân, lipsită de dragostea mamei, de grija tatălui, fără nicio bucurie. Parcă aerul îmi era greu la respirat și totul în jur suna a batjocură, a cruzime, a dispreț. O priveam pe Daniela cum aduna arahide, rebegită de frig, dar dărâș, luptându-se să nu arate că de mult se temea de desconsiderarea nemiloasă a colegilor și a profesorilor. La sfârșitul zilei de practică, nu i-am mai cerut Daniela să îmi dea înapoi vesta pe care i-o împrumutasem de dimineață, cu toate că ea a venit să mi-o aducă. Seara, m-am grăbit să merg la poștă, să sun la București. Le-am povestit părinților mei de Daniela și i-am rugat ca până la sfârșitul săptămânii, când reveneam acasă, să îmi pregătească un pachet în care să pună hainele pe care eu nu le mai purtam, pentru a le aduce ei.

Cadou de la domnișoara profesoară

Un pardesiu cumpărat de la Roma de la Copilul, un basc tricocat, luat de la Eva, cu care făcusem furori în liceu, un hanorac de blană, ghete tip adidas, bluze cu imprimeuri vesele, pantaloni eleganti și sport, pantofi și cizme de piele, acestea au fost câteva din articolele de îmbrăcăminte pe care i le-am dăruit Daniela săptămâna următoare. Vestimentația ei era diferită acum de a celorlalți copii din comună. Daniela era curată și frumoasă și hainele veneau bine pe ea, așa că atunci când ieșea pe stradă, stârnea mirarea și invidia celor ce o vedeau. Din sărănoaca pe care nu dădea nimeni un ban măcar, fetița aceasta se transformase într-o mică domnișoară prezentabilă, care nu putea rămâne neobservată.

— De unde ai, fă, hainele astea de pe tine? Ți le cumpărași tu?, era întrebată pe uliță Daniela, la tot pasul.

— Mi le dădu domnișoara profesoară, răspundea ea, fără să se lasă intimidată, chiar mândră de ceea ce i se întâmplase.

— Și nu-ți luă, fă, bani pe ele, nu te puse la treabă?, continua dialogul. Ți le dădu domnișoara, ție, una de la țară, doar așa, că îi plăcu de tine?

— Da, domnișoara profesoară mi le aduse cadou, răspundea Daniela, cu ochii măriți a mirare și cu o șiretenie naivă în glas.

Ion Căliman

E vremea colindelor

În cadrul poeziei obiceiurilor tradiționale de peste an, specifice zonei făgetului, se detașează ca frecvență, ca valoare artistică și documentară colinda de ceață (propriu-zisă), în zeci și sute de variante, obiceiul colindatului fiind aici o realitate încă vie a sărbătorilor de Crăciun și Anul Nou, la care participă, în mai toate satele, întreaga comunitate. Trebuie specificat faptul că zona în discuție, împreună cu Ținutul Pădurenilor din județul Hunedoara și Valea Mureșului din județul Arad, sunt unice la nivel național în ceea ce privește folosirea dubelor în timpul colindatului. Aceste instrumente au rostul nu numai de a vesti comunitatea și de a produce ample zgomete în vederea alungării puterilor ostile regenerării universului, naturii, satului și omului, ci sunt întrebunțate și ca fond sonor, ca armonie și ritm pentru interpretarea colindelor, ca elemente de subliniere a diferitelor momente ale desfășurării obiceiului, cât și pentru a crea suspansul necesar trecerii de la o secvență la alta a acestuia. Astăzi, dubele dau și o notă de spectacular. Prin bății deosebite, aceste instrumente străvechi, structurate pe măriri și ritmuri diferite, dau, laolaltă, o poliritmie unică (în unele sate ca Brănești, Curtea, Povergina, Breazova, Temeșești, Sintești, Românești, Bichigri ori Bătești există de la 2 la 6 categorii de dube, pe specializări și denumiri aparte: creța, mîca, mîlcoția, dubla, dubla-mîlcoție, marea, dubla-mare), scormonind din străfunduri atmosfera și comunitatea respectivă, precum o covârșitoare avalanșă sonoră ce-și trimite ecourile departe în noapte. În cercetările pe teren, am constatat momentele specifice colindatului, primind prețioase informații despre constituirea cetelor de colindători, despre structura și vârsta lor, despre perioadele ce preced colindatul, despre comportamentul social și statutul moral al ceteci, cât și despre responsabilitățile ce se stabilesc în cadrul acestora, precum și despre modul de desfășurare al repetițiilor. Am observat pe viu că textul colindelor își păstrează în general coerența față de obicei și că în trecut aceste texte erau mai numeroase față de repertoriul actual.

De altfel, am putut constata că funcțiile străvechi, ritualice, ale colindelor au dispărut

ori s-au atenuat, acestea fiind compensate adesea de virtuțile spectaculare, de festivism și de subliniere a relațiilor protocolare (sau parentale) între indivizii colectivității.

Ca act folcloric global, obiceiul colindatului cuprinde perioada dintre 15 noiembrie și 25 decembrie, deși în unele localități poate începe și pe 6 decembrie (de Sfântul Nicolae), iar în unele sate, mai nou, repetițiile încep în prîpă, numai cu câteva zile înainte de Ajun. Colindatul se realizează de către un grup de tineri, numit ceață de colindători, dubași, dubai sau echipă. În trecut, din grupul respectiv făceau parte numai feciori, dar și tineri însurați de puțină vreme. Astăzi alcătuirea ceteci este eclectică, din ea putând face parte de copii de 13 - 15 ani, chiar vîrstnici, mai ales cu anumite misiuni (purători și jucători de cerb, vîtafi, străjari sau ipeș, dar mai ales ca instructori ai grupului respectiv). Colindatul începe în după-masa sau în seara de Ajun și ceata are obligația de a colinda toate casele, respectându-se o anumită ierarhie din comunitate, începând cu preotul, primarul, dascălul. Nu se colindă casele unde de curând a avut loc un deces și nici gospodăriile care nu doresc să fie colindate. Acompaniati de instrumentiști, în ritmul dubelor, pe marșurile specifice, colindătorii străbat ulițele, oprindu-se la porțile ori ferestrele caselor, intonând așa-numitele colinde de fereastră sau de ușă, însușindu-le de bății de dube, strigături și chiuituri. Colindatul, cu întregul său ceremonial, are loc toată noaptea, această practică nocturnă fiind legată de o veche tradiție.

Colindele se execută afară ori în casă, în gospodărie unde sunt invitați. În casă se cântă 2 - 3 colinde, sau, la cerere, mai multe. Din loc în loc, se organizează jocuri, de preferință în gospodăriile unde sunt fete de mărit. Pe traseu, alaiul colindătorilor se înmulțește cu alți tineri și tinere din sat și cu mulți „spectatori”. În seara colindatului, ceata cîncează la o anumită casă, unde sunt invitați vecinii și fețele din jur, apoi se colindă până dimineața. În satele mai mari, de continuă și în seara Crăciunului.

La sfârșitul colindatului, la „casa de dubă” se organizează o cină, urmată de hora satului, la care participă întreaga comunitate.

Un bărbat special (Tot sacu-și are peticul)

Uneori, când îi spunea ce fericit este că o are-n viața lui, Laurei îi venea să-i urle-n față.

— Asta s-o creadă mută! Chiar consideri că sunt și mai tâmpită decât sunt?!

Și totuși, uite că a reușit s-o cucerească. Prima dată când a impresionat-o, a fost la ea în birou. Birocrația românească și legile ambigue l-au împiedicat să rezolve niște acte în legătură cu studenția fiicei lui, un lucru care ar fi trebuit să fie floare la ureche. Astfel de situații o scoteau întodeauna din pepeni pe Laura. Nu suporta în jurul ei reminiscențe al comportamentelor imbecile din vremea comunistă.

A ascultat oful omului, apoi a pus mîna pe hîrții, a mers unde trebuia de mers, pe firul celor legale, și gata. S-a făcut treaba. Nu a fost nevoie decât de un pic de servilitate. Ori, funcționarii publici, cu indolența lor proverbială, nu au mișcat un deget, pînă când un sef nu i-a luat puțîn de urechi. Atunci totul s-a putut face și repede și bine. A fost nevoie doar de bunăvoință în loc de rea voință și comoditate, această moștenire macabră a vremurilor de dinainte de Revoluția din '89. Comportamente inadecvate, manifestate mai ales în relațiile cu publicul. Funcționarii erau, de cele mai multe ori, imposibili, în cercau nu-și luau salariul din banii contribuabililor. A fost nevoie doar de puțină solitudine, atribut care ar trebui să fie întodeauna elementul esențial și dominant când lucrezi cu oameni. Din păcate, urmele vechii orânduirii se fac încă simțite, fiind adăpostite în șanțuri adânci săpate în multe conștiințe.

Laura a cunoscut un funcționar muca-lit, ieșit de-acum la pensie, care avea obiceiul să punteze: „De aceea-i instituție de stat, ca să stăm!”

Cînd i-a înmănat aprobarea scrisă, semnată de ea însăși, Harry a rămas impresionat de comportarea ei.

— Doamnă, nu știu cum să vă mulțumesc, fără dumneavoastră nimic nu ar fi fost posibil. Ar fi trebuit să mă întorc acasă, în Germania, fără nici un rezultat.

Din acel moment, bărbatul își găsea zilnic treabă, ca să intre pe la ea. Veșnic era câte o întrebare pe care a uitat să o pună, sau câte o neclaritate.

Uneori rămănea tăcut în fotoliu și o privea lung, insistent, în timp ce ea răspundea la telefon sau se ocupa de vreo persoană intrată între timp, în biroul ei, cu treabă. A observat atitudinea lui, nu i-a răspuns, dar nici nu a făcut pe scortoasă. Adevărul era că și ea-l plăcea. A trecut multă apă pe gîrlă de cînd nu a mai simțit nici cea mai vagă atracție pentru un bărbat. Acesta, deși nu era frumosul pămîntului, nici prea rău nu arăta. Nu era prea înalt, așa cum i-ar fi plăcut

ei, să trebuiască să se ridice pe vîrfuri ca să-l poată sîruța, dar, oricum, era mai înalt decît ea, deci potrivit din acest punct de vedere. Era puțîn cam slab, cîrgea fundul blugilor după el și părea că se apropie de șaptezeci de ani. Dar nici vîrsta, nici turul pantalonilor nu au contat pentru Laura.

Ceva, dintodeauna neștiut de nimeni, acel magnet inexplicabil s-a pus în funcție și a făcut-o pe intangibilă Laura, vulnerabilă. Întreaga facultate știa că, deși amabilă și simpatică și prietenoasă cu toată lumea, era, ca femeie, greu să te apropii de ea, ba, chiar imposibil. Nimeni nu știa la acest capitol, nicio bărbă în ceea ce o privește. Au încercat ei, mulți, dar le zămbea, le vorbea cu prietenie și le făcea, elegant, pașaportul. Ajunsesse să se bucare de aprecierea și stima tuturor colegilor ei bărbăți. Și nu numai a colegilor, ci a tuturor bărbăților. Emană o personalitate bine conturată, în fața căreia se plecau tot și o simpatizau, o invitau peste tot, oficial sau mai puțîn oficial, la petreceri de familie, zile de naștere, nunți și alte asemenea. Pînă și portarii sîraeu de pe scaunul din cușca lor de portar, ca să-i deschidă ușa și să-i ajute să care plasele de cumpărături, dacă se întîmpla să aibă. Și se întîmpla des, pentru că ea însăși era nevoită să la facă pe toate.

Femeie singură. Nu avea de ales. Trebuia să se descurce.

S-a trezit cu Harry că a venit într-o dimineață, așa cum și-a luat obiceiul de la vreme, dar, de data aceasta chiar fără motiv. Nici măcar unul inventat. Pur și simplu a venit. Laura i-a oferit același zămbet deschis și privirea ei luminoasă, vorbindu-i cu bunăvoință. După un timp, Harry se ridică să plece, iar ea, dintr-un impuls pe care nici nu l-a sesizat, dar să-l mai și controleze, s-a ridicat și ea, ca să-l conducă spre ușă.

El pune mîna pe clantă, ea se află cam în mijlocul încăperii, dreptă, mîlta cu pîrl e argintiu, cu ochii mari, elegantă și impunătoare, impresionantă, cum se exprimasse doar cu câteva ore în urmă, fostul ei soț, care a căutat-o, pentru că a vrut să-i ceară o părere, un sfat, mai exact.

Deodată, Harry se întoarce. Brusc. Face cei câțiva pași care-i despărțeau într-o goană scurtă, precipitată și, fără a zice o vorbă, o sîruța pe obraz, cît se poate de meteoric, se întoarce pe-un călcăi și iese fără să privească înapoi. Dus a fost. Gestul a cucerit-o instantaneu. A rămas pe loc. Nu atît din cauza surprizei, cît din pricina firului care a străbătut-o din cap pînă-n picioare. Ea însăși a rămas interzisă, din cauza acestei senzații.

Fragment de roman

Colindătorii dubași din Brănești

Asta-i sară, sara-i mare

Asta-i sară, sara-i mare
Asta-i sară, sara-i mare

refr. Doamne, dai
Domnului Doamne

Sara mare-a lui Ajun,
Dimineața lui Crăciun.
Măne-i ziua lui Crăciun,
Crăciun vine fericit...
Din sara Ajunului
Până-ntr-a Crăciunului
Vin feciori colindători,
Să cînte, să colindeze,
Viață lungă să urze
Tuturor ce stau în casă
Și se veselesc la masă.

Sub roșu de răsărit

Sub roșu de răsărit
refr. Domnului Doamne
Sub roșu de răsărit
Este-un măr mare-nflorit.
La tulpina mărului
Greu e domnul de-adormit.
Nu se putea deștepta.
Vine-un stol de golâmbei,
Cu glasul de fecioarei
Și-mi jucară ce-mi jucară
Cam deasupra mărului.
Jos pe măr lăsasera,
Rouă rece-mi scutură,
Cam pe fața domnului.
Nu-l putură deșteptară,

Luasera, se duseră.
Vine-un stol de turturele,
Cu glasul de fecioarele
Și-mi jucară ce-mi jucară
Cam deasupra mărului.
Jos pe măr lăsasera,
Rouă rece-mi scutură,
Cam pe fața domnului.
Nu-l putură deșteptară,
Luasera, se duseră.
Vine-un stol de rîndunele,
Cu glasul de mîndre rele
Și-mi jucară ce-mi jucară
Cam deasupra mărului.
Jos pe măr lăsasera,
Rouă rece-mi scutură,
Cam pe fața domnului.
Nu-l putură deșteptară,
Luasera, se duseră.
Jos pe prund lăsasera,
Pietricele-de-mi luară,
Pietricele-n dungșele.
Și-mi jucară ce-mi jucară
Cam deasupra mărului
Jos pe măr ele lăsau,
Pietricele-mi slobozeau
Cam pe fața domnului,
Cu aceea-l deșteptară.
Domnul dacă se trezea,
Domnul din grai blestema:
— Rîndunele, mîndre rele,
Venit-ati voi câte nouă,
Să vă duceți câte două...
Și-i fi vesel, cest domn bun,
Ți-o-nchinăm cu sănătate!

Pleacă Lină la fântână

Pleacă Lină la fântână,
refr. Lină, Lină lor dragă

Pleacă Lină la fântână,
La fântână prin grădină,
Cu cărcegele în mîna,
Cu cărcege zărînd,
Cu cizmuța tropotînd,
Cu sumnița vînt făcînd,
Cu cătrînja lăuînd.
Pe piatra fântîni ei
Stau trei jumi cam blăușei:
Unul calu-și potcovea,
Altul sulia-și pistrea,
Altui trei pene-și chitea.
Cel ce calu-și potcovea,
El din grai așa grăia:
— Dă-mi, tu, Lîno, mărut tău.
— Ce ai tu cu mărul meu?
— Vesteți-te-ai tu ca el,
Tu ca el în sîmul meu.
Cel ce sulia-și pistrea,
El din grai așa grăia:
— Dă-mi, Lîno, înelul tău,
— Ce ai tu cu inelul meu?
Petrece-te-ai tu prin el
Ca ăst mic deget al meu.
Cel ce trei pene-și chitea,
El din grai așa grăia:
— Dă-mi, Lîno, cununa ta.
— Ce-ai tu cu cununa mea?
Cununa-te-ai tu cu ea,
Tu cu ea, cu doamnă-sa.
Și-ai fi, Lină, sănătoasă,
Că ești mîndră și frumoasă!

Denis Taurel

Un théâtre français donne un coup de chapeau au cinéma roumain

Que la noce commence, d'après Horatiu Mălăe

Le 4 novembre, Théâtre de la Commune à Aubervilliers (au Nord de Paris). La grande salle est comble pour l'une des premières représentations de la nouvelle pièce *Que la noce commence*.

Le programme est alléchant avec la présence sur scène du metteur en scène et adaptateur **Didier Bezace**, grand nom du théâtre et du cinéma en France, qui présentera les deux auteurs du film roumain *Nuță Mută* (*Noce muette*) dont est tirée la pièce. Bezace signe là son ultime mise en scène à Aubervilliers, après 15 années à la tête de ce théâtre classé *scène nationale*, et ce n'est donc pas sans une certaine émotion qu'il rencontrera son fidèle public.

Au diable Staline, vive les mariés!

L'argument du film et de la pièce, est basé sur des faits qui se seraient déroulés après la seconde guerre mondiale, lorsque les russes ont occupé la Roumanie. Nous sommes dans la province de Moldavie et les autorités sont en train de convertir le pays au socialisme, ce qui ne va pas sans tiraillements, spécialement dans le monde rural. Dans un village où règne encore la débrouille, l'urgence est à marier deux jeunes gens que l'on surprend à batifoler dans les bûches du matin au soir. Las! La veille de la date fixée pour la fête, les autorités soviétiques annoncent la mort de Staline et quinze jours de deuil.

Quelques années après ces événements, il paraît que le village n'était plus peuplé que de femmes et d'enfants, les hommes ayant été emmenés dans ces camps (dont on ne revient pas). Le spectacle se présente comme une « farce rurale » au cours de laquelle défilent des personnages archétypiques, la « vierge folle » et son promis, les parents, les vieux, le simplet du village, le poète-inventeur, l'activiste socialiste, la femme légère. Et vers la fin, le maire collectiviste du village et l'inévitable pope.

Sans réussir (ni tenter vraiment) un tableau *couleur locale*, l'adaptation nous offre quelques indices représentatifs de la culture du pays, tels que la tsigara (alcool de prune), la mise à mort du cochon, et les superstitions (on va jusqu'à ressusciter le grand-père mort). Le village est figuré par une estrade placée devant un paysage champêtre qui s'anime grâce à d'astucieuses transparences. Le spectacle est animé par la trompette et l'accordéon de deux excellents comédiens-musiciens qui contribuent à donner au tableau comme un parfum de Eoñööööö (Kusturica).

La mise en scène s'appuie sur d'excellents acteurs qui font tous une brillante démonstration d'expression corporelle. Les gags quasi cinématographiques sont souvent réussis, et les mots d'auteur *gauchois* plutôt efficaces. Le public adhère et rit souvent de très bon cœur. Exemple: « comment va-t-il ? Comme un vieux, la jambe plus raide que le sexe ». Il suffit de noter, pour faire bien saisir le style de ce joyeux tableau rural, que la jeune fille, Mara, est une sorte de « Fifi Brindacier » dont les nattes se dressent pour traduire ses émotions. Bien entendu, à l'entrée des activistes culturels communistes monte un certain malaise, et, dès que le milicien revient avec l'officier russe, la farce devient grinçante et l'astuce des villageois sera finalement inopérante face aux forces progressistes. Quant au tableau final, il vous glacera jusqu'aux os.

Résurgence du théâtre populaire?

Que reste-t-il lorsque la tragi-comédie est jouée? L'impression d'avoir assisté à un brillant travail de théâtre. Bravo l'artiste ! Que les faits se soient exactement déroulés ainsi, dans les Carpates ou ailleurs, qu'un demi-siècle ou un mois se soient écoulés, cela n'importe pas tant. Le théâtre fait son œuvre, montrant comment de petites gens peuvent réagir à leur manière et perturber un temps le déroulement implacable de la grande histoire. Le dramaturge exploite toute les conséquences de la situation, et cela conduit le spectateur à s'émouvoir, à réfléchir, à réagir. Une communauté villageoise rétrograde peut-elle tenter de débouler à l'ordre

Fixer la date du mariage de la jeune Mara (au centre) ne se fait pas sans palabres

de l'occupant, et entrer ainsi en résistance? D. Bezace ne craint pas d'affirmer que la pièce est politique. Cependant, à l'issue du spectacle, ce qui resté vraiment c'est l'épatante vitalité de ce petit monde si proche de la terre et de la nature. Cette vitalité débordante se trouve incarnée dans le jeune couple - qui joue son jeu dans les épis de la récolte promise- et d'où jaillira la vie, d'où naîtra et grandira la force de lutter contre les forces durées. Et cette vie trouve son expression la plus aboutie dans la jeune fille à marier, la légère Mara, l'irrésistible Mara, incarnée par l'aérienne **Alix Riemer**, Emouvante en diable.

À l'issue de la représentation, Didier Bezace vient à l'avant-scène pour présenter les auteurs roumains et lancer une conversation (pleine d'imprévu) avec la salle. Il dit tout d'abord son immense satisfaction

ans plus tard, de se souvenir que Ralite fut alors l'un des artisans de la transformation de « la salle des fêtes d'Aubervilliers » en théâtre permanent, et que le Théâtre de la Commune fit partie des Maisons de la Culture d'André Malraux. Didier Bezace, employé à plusieurs reprises le terme de « théâtre populaire », pour caractériser son travail. Serait donc populaire ce qui met en scène le peuple, ici la paysannerie moldave? Je dois faire un effort pour assimiler ce sens, tant il est vrai qu'en France, pour la génération d'après guerre, le théâtre populaire s'identifiait au TNP de Jean Vilar, dont l'intention première était d'ouvrir le « peuple » aux merveilles du plus haut théâtre universel, de conjuguer grand public, haute culture et avant-garde. Populaire s'opposait à bourgeois, dont le théâtre de boulevard était le porte drapeau. Populaire rimait avec *révolutionnaire* car la culture était alors facteur d'émancipation des masses laborieuses, pour ne pas dire du prolétariat.

Comment peut-on être roumain et cinéaste?

Arrivent alors « le gros Adrian Lustig et le maigre Horatiu Mălăe », les deux auteurs du film dont est tirée la pièce. Au moment des questions, après les compliments bien mérités (et mérités) au metteur en scène et aux auteurs, les spectateurs ont quelques difficultés à trouver un angle d'attaque car, n'est-ce pas, « ils n'ont pas vu le film ».

Conflits ruraux sur un fond d'après guerre, de socialisme forcé et d'occupation russe.

d'avoir pu réunir une distribution à ce point homogène. Tous les acteurs avaient déjà travaillé avec lui et l'énorme travail de mise en place en a été facilité.

Didier Bezace note dans la salle la présence de **Jack Ralite**, ancien maire communiste d'Aubervilliers et ancien ministre. Pour ma part, je réalise alors que ma première incursion dans ce théâtre remonte à 67, lorsque **Gabriel Garand**, brillant « activiste populaire », présentait *Les visions de Simone Machard* de Bertold Brecht. Cette Jeanne d'Arc brechtienne s'opposait aussi à l'envahisseur, non point l'anglais mais le *Nazi teuton* de la seconde guerre mondiale. C'est bien le moment, 45

D'ailleurs, ce film, tourné grâce à l'appui financier de Robert Guédiguian est peu connu en France et pratiquement inconnu en Roumanie.

La conversation est un peu décalée, comme si la pièce n'était en fin de compte qu'une sorte de bande annonce du film. Mais après tout, le malentendu n'est-il pas une situation éminemment théâtrale? Allons-y donc!

Comment avez-vous découvert ce film? D. Bezace dit qu'il est tombé dessus par hasard et fut immédiatement séduit par les possibilités théâtrales de cette histoire. Mălăe donna immédiatement son autorisation pour l'adaptation théâtrale.

Adriana Weimer

“Taifas Folk și Poezie”

timp, concertele folk și recitalurile de poezie s-au desfășurat în spații diferite: la Restaurantul “Taifas” Lugoj și pe terasa acestuia, pe terasa Restaurantului “Zodiac” Lugoj, la Restaurantul “Domacris” Lugoj, la Clubul „Space Bowling” Lugoj, pe scena Teatrului Municipal “Traian Grozăvescu” Lugoj și în orașul Făget. Mă voi referi doar la trei dintre seratele care au avut loc în lunile noiembrie și decembrie; astfel, seara de sâmbătă, 3 noiembrie 2012, de la ora 19, la Restaurantul “Taifas”, a fost un secer deplin: Vasile Gondoci și-a invitat prietenii la o seară specială de poezie și muzică bună, avându-i ca invitați speciali pe talentații folkști Silvan Stăncel și Ovidiu Scridon, care au susținut exemplar un concert *Acoustic Live* flamenco-pop-folk; Ovidiu Scridon și-a lansat la Lugoj volumul de versuri *Portretul unui gând*. În această seară au mai cântat: Corina Ignea, Cristian Gogu

rumoasele serate de muzică folk și poezie – seria “Taifasurilor Folk și Poezie” – organizate cu succes de cantautorul Vasile Gondoci încă din 2011, au ajuns, la finele lui 2012, la un număr impresionant: 38 de serate. În acest interval de

– Que fait actuellement Mălăe? Il dit jouer actuellement à Bucarest dans plusieurs pièces, il est avant tout acteur de théâtre. Un spectateur bien informé fait remarquer que pour les fêtes il jouera une pièce française et Adrian Lustig confirme qu'il s'agit du *Diner de Cons* de Francis Veber. (Du pur théâtre de boulevard)

– D'où vient le polo siglé «Lacoste» de Lustig, demande un spectateur manifestement convaincu que la Roumanie est un nid de contrefacteurs qui détruisent l'emploi de nos ouvriers du textile.

– Pourquoi travaillez-vous en Roumanie? Questionne une autre qui trouve certainement que ce nom de Lustig ne sonne pas trop roumain. C'est que j'y suis né et c'est mon pays, c'est là que je travaille répond sobrement Lustig.

– Comment avez-vous (les deux roumains) vécu la période? A l'époque de la pièce, répondent-ils, nous venions de naître et nous n'avons pas de souvenirs. Plus tard sous le régime Ceausescu? Adrian Lustig explique qu'il fut un des premiers diplômés en informatique de Polytechnique Bucarest et qu'ainsi il a toujours gagné de quoi manger.

– C'était dur alors pour les créateurs? Mălăe remarque que presque tous les artistes disent avoir été opprimés sous la dictature, mais lui n'a pas le souvenir d'une explosion à l'instar de la liberté retrouvée. Comment se porte le cinéma en Roumanie? Les deux ironisent sur une «supposée» école roumaine du cinéma (Il y a pourtant bien des raisons de la reconnaître et d'en être fier). Quant aux spectateurs, les roumains vont plus volontiers au théâtre qu'au cinéma.

– Quand tournerez-vous un nouveau film? Nous travaillons ensemble à un scénario intitulé «Joyeuses Funérailles», nous espérons le réaliser dans quelques mois.

– Les musiciens sont-ils des tsiganes roumains? Demande une dame qui voudrait bien que l'on puisse donner une chance à ceux qui jouent dans le métro.

Dans la pièce, répond D. Bezace ce sont des musiciens que j'ai choisis et qui ont accepté toutes les contraintes des répétitions et de la tournée.

Notons enfin que la musique de scène, une musique originale, ne doit rien au folklore moldave, dans la droite ligne de cette fable théâtrale qui garde constamment ses distances vis-à-vis du pittoresque.

Et c'est bien ce qui confère à la pièce sa force humaine à caractère universel.

Que la fête commence, co-production du Théâtre de la Commune, avec les scènes nationales de Sceaux, Angers, Martigues et le soutien artistique du Jeune Théâtre National. Sera jouée au Théâtre de la Commune d'Aubervilliers jusqu'à Noël, du 11 au 27 février à Sceaux, puis en tournée jusqu'en Avril.

și “Proiect B”; au citit poezie: Laurian Lodoaba, Mihai Chipcer (care a prezentat revista “Arcadia” din Anina), Marian Chipcer, Ion Rășnaru, Mircea Croitoru (4 poeți din Anina).

O altă seară “Taifas Folk și Poezie” a avut loc sâmbătă, 10.11.2012, de la ora 19, tot la Restaurantul “Taifas”; Vasile Gondoci a avut și de această dată, invitații de seamă: Cristian Buiică, Didina Curea, Eugenia Ponta Pete, Christian Melcher, Imi Haloși, Oliver Goilean, Doru Belu, Adriana Weimer, Maria Rogobete.

Seria serateelor “Taifas Folk și Poezie” a culminat la sfârșit de an cu un interesant concert de muzică folk, acorduri flamenco și muzică tradițională a popoarelor, care a avut loc la Clubul „Space Bowling” din Lugoj, joi, 20 decembrie (de Ziua Lugojului – 20 Decembrie 1989), de la ora 20; cantautorul lugojean Vasile Gondoci, organizatorul serateelor, alături de amfitrionii de la „Space Bowling” i-a avut din nou ca invitați de onoare pe folkștii Ovidiu Scridon și Silvan Stăncel; Ovidiu Scridon e din județ. Mures, scrie versuri și compune muzică; a fost membru al Cenuclului “Totuși lubrea”; este pasionat de chitară și de muzică; prima apariție discografică: în 1996, cu albumul “Intr-o zi”. Silvan Stăncel e din Alba Iulia, maestru al chitarei clasice și pasionat de muzica flamenco).

Succes pe mai departe seratele lugojene “Taifas Folk și Poezie”!

Haiganuş Preda-Schimek

Mai în glumă, mai în serios despre evenimente muzicale la Viena

S timaiți cititori, vă plac proverbele? Mie da. Mă ajută, de pildă, să găsească ieșiri înțelepte din momente dificile, blocaje sau încurcături... A scrie un articol nu se numără, firește, printre acestea, dar m-am gândit că n-o fi rău, așa, pentru mai multă savoare, să vă prezint noutăți muzicale vieneze pornind de la vorbe de duh din anonima zestre spirituală a românilor:

„Orice hohot de răs scoate un cui de

la coșciug” este o zicală poate puțin macabră, dar bine intenționată, care mi-a venit în minte privind cum publicul se amuză copios în sala arhiplină a micii săli de „Kammeroper” privind farsa muzicală „La cambiale del matrimonio” de Gioacchino Rossini, o primă operă semnată de genialul italian la vârsta de 18 ani (1810). Lucrarea s-a dovedit un neașteptat succes, prin care Rossini și-a convins contemporanii de înzestrarea sa pentru teatrul muzical. Chiar dacă abia peste trei ani Rossini își va face cu „Tancredi” intrarea triumfală pe scenele lumii, acest prim puseu de inspirație anunță apariția unui foarte mare talent.

„Kammeroper” este condusă în prezent de *Theater an der Wien*, instituție cu o ofertă repertorială bogată și de maximă actualitate în peisajul cultural vienez. Regia (*Jacopo Spirelli*) a transpus acțiunea din săloanele epocii napoleoniene în anticamera unei firme interbelice, undeva în Italia. Acțiunea este simplă: un negustor bogat, *Tobia Mill* (*Igor Baklan*) pune la cale căsătoria unei sale fiice *Fanny* (*Anna Maria Sara*) cu partenerul său de afaceri canadian *Slook* (*Ben Connor*). Dar tânăra este îndrăgostită de *Edoardo* (*Andrew Owens*), care este, bineînțeles, sărac. Planurile tatălui comerciant, care vede (la fel ca mulți contemporani) în căsătorie o afacere, sunt zădărnice de un cuplu de slugi poznașe: *Norton* (*Oleg Loza*) și *Clarina* (*Gaia Petrone*). Din moment ce mireasa este îndrăgostită, „marfa” este... „ipotecată”. Până la urmă, canadianul venit în Europa în căutarea unei neveste înțelege că „tranzacția” nu are

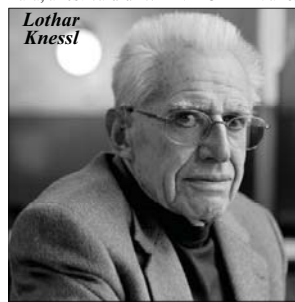
sorti de izbândă și renunță cu noblețe la „gaj” în favoarea tânărului înamorat. Iubirea învinge banul într-o cavalcadă de răs și bună dispoziție.

Desigur că, în epoca neo-liberală în care trăim, banii și capitalul domină spațiul public ca și (bănuim) în lumea lui Rossini, când publicul se distra la farsele rossiniene pe seama lacomilor, hătrilor, egoiștilor, meschinilor, mercantilor, viclenilor și parvențiilor... Privind în jurul nostru, n-am avea și noi de ce să rădem, copios? Dar să răzi cântând, ei da, asta este... adevărată artă. Rossini este cel mai bun antidot împotriva depresiei, este un secret pe care, din fericire, teatrele de operă nu ne lasă să-l uităm. Cu atât mai mult, cu cât în montările de calitate, un suflu inventiv și degajat întretine prospețimea unei partituri ajunsă la venerabila vârstă de... 202 ani. Succesul montării de la *Kammeroper* s-a datorat tineretii, naturaleței și performanței protagoniștilor. Îndeosebi australianul *Ben Connor* a fost absolut cuceritor în postura de tânăr om de afaceri „tuns, ras și frezat” după moda *Erol Flynn*, cu datura demnă de reclamă pentru pasta de dinți, mersul țepăn de dandy și înrudit în zâmbet cu *dâmbovițeanul*. *Rică, Fante de Obor*. Actoricește, i-am admirat virtuozitatea, mai ales când l-am văzut cântând, fără să piardă puritatea intonației și ritmul respirației, cățărăt pe o schelă, agățat de picioare cu capul în jos, cântând din cele mai incomode contorsiuni ale corpului... Da, scena cere de la cântăreții de operă în zilele noastre mai mult decât pe vremea lui Rossini, iar un cântăreț atlet sau cel puțin antrenat fizic are desigur un avantaj real în ochii regizorilor. Oricum, cu un asemenea joc de scenă, efectul comic este sporit de surpriza și inedit, iar aplauzele sunt pe măsură.

Am răs, am aplaudat: jos pălăria, domnule Rossini. Jos pălăria, tineri cântăreți si regizori cu idei!

*

„Rarul umple carul, desul umple fesul!”, spune un proverb românesc. Interpretat liber în teritoriul muzical, s-ar putea oare spune că „rarul” (adică prezențe rare, sporadice, dar calitative și cu impact) sporește mai mult și mai bine decât „desul” (adică programări frecvente de muzică proastă până la mediocritate)? Mă tem că proverbul nu exprimă aici o realitate. Din păcate. Este îngrijorător cât de rar se interpretează piesele generației de aur a compozițiilor românești postbelice: *Aurel Stroe*, *Anatol Vieru*, *Ștefan Niculescu*, *Theodor Grigoriu*, *Pascal Bentoiu*. Si mai rar observăm aceste nume pe afișe în străinătate. Totuși, la cea de-a 25-a ediție, jubiliară, a festivalului WIEN MODERN a fost

Lothar Knessl

programată piesa *Ison I* de Ștefan Niculescu, iar acest lucru se datorează unui venerabil membru fondator al festivalului (alături de *Claudio Abbado*), anume profesorului *Lothar Knessl*. Am scotocit de cuvîntă să marchez momentul printr-un scurt interviu.

H. P.-S.: În programul de concert din 11 noiembrie în *Sala Berio* (*Konzerthaus*) sunt incluse lucrări de *Adriana Hölzsky* și *Ștefan Niculescu*. De ce se numără acestea printre cei aleși de Dvs. personal pentru *Wien Modern 2012*?

Lothar Knessl: Lucrările *Adrianei Hölzsky* sunt intru cânta cunoscută aici, dar nu au fost încă niciodată interpretate la *Wien Modern*. *Niculescu* nu se cântă din păcate aproape nicăieri în acest moment. La *WIEN MODERN* a fost interpretat o dată în urmă cu 20 de ani. După aceea, deloc. Așadar *Niculescu*, cel mai însemnat compozitor român al generației sale, este quasi necunoscut.

Acesta a fost un motiv al alegerii mele, în ambele cazuri. În plus, datorită poziției geografice a festivalului *WIEN MODERN*, trebuia subliniat intenția de a prezenta compozitori și compozitoare din *Estul Europei* și pe accia care trăiesc acolo.

H. P.-S.: Există o legătură între lucrările, respectiv compozițiile ce vor fi audiate/audiate în această seară? (*Dai Fujikura, Adriana Hölzsky, Veli-Matti Puimala, Ștefan Niculescu, Arnulf Hermann*)

L. K.: Niciunul dintre acești compozitori/compozitoare nu au fost vreodată interpretați în edițiile anterioare ale festivalului *WIEN MODERN*, cu excepția lui *Niculescu*, o singură dată. Este un exemplu pentru diversitatea stilistică și estetică pe plan mondial. De altfel, niciun festival de mari dimensiuni ca acesta nu poate cuprinde sau lua în considerare totul, dacă ne gândim numai la nemăsurata cantitate (cu care avem de-a face). Întotdeauna, ca și în acest caz, va juca un rol gustul individual, alegerea personală, în strădania ca selecția să fie obiectivă calitativă.

H. P.-S.: Lucrarea „*Ison I*” a fost scrisă în anii 1970. Cum vedeți această piesă din perspectiva tendințelor actuale ale muzicii noi?

L. K.: „*Ison I*” conține elemente compoziționice care nu sunt învechite nici astăzi și care transmit totuși personală a compozitorului, stilul său personal. Printre acestea se numără urme ascunse de muzică sacră est-europeană. Remarcabilă este încorporarea unei linii continue (*quasi cantus firmus*), ca bază a heterofoniei dezvoltate aici, și întrebarea microintervalurilor, care necesită o atenție deosebită pentru interpretarea exactă în acordaj natural. (Microintervale și structurile spectrale sunt actualmente o temă *up to date* la mulți compozitori). Altminteri, văd în această piesă, înainte de toate, o muzică de calitate.

H. P.-S.: Cum vedeți lucrarea lui *Niculescu* în contextul muzicii contemporane sud-est europene?

L. K.: N-am întreprins cercetări în această privință. Mulți compozitori din (sud) estul Europei sunt formați în *Vest*, ceea ce stimulează pluralismul. *Niculescu* cunoaște foarte exact tendințele tehnice și estetice de la Școala de vară de la *Darmstadt* din anii 1955-60, prin care și-a îmbogățit limbajul personal, dar nu a renunțat la el. Pe de altă parte, mulți compozitori trebuiau să țină pasul (de nevoie) cu „vremea” (mă refer la dictaturile comuniste). Nu oricând putea să se dezmințim de acestea și să se elibereze, cum a reușit, spre exemplu, *Myriam Marbe*.

După cum reiese din interviu, *Lothar Knessl* a făcut la această ediție jubiliară o selecție personală de piese contemporane: ciclul „*Alesee de Lothar Knessl*” (este și anul în care muzicologul expert în muzica nouă împlinește 85 de ani). Tot lui i se datora în 1992 programarea unor lucrări de compozitori și compozitoare din România, precum *Ana Maria Avram*, *Dan Dediu*, *Myriam Marbe*, *Costin Miereanu*, *Ștefan Niculescu* și *Doina Rotaru* la *WIEN MODERN*. Aceste prezențe, figuri consacrate ale muzicii noi de la noi, apar doar izolat pe scene vieneze. Din păcate, „rarul” este, în acest caz, departe de „a umple carul”. Ceea ce rămâne și bucură este respectul unor specialiști, al unor cunosători pentru valori compoziționice recunoscute. Dar pentru public, muzica din România este în continuare o mare necunoscută. La fel, muzica lui *George Enescu*. Dar despre aceasta vom mai vorbi, poate, cu un alt prilej.

Constantin-Tufan Stan

Vasile Ijac, părintele simfonismului bănăţean

Biblioteca muzicală bănăţeană

Experienţa clujeană

O dată cu debutul anului universitar 1936-1937, viaţa spirituală timișoreană se îmbogățește prin apariția unui nou muzician, fiu al Banatului, absolvent, în 1928, al Conservatorului de Muzică și Artă Dramatică din Cluj, secția teorie-compoziție (cu o activitate episodică, între 1922 și 1924, în corul Operei Române¹, după un prim stagiu didactic petrecut în învățământul elementar, la școala primară din comuna severineană Teregoava, ca învățător titular definitiv, între 1919 și 1922)². După câteva experiențe didactice în învățământul liceal caransebeșean (profesor de muzică suplinitor, în anul școlar 1924-1925, la Liceul „Traian Doda”, când intrerupese, temporar, cursurile conservatorului) și clujean (Liceul „Tarbut”, 1925-1926, Școala Normală de Băieți, 1926-1927, și Așezământul pentru Ocrotirea Orbilor, în 1927-1936, unde a predat muzică vocală și instrumentală), lui Vasile Ijac i se oferă oportunitatea de a ocupa, prin concurs, un post de profesor la catedra de teorie-solfegiu a Conservatorului Municipal din Timișoara, instituție aflată sub tutela administrativă a Primăriei. Accederea sa în corpul de elită al învățământului muzical timișorean a fost acceptată, de la început, cu respect de colegi, de publicul meloman. Numele său, o speranță pentru viitorul școlii compoziționice românești, fusese deja vehiculat la Radio București (prin difuzarea *Rapsodiei române*, în 1932, în interpretarea Orchestrei Radiodifuziunii, sub bagheta lui George Simionis), în presa timișoreană (vezi Grigore Bugarin, *Vasile Ijac*, în „Vestul”, Timișoara, V, 1.157, 1934, 3-4), dar și în paginile unor publicații clujești („Patria”, „Societatea de mâine”), în cuprinsul cărora creațiile tânărului muzician generaseră reacții extrem de favorabile.

Prezent în acei ani la Cluj, Nicolae Ursu îi schițase un entuziasm portret compozițional, demers prilegiu de recenzia primului caiet de miniaturi pianistice (*Hedonisme*, op. 13, pentru pian solo) din ciclul *Clipe vesele* (Editura Schildkraut, Cluj, 1933), sesizând complexitatea și originalitatea limbajului său muzical, format și consolidat în climatul autenticității clasicizante de la Schola Cantorum (augmentat în urma unor călătorii de studiu în Germania), dar și în contextul manifestărilor debordante ale expozițiilor curentelor moderniste, de factură postimpresionistă,

pe scenele consacrate din orașul luminilor (Ijac se familiarizase cu sonoritățile creațiilor unor reprezentanți ai Grupului celor șase, Arthur Honegger și Darius Milhaud, dar și cu cele ale lui Paul Dukas și Maurice Ravel, care dominau, prin puternica lor per-sonalitate, viața concertistică pariziană – cf. Ovidiu Manole, *Convorbire cu compozitorul Vasile Ijac*, în „Orizont”, Timișoara, XXIII, 4 (219), 1972, 5): „Nu este o surpriză, pentru puțini prieteni și cunoscuți mai de aproape, ieșirea în public a tânărului compozitor Vasile Ijac. Căci prin modestia sa caracteristică, dublată totuși de o sigură încredere în sine, prin seriozitatea pregătirii sale speciale – întâi la Conservatorul din Cluj, cu cunoscutul compozitor și profesor Marțian Negrea, apoi cu regretatul compozitor de notorietate mondială Vincent d'Indy, la Schola Cantorum din Paris – și a cunoștințelor complete în clasicul centru muzical Viena –, a dat suficiente asigurări că, în curând, va apărea în mod demn pe firmamentul muzicii românești, spre a-și cinsti fructul muncii asidue, depusă pe altarul divinelor arte a sunnării, în solitudinea celor patru pereți ai unei odăie retrase într-o parte a urbei Cluj” („Patria”, XV, 61, 1933, 2; *Compozițiile Vasile Ijac*). N. Ursu sesiza, totodată, preocuparea lui Ijac pentru prelucrarea și adaptarea melosului folcloric în tiparul marilor forme clasice, detașarea de tarele „semănătorismului” muzical, aflat încă în vogă și prezent în percepția generală a publicului meloman, dar și apetența pentru a crea, prin unele titluri (*Preludiu, Amor, La crăsmă, Dans* [...]”), precum și prin imitația sonoră, de o îndubitabilă tentă impresionistă, prin sugestii și corespondențe, senzații auditive și vizuale: „Meloplastica vizionilor sale estetice este realizată prin crearea unei ortografii muzicale moderne proprii, ritmurii și măsurii noi, ingeniozități tehnice, armonii luxuriante, precum și prin omogenitatea și complexitatea ideii conducătoare, elemente ce denotă cu prisosință o individualitate bine distinctă în materie de creație, consacrandu-l pe autor încă de la început ca un serios și adevărat compozitor” (*Ibidem*).

Ecoul apariției *Hedonismelor* (la aceeași editură clujeană văzuse lumina tiparului și o lucrare catedrală, partea I, *Dor*, din *In Banat*, pentru vioară și pian) reverberase și la Timișoara, a cărei tumultuoasă și complexă atmosferă culturală crease un climat favorabil unei maxime, sensibile receptivități față de tot ceea ce reprezenta avangarda în muzica europeană, dar și cea națională (să ne reamintim

de surprinzătoarea reacție, extrem de măgulitoare, a lui Béla Bartók la apariția, la editura timișoreană Morawetz, în 1924, a *Suitei de dansuri populare pentru pian* a lui Sabin Drăgoi). Sub imperiul aceleiași entuziasm care-l animase pe Nicolae Ursu, aflat în fața unei expresii inedite în compoziția românească, Alma Cornea publicase o recenzie într-unul din periodicile timișorene („Vestul”, Timișoara, IV, 778, 1933: „*Hedonisme*”, de compozitorul bănăţean Vasile Ijac).

Intr-un anunț publicat în „Patria” (XVII, 11, 1935: *Spectacole populare de muzică la Opera Română din Cluj*), prin care publicul meloman clujean era invitat să participe la concertul simfonic desfășurat sub auspiciile Societății Filarmonice „George Dima”, era menționată prima audiere a *Sinfoniei în si minor*, op. 3, cea dintâi incursiune în universul genului simfonic din partea unui compozitor bănăţean (compusă în 1928, prima din suita celor cinci simfonii), „a tânărului compozitor Vasile Ijac, unul dintre cei mai dotați absolvenți de până acum ai Conservatorului de Muzică din Cluj. Faptul că însuși maestrul său de compoziție, d. prof. M. Negrea, dirijorul Filarmonicii, îi va prezenta una din multiplele lui lucrări simfonice este o dovadă deplină a seriozității muzicale a acestui tânăr compozitor, cunoscut, de altfel, publicului românesc încă de acum doi ani, când i s-a executat o *Rapsodie* la Radio București, precum și din câteva cronici asupra vieții muzicale din Paris și Viena, pe care le-a publicat, pe vremuri, în paginile ziarului nostru” (vezi *Muzica contemporană în Franța*, în „Patria”, Cluj, XII, din 17 februarie 1930, și *Viena, orașul muzicii*, în „Patria”, Cluj, XII, 100, 101, 1930). În consistența sa cronică, publicată în coloanele „Patriei” (XVII, 14, 1935: *Pianista Hevési Prokai și compozitorul Vasile Ijac*), Nicolae Ursu sublinia semnificația evenimentului reprezentat de prima audiere a *Sinfoniei I* (o lucrare amplă, în patru părți), opus zămislit de un nume vasivinecunoscut în medile muzicale clujești, dar un „element cu reale însușiri și de mari speranțe pentru compoziția românească”, remarcând elementele noi de tehnică compozițională (ciclismul) în procesul de prelucrare a materialului tematic: „Prima sa lucrare simfonică, [...] deși prelucrată, s-ar putea zice, scolastic, prin concepția muzicală a ideii de simfonie, de a conduce în tot cursul lucrării aceleași elemente componente ale nucleului principal, prin plasticitatea temelor alese, prelucrarea lor până la epuizare și în continuă variație, bogăția sonorităților și a armoniei orchestrale, prin coloritul ce reiese din fericita combinație a diferitelor instrumente, îi atrage definitiv și în mod demn titlul de compozitor”.

Apariția, oarecum întempestivă, a creației lui Vasile Ijac pe scena Filarmonicii clujești a fost desemnată și de pianista Ana Voileanu-Nicoară, un cronicar de o îndubitabilă probitate profesională, cu fine nuanțări privind conținutul și semnificațiile evenimentelor muzicologice, extrem de sensibilă la coordonatele axiologice ale actului interpretativ: „Reținem în deosebi numele tânărului compozitor Ijac, a cărui lucrare, cu interesante și rafinate sonorități și ritmuri altoite pe teme din folclorul muzical românesc, conține mult mai mult decât promisiunea unei viitoare interesante personalități în lumea muzicală românească” („Societatea de mâine”, București, XII, 3-4, 1935, 74-75).

Note:

¹ Potrivit mărturișilor sale, activitatea, în paralel, la cele două instituții era impusă de imperioase cerințe pecuniare. Vasile Ijac nu a mai avut prilejul să colaboreze cu Traian Grozăvescu, solistul Operei clujești, care fusese demis după incidentul din 23 ianuarie 1922, când refuzase distribuirea în două roluri, în două spectacole ce urmau să se desfășoare în aceeași seară. În cele două stagii petrecute pe scena Operei, în calitate de corist (mastru de cor era Hermann Klee), V. Ijac s-a aflat în compania lui Sava Golumba și a lui Liviu Roman, dar a avut și privilegiul de a asculta evoluțiile solistice ale sopranei Ana Rozza-Vasiliu (originară din Buziaș) și ale baritonului Laurian Nicoreșcu, născut în comuna Jabăr (lângă Lugoj), de care îl va lega, mai târziu, o relație de rudenie, prin viitoarea sa soție Zina Miliola-

Vasile Ijac

Magdu (cf. Constantin-Tufan Stan, *Mihail Bejan. Autorul primei traduceri în limba română a „Cronicii notariului anonim al regelui Béla II”*, Editura Eurostampa, Timișoara, 2012).

² În comuna Teregoava își are obârșia tatăl lui Traian Grozăvescu, Constantin (Costi) dar și un remarcabil profesor și dirijor de cor contemporan, Nicolae Bica (n. 1943).

³ Ijac rememorează, în interviul acordat lui Ovidiu Manole, și recitările violonistice ale lui George Enescu, pe care a avut privilegiul să le asculte în capitala Franței în perioada petrecută la Schola Cantorum (1928-1930).

⁴ Nicolae Ursu citează, în recenzia sa, și titlurile unor miniaturi din caietul al II-lea al *Hedonismelor* (*Cântec, Basm, Snoave, La moară, Vecernie*), publicate însă mai târziu în 1936, având probabil la dispoziție manuscrisul autorului.

⁵ În februarie 1930, Vasile Ijac, cursant la Schola Cantorum, își exprima impresiile și aprecierile, în coloanele periodice clujești „Patria”, asupra curentelor muzicale care dominau viața culturală orizontantă: „curentul” César Franck, reprezentat de Vincent d'Indy, fondatorul prestigioasei Schola Cantorum, „descendent, în linie directă, din Wagner și Brahms”, și „curentul” Claude Debussy, prin care pătrund în muzica culturală vechile moduri grecești, scara hexatonală, armonii rafinate și feeri de artificii orchestrale luxuriante: „totul pentru ilustrarea textului muzical și ca atenția auditorilor să fie mereu încordată; iată, în câteva cuvinte, caracterizarea echivocului artei moderne”.

În cele două părți din *Viena, orașul muzicii*, Ijac invocă spiritul hegemonic al capitalei austriece, care, conservând mereu aceeași înfățișare de regiină, ne oferă plăceri auditive de-o ingeniozitate și eleganță unice”. Sunt evocate, dintr-o perspectivă estetică, prin condensate și plătice aprecieri critice, Bruckner (care reprezintă „personificarea respectului pentru profunzimea frumuseților clasice”), Mahler („geniul arhitect al simfoniei moderne”, promotorul spiritului ironic, unde este „de-un diabolism grotesc și bizar”), Max Regger (care, „prin spontaneitatea invențiilor și originalitatea stilului său, a numit Bach al timpurilor moderne”), Richard Strauss („adevărat creator al poemului simfonic, fiindcă, în această direcție, tot ce a creat constituie forma definitivă”, cel care, „în circumstanțe ciclopice, a creat curentul său naturalist, acest Heracle al timpurilor moderne, considerat azi cel mai mare compozitor contemporan, [...] care excelează în descrierea unor scene, fie simple, fie filozofice, degădușit cu facilitățile sensului general, viața interioară”) și Arnold Schönberg. Referindu-se la *Gurrelieder* (opus pentru soliști, coruri și orchestră, din perioada tonală, postromantică), Ijac subliniază caracterul expresionist al unei lucrări „de-o extravaganta originalitate, cu o bază adevărat romantică, de-o intensitate și exaltare nenaturală [...]. Se pare că fantezia artistică și puterea de imaginație sunt lasate liber expansiunii aparatului tehnic. Exaltarea la ei merge până la contopirea contururilor sonore. Deasupra acestei manifestări nu mai există frumos”. Raportându-se la *Verklärte Nacht*, Ijac receptează just, sub aspect stilistic, proiecția sonorităților wagneriene („ambele opuri sunt întârziate flori ale dezvoltării stilului wagnerian”) și noile categorii estetice („lirismul extaziat” și „pesimismul de-o senzație dramatică înspăimântătoare”) situate de reprezentantul Noii Școli Vieneze, dar deplănge totuși demersul compozițional schönbergian („azi a uitat, ca un fanatic, tot trecutul muzical, [...] în ochii lui toate acestea sunt simple fantome ale trecutului”). Reformarea radicală a elementelor de limbaj și tehnică compozițională (dezagregarea principiului tonalității, cu dramatice consecințe pe plan melodic, armonic și contrapunctic), pe fundamentul unor noi postulate estetice, lasă totuși loc unei aprecieri concludive pozitive din partea lui Ijac, un sensibil observator și primar al fenomenului muzical vest-european din prima jumătate a secolului XX: „Schönberg, în tot cazul, este un adevărat artist genial, cu enorme cunoștințe”.

Spirit polemic, intransigent, sensibil la orice gen de derapaje sociale sau culturale, Vasile Ijac pleda, în presa clujeană, pentru reluarea activității Societății Filarmonice „George Dima” (suspendată în urmă cu doi ani) („Patria”, XI, 24, 1929, 2; *O lacună muzicală*), dar și pentru fondarea unei reviste muzicale („Patria”, XI, 23, 1929, 2; *Necesitate unei reviste muzicale*).

Liana Pungaru

Triumf

Să ningă gânduri peste lume
Și să se-astearnă iar iubirea
Să vină oamenii s-adune
Din flori și ceruri fericirea
Să vad puhoi de-ndrăgostiți
Și să se nască-o galaxie
Hai, nu v-ascundeți când iubiți!

Păstrați-mă, sunt încă vie!
Să plouă lacrimi peste lume
Să plângă toți nemuritorii
Și dragostea iar să răsune
Căci peste vremuri rezista-vor doar
Învingătorii.

Nopti

Sunt nopți cu stele și parfum
Sunt nopți de jar cu iz de scrum
Sunt nopți cu lună fără fum
Sunt nopți pustii, stinghere,
Fără drum.

Simetrie

Dragostea florei mele
Are amintiri colorate
Tristetea ei sunt petalele
Iar tinerețea ei avea miros.

Floarea dragostei mele
Are culoarea amintirilor
Petale de tristețe
Și miros de tinerețe.